

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Alena Zárubová

**NÁVRH MOŽNOSTÍ DEKONCENTRACE
CESTOVNÍHO RUCHU – PŘÍPADOVÁ STUDIE
OKRES ČESKÝ KRUMLOV**

Proposal possibilities of touristic deconcentration – A case study of district
Český Krumlov

Diplomová práce

Praha 2010

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím literatury a zdrojů informací uvedených v seznamu zdrojů, pod vedením RNDr. Dany Fialové, Ph.D.

V Praze 20.8. 2010

.....

Alena Zárubová

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a poskytnuté rady, které mi během této práce věnovala. Zároveň děkuji všem ostatním, kteří mi napomáhali při zpracování této práce, jmenovitě vedoucím a zaměstnancům informačních a turistických center v Českém Krumlově, Lipně nad Vltavou, Horní Plané, Rožmberku nad Vltavou, Kaplici a Vyším Brodě, dále Národnímu památkovému ústavu v Českých Budějovicích, paní Koričarové z oddělení Destinačního managementu v Českém Krumlově a všem ostatním, kteří nechtěli být jmenováni. Poděkování náleží i mým rodičům za podporu, kterou mi nejen během této práce věnovali.

ABSTRAKT

Snahou předkládané diplomové práce je upozornit na proces koncentrace v cestovním ruchu. Jednotlivé lokality v rámci sledovaného území disponují rozdílným potenciálem pro cestovní ruch. Tento aspekt vede ke koncentraci turistů a služeb do určitých středisek. V zájmovém území najdeme dvě atraktivní lokality pro účastníky cestovního ruchu, město Český Krumlov a Lipenskou přehradu. Tyto dvě lokality patří k hojně navštěvovaným místům jak v jižních Čechách, tak i v celém Česku. Oblast však disponuje skrytým potenciálem pro rozvoj alternativních forem cestovního ruchu.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je na základě dostupných dat a informací zhodnotit proces koncentrace cestovního ruchu v případě okresu Český Krumlov a navrhnout vhodné nástroje umožňující dekoncentraci cestovního ruchu a využití periferních lokalit.

Klíčová slova: koncentrace cestovního ruchu, alternativní formy cestovního ruchu, Český Krumlov, Lipno

ABSTRACT

The aim of this thesis is to draw attention to the process of concentration in tourism. Various locations within the monitored area have different potential for tourism. This aspect leads to a concentration of tourists and services to certain centers. In the area of interest there are two attractive location for a tourist city of Český Krumlov and Lipno dam. These two sites are the frequently visited places, both in southern Bohemia and in the whole Czech Republic. However, the area has a hide potential for the development of alternative forms od tourism.

The intent of this thesis is based on the available data and information to evaluate the process of concentration of tourism in the case of Český Krumlov district and propose appropriate tools to deconcentration of tourism and the use of peripheral sites.

Keywords: concentration of tourism, alternative forms of tourism, Český Krumlov, Lipno dam

OBSAH

1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE	12
1.1 Úvod	12
1.2 Cíle práce	13
2 ROZBOR LITERATURY A TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ	16
2.1 Rozbor literatury a zdrojů	16
2.2 Obecná definice cestovního ruchu	22
2.3 Typologie cestovního ruchu	25
2.3.1 Formy cestovního ruchu	25
2.3.2 Druhy cestovního ruchu	26
2.4 Předpoklady cestovního ruchu	27
2.5 Turistická rajonizace	30
2.6 Vlivy cestovního ruchu na geografické prostředí a udržitelný rozvoj ČR	33
2.7 Životní cyklus destinace	36
2.8 Koncentrace cestovního ruchu	39
2.8.1 Koncentrace cestovního ruchu v regionech různé řádovostní úrovně	45
3 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT	51
3.1 Zdroje dat	51
3.2 Vlastní šetření	52
4 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ OKRESU ČESKÝ KRUMLOV	56
4.1 Fyzicko-geografická charakteristika oblasti a přírodní předpoklady pro ČR	57
4.2 Kulturně-historické poměry oblasti a předpoklady pro cestovní ruch	60
4.3 Ubytovací služby	61
4.4 Doprava	64
4.5 Formy cestovního ruchu na Českokrumlovsku	67
4.5.1 Alternativní formy cestovního ruchu na Českokrumlovsku	68
5. KONCENTRACE CESTOVNÍHO RUCHU VE ZKOUMANÉM ÚZEMÍ	73
5.1 Český Krumlov jako jádro cestovního ruchu ve zkoumaném území	74

<i>5.2 Destinační management města Český Krumlov</i>	80
<i>5.3 Zhodnocení koncentrace cestovního ruchu</i>	81
6 KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ	82
<i>6.1 Dotazníkové šetření zaměřené na turisty a návštěvníky regionu</i>	82
<i>6.1.1 Vyhodnocení dotazníků</i>	84
<i>6.2 Řízené rozhovory</i>	106
<i>6.3 Shrnutí zjištěných informací</i>	107
<i>6.4 Dotazníkové šetření zaměřené na informační a turistická centra</i>	110
7 NÁVRH NA MOŽNOST DEKONCENTRACE CESTOVNÍHO RUCHU NA ČESKOKRUMLOVSKU	115
<i>7.1 Vlastní strategie</i>	116
8 ZÁVĚR	124
9 ZDROJE	128

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1: Podíl návštěvníků (v %) památkových objektů ve správě NPÚ ČB v letech 2000-2009

Tabulka č.2: Rozdíly v profilu návštěvníka v jádrových oblastech

SEZNAM GRAFŮ

Graf č.1: Návštěvnost ve světě podle makroregionů s extrapolací do roku 2020

Graf č.2: Podíl hostů v ubytovacích zařízeních podle krajů v roce 2009

Graf č.3: Návštěvnost objektů ve správě NPÚ ČB v Českokrumlovském okrese v letech 2000-2009

Graf č.4: Vývoj návštěvnosti otáčivého hlediště v Českém Krumlově v letech 1994 - 2009

Graf č.5: Zastoupení typů dopravy respondentů do vybraných lokalit (léto 2009)

Graf č.6: Délka pobytu respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.7: Podíl opakovaných návštěv respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.8: S kým respondent uskutečňuje návštěvu vybrané lokality (léto 2009)

Graf č.9: Podíl typů ubytovacích zařízení využitých respondenty podle vybraných lokalit (léto 2009)

Graf č.10: Využívání stravovacích zařízení respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.11: Zastoupení hlavních motivů respondentů k návštěvě vybrané lokality (léto 2009)

Graf č.12: Podíl předpokládaného opakování návštěv respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.13: Celkové denní výdaje respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.14: Věková struktura respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Graf č.15: Vzdělanostní struktura respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Schéma druhů cestovního ruchu

Obrázek č. 2: Lokalizační předpoklady

Obrázek č. 3: Selektivní předpoklady

Obrázek č. 4: Realizační předpoklady

Obrázek č. 5: Turistické regiony České republiky

Obrázek č. 6: Butlerův životní cyklus destinace

Obrázek č. 7: Základní rozdíly mezi masovým a alternativním cestovním ruchem

Obrázek č. 8: Přínosy destinačního managementu

Obrázek č. 9: Letecký pohled na město Český Krumlov

Obrázek č. 10: Lokalizace distribuce dotazníků

Obrázek č. 11: Umístění lokalit na Butlerově křivce

Obrázek č. 12: Struktura strategie návrhu dekoncentrace cestovního ruchu

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Celkový potenciál cestovního ruchu v České republice

Příloha č. 2: Typy celkového potenciálu cestovního ruchu České republiky

Příloha č. 3: Podíl příjezdů hostů do hromadných ubytovacích zařízení podle krajů ČR v letech 2000-2009 (v %)

Příloha č. 4: Počet příjezdů hostů v hromadných ubytovacích zařízeních podle krajů v letech 2000-2009 (absolutní hodnoty)

Příloha č. 5: Index změny v počtu příjezdů hostů do hromadných ubytovacích zařízení v krajích Česka v letech 2000-2009

Příloha č. 6: Pořadí krajů z hlediska počtu příjezdů hostů do ubytovacích zařízení v letech 2000-2009

Příloha č. 7: Počet příjezdů hostů do hromadných ubytovacích zařízení v okresech Jihočeského kraje v letech 2000-2008

Příloha č. 8: Počet příjezdů hostů na 100 stálých obyvatel v okresech Jihočeského kraje v letech 2000-2008

Příloha č. 9: Počet hostů v ubytovacích zařízení na plochu okresů Jihočeského kraje v letech 2000-2008

Příloha č. 10: Dotazník pro návštěvníky lokality

Příloha č. 11: Osnova řízeného rozhovoru

Příloha č. 12: Dotazník pro informační a turistická centra Českokrumlovsko

Příloha č. 13: Obecně geografická mapa okresu Český Krumlov

Příloha č. 14: Správní obvody Jihočeského kraje

Příloha č. 15: Počet hromadných ubytovacích zařízení v obcích Českokrumlovsko v letech 2000 - 2008

Příloha č. 16: Index změny počtu hromadných ubytovacích zařízení na Českokrumlovsku v letech 2000 - 2008

Příloha č. 17: Počet hromadných ubytovacích zařízení v obcích okresu Č. Krumlov v roce 2008

Příloha č. 18: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v obcích Českokrumlovsko v letech 2000 - 2008

Příloha č. 19: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v obcích okresu Č. Krumlov v roce 2008

Příloha č. 20: Index změny počtu lůžek v obcích na Českokrumlovsku v letech 2000 - 2008

Příloha č. 21: Defertova funkce pro obce Českokrumlovsko při plném využití lůžek

Příloha č. 22: Síť cyklobusů na území Jihočeského kraje

Příloha č. 23a): Turistika na koni na Českokrumlovsku

Příloha č. 23b): Seznam subjektů turistiky na koni na Českokrumlovsku

Příloha č. 24: Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v obcích Českokrumlovsko v letech 2000-2008

Příloha č. 25: Návštěvnost památek ve správě NPÚ Č.Budějovice v letech 2000-2009 (absolutní hodnoty)

Příloha č. 26: Návštěvnost památek ve správě NPÚ Č.Budějovice v letech 2000-2009

Příloha č. 27: Trvalé bydliště respondentů z vybraných lokalit (léto 2009)

Příloha č. 28: Preference aktivit respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Příloha č. 29: Zastoupení jednotlivých zdrojů informací pro využitých respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Příloha č. 30a): Zájem respondentů o další lokality na Českokrumlovsku podle vybraných lokalit (léto 2009)

Příloha č. 30b): Zájem respondentů o další lokality na Českokrumlovsku (léto 2009) (celý okres)

Příloha č. 31a): Znalost respondentů dalších lokalit na Českokrumlovsku podle vybraných lokalit (léto 2009)

Příloha č. 31b): Znalost respondentů dalších lokalit na Českokrumlovsku (léto 2009) (celý okres)

Příloha č. 32: Hodnocení služeb respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Příloha č. 33: Hodnocení infrastruktury a vybavenosti vybraných lokalit respondenty (léto 2009)

Příloha č. 34: Hodnocení péče o rozvoj CR respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)

Příloha č. 35a): Co je pro Českokrumlovsko podle respondentů ve vybraných lokalitách typické

Příloha č.35b): Co je pro Českokrumlovsko podle respondentů typické (léto 2009) (celý okres)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

a kol.	a kolektiv
aj.	a jiný
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CK	cestovní kancelář
CR	cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSAD	Československá automobilová doprava
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ECEAT	European Centre for Ecological and Agricultural Tourism, Evropské centrum pro ekologickou agroturistiku
HDP	hrubý domácí produkt
CHKO	chráněná krajinná oblast
IC	informační centrum
IDOS	Integrovaný dopravní systém
KSGRR UK	katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Univerzity Karlovy
mld. Kč	miliard korun českých
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
např.	například
NP	Národní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
NPÚ ČB	Národní památkový ústav České Budějovice
ORP	obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PP	Přírodní památka
PřF UK	Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
TIC	turistické a informační centrum
tj.	to je
tzn.	to znamená
ÚAMK	Ústřední automobilový klub
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
USA	United States of America, Spojené státy americké
UNWTO	United Nation World Tourism Organisation, Světová organizace cestovního ruchu při OSN
viz	videre licet, „lze vidět“
WCED	World Commission for Education and Development, Světová komise pro životní prostředí a rozvoj při OSN

1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE

1.1 Úvod

Cestovní ruch se ve 20. století, kdy zaznamenal dynamický růst, stal fenoménem (Cooper 2003). Cestovní ruch je poměrně mladé odvětví ekonomiky. V regionech s příznivými podmínkami může v současnosti představovat velmi významné odvětví ekonomiky. Nespornou výhodou tohoto odvětví je jeho flexibilita a schopnost pružně reagovat na změny v poptávce. Cestovní ruch je specifickou formou osobní potřeby. Každoročně na svou cestu za poznáním, relaxací, odpočinkem, zážitky a mnoha dalšími účely vyrazí miliony lidí po celém světě (Czechtourism 2010).

Cestovní ruch je již delší dobu považován za velice progresivní odvětví. Významný růst turistických aktivit jasně ukazuje, že cestovní ruch je jedním z nejvýznamnějších ekonomických i sociálních jevů 20. a počátku 21. století. Počet mezinárodních příjezdů ukazuje vývoj od pouhých 25 milionů mezinárodních příjezdů v roce 1950 na 806 milionů v roce 2005, což odpovídá průměrnému ročnímu tempu růstu ve výši 6,5 % (UNWTO 2010). Během tohoto období se jednotlivé světové destinace přirozeně vyvíjí. Vývoj byl zvláště silný v Asii a Tichomoří (13 % v průměru za rok) a na Blízkém východě (10 %), zatímco Amerika (5 %) a Evropa (6 %), rostly pomaleji (UNWTO 2010). Každá destinace, ať už světová či tuzemská, prochází svým životním cyklem. Některé destinace oslabují, nové vznikají. Nové destinace stále zvyšují svůj podíl na trhu, zatímco ekonomicky vyspělejší regiony, jako je Evropa a Amerika mají v současné době méně dynamický růst.

Cestovní ruch se také stává podstatným prvkem regionálního rozvoje. Lze jej považovat za jeden z alternativních nástrojů regionální politiky, jejímž cílem je dosáhnout optimálního rozvoje regionu (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001). Cestovní ruch tak může ve vhodných regionech napomoci zvýšit zaměstnanost a významně se podílet na hrubém domácím produktu.

Dopady cestovního ruchu na region nemusí být ale pouze pozitivní. Negativní dopady spočívají především v ohrožení přírodního bohatství či specifické lokální kultury. Proto by veškeré aktivity spojené s cestovním ruchem měly být realizovány tak, aby se minimalizovala případná negativa, tzn. je důležitá snaha o dlouhodobou udržitelnost těchto aktivit (Galvasová a kol. 2008).

Každý intuitivně tuší, co cestovní ruch znamená. Definovat však tento pojem není vůbec jednoduché. V první řadě je nutno říci, že se jedná o velmi rozsáhlý komplexně

společenský jev (viz kapitola 2.2). Cestovní ruch prostupuje mnoha dalšími odvětvími a je proto možné charakterizovat ho jako interdisciplinární. Pro dobré fungování je nutná koordinace všech zúčastněných a aktivně v něm působících odvětví, jakými jsou například ekonomika, marketing, geografie aj. Pak může být cestovní ruch prospěšný a přinést svému okolí užitek.

1.2 Cíle práce

Jak již bylo naznačeno v úvodu, cestovní ruch je velice složité a zajímavé odvětví. V našem i světovém hospodářství hraje nezanedbatelnou úlohu. Celková spotřeba vnitřního cestovního ruchu na území České republiky dosáhla v roce 2006 hodnoty 217 mld. Kč. Cestovní ruch se tak podílel na tvorbě hrubé přidané hodnoty české ekonomiky 2,9 %, podíl na HDP dosáhl 3,0 % (ČSÚ 2010). V roce 1999 se ve světě cestovní ruch podílel na tvorbě HDP téměř 13 %, ve státech EU pak 14 %. Tvořil více než 8 % hodnoty vývozu zboží a téměř 35 % inkasa obchodních služeb. Růst příjmů dosáhl meziročně 7,5 %. V současné době vytváří cestovní ruch celosvětově 11 % pracovních míst (ve vyspělých ekonomikách pak až 15 %) (Informační servis pro finanční ředitele 2010). S rozvojem novodobého cestovního ruchu roste i zájem o jeho zkoumání.

Jako zájmové území jsem si zvolila nejjižnější část Jihočeského kraje, okres Český Krumlov. V tomto území najdeme dvě atraktivní lokality pro účastníky cestovního ruchu, město Český Krumlov a Lipenskou přehradu (Nejdl, 2008). Tyto dvě lokality patří k hojně navštěvovaným místům jak v jižních Čechách, tak i v celém Česku (NPÚ ČB 2010, Czechtourism 2010). Českokrumlovsko jako celek patří podle mne k velice zajímavým místům Česka a je optimální k trávení volného času, relaxaci a načerpání nových sil i poznání atraktivních zajímavostí.

Z pohledu cestovního ruchu a regionálního rozvoje je Českokrumlovsko velice specifický region. Vzhledem k tomu, že se tato oblast po dlouhá desetiletí nalézala v „mrtvé zóně“ na hranici „Západu“ a „Východu“, nedocházelo zde k většímu rozvoji cestovního ruchu jako například v jiných oblastech. Železná opona zde byla příliš velkou bariérou. Omezený cestovní ruch vázaný na objekty druhého bydlení se v regionu uskutečňoval zejména v okolí Lipenské přehrad. Na druhou stranu právě určitá izolace, minimální zprůmyslnění oblasti a člověkem minimálně narušená příroda vytvořila v této oblasti atraktivní místo pro trávení volného času. Po politických a společenských změnách

v roce 1989 a otevření hranic se tato oblast stala pro své přírodní a kulturní hodnoty lákavou nejen pro tuzemské, ale i pro zahraniční turisty. Český Krumlov patří dlouhodobě mezi nejnavštěvovanější turistické cíle v Česku. Ročně ho navštíví dle agentury Czechtourism statisíce návštěvníků. Historické centrum města patří mezi nejkrásnější v Česku, z cestovního ruchu městu plynou značné příjmy a z centra se pomalu stává turistické ghetto (Pásková 2003), což je část území či sídla, kde došlo k vytlačení běžných funkcí sídla (zejména rezidentní) funkcí komerční (Pásková, Zelenka 2002). Do jaké míry je však tento stav udržitelný?

Snahou předkládané diplomové práce je upozornit na proces koncentrace v cestovním ruchu. Jednotlivé lokality v rámci sledovaného území disponují rozdílným potenciálem pro cestovní ruch. Tento aspekt vede ke koncentraci turistů a služeb do určitých středisek. Českokrumlovsko však není jen Český Krumlov nebo Lipenská přehrada. Českokrumlovsko disponuje velkým množstvím dalších turistických lákadel, které stojí spíše stranou zájmů návštěvníků.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je na základě dostupných dat a informací zhodnotit proces koncentrace cestovního ruchu v případě okresu Český Krumlov a navrhnout vhodné nástroje umožňující dekoncentraci cestovního ruchu.

Hlavního cíle bude možné dosáhnout teprve po naplnění dílčích cílů. V první řadě je to utřídění informací a dat poskytujících základní představu o koncentraci cestovního ruchu v zájmovém území a s tím související současné formy a trendy cestovního ruchu a možné inovativní přístupy v této oblasti.

Druhým dílčím cílem je stanovit za pomoci dotazníkového šetření profil návštěvníka sledovaného území, díky čemuž bude možné vhodně marketingově zaměřit pozdější návrhy dekoncentrace.

Třetím cílem bude identifikace zásadních problémů v rozvoji cestovního ruchu v regionu a jejich následný návrh řešení.

Na počátku práce byly stanoveny níže uvedené hypotézy, které bude možno v závěru na základě zjištěných dat potvrdit či vyvrátit:

Hypotéza č. 1:

- V rámci Českokrumlovska existují lokality, které mají dosud skrytý potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, jsou navštěvovány specifickou klientelou a pro účastníky intenzivního cestovního ruchu soustředěných v nejvýznamnějších lokalitách jsou téměř neznámé.

Hypotéza č. 2:

- Český Krumlov a Lipensko jsou významným symbolem Českokrumlovska pro účastníky cestovního ruchu ve všech lokalitách.

Hypotéza č. 3:

- Klientela pohybující se v méně významných lokalitách preferuje udržitelné formy cestovního ruchu a je více tolerantní k nedostatkům infrastruktury cestovního ruchu než klientela soustředěná do „turistických ghett“.

V úvodu práce jsem si rovněž stanovila několik základních pracovních otázek, které mě budou při řešení práce nejvíce zajímat a na které se pokusím na základě zjištěných dat odpovědět.

Výzkumné otázky:

- Jak výrazně dominuje Český Krumlov a Lipensko v představách turistů, co je pro Českokrumlovsko typické?
- Jaké nové trendy by se mohly na Českokrumlovsku uplatnit?
- Jakým způsobem zapojit alternativní druhy a formy cestovního ruchu do nabídky a docílit tak dekoncentrace cestovního ruchu?

2. ROZBOR LITERATURY A TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ

Následující kapitola představuje teoretickou základnu pro případovou studii věnovanou koncentraci cestovního ruchu na Českokrumlovsku. V první podkapitole je uveden základní přehled a diskuze literatury věnující se cestovnímu ruchu v jeho obecné i konkrétní podobě. V teoretickém zarámování je nastíněna charakteristika cestovního ruchu a další podkapitoly jsou již věnovány konkrétnímu problému koncentrace cestovního ruchu (se zaměřením na kraje České republiky).

2.1 Rozbor literatury a zdrojů

Ke zpracování této práce bylo nezbytně nutné nastudovat řadu odborných publikací, článků, skript a dalších zdrojů informací týkající se cestovního ruchu. Vzhledem k rozvoji cestovního ruchu ve 20. století, rostl i zájem o jeho hlubší poznání a studium. Tento zájem zapříčinil vznik prvních ucelených odborných publikací.

Literatura, jenž byla použita pro účely této práce, je rozdělena do čtyř základních okruhů. Pro vysvětlení základních charakteristik a procesů v cestovním ruchu byly použity publikace zabývající se obecnou rovinou cestovního ruchu. Následuje literatura věnující se procesům koncentrace. Nezbytné bylo rovněž prostudování rozvojových a strategických dokumentů, týkající se zejména Jihočeského kraje a Českokrumlovska. K hlubšímu poznání zkoumaného území bylo rovněž zapotřebí nastudovat regionální literaturu věnující se zájmovému území.

Mezi nejvýznamnější díla obecné geografie česko–slovenských autorů před rokem 1989 patří publikace „Geografia cestovného ruchu“ od Mariota (1983). Autor se zabývá hodnocením územních aspektů rozvoje cestovního ruchu. Největším přínosem této publikace je dozajista členění předpokladů cestovního ruchu, které bylo využito i pro tuto diplomovou práci. Autor zde detailně popisuje lokalizační, selektivní a realizační předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v určité oblasti. Toto členění je používáno v mnoho pracích dodnes a i v této práci bude zmíněno (kapitola 4). V publikaci se rovněž objevuje vysvětlení a popis druhů a forem cestovního ruchu (podrobněji viz kapitola 2.3).

Jako další „předrevoluční“ publikace stojí za zmínku dílo Wokouna a Vystoupila z roku 1987: „Geografie cestovního ruchu a rekreace“. Toto dílo je členěno do tří celků. První část je téměř obdobná jako dílo Mariota (1983). Obsahuje vysvětlení základních pojmů, hodnocení předpokladů a podmínek pro cestovní ruch a velmi přínosnou klasifikaci cestovního ruchu. Druhá část publikace je zaměřena regionálně a týká se geografie cestovního ruchu a rekreace ČSSR. Třetí část se pak věnuje cestovnímu ruchu v kontextu regionálního plánování.

Velice přehledný výčet pojmů a srozumitelně vysvětlenou klasifikaci cestovního ruchu nabízí publikace vydaná Ministerstvem pro místní rozvoj: „Průmysl cestovního ruchu“. Pod publikací jsou podepsáni Galvasová, Binek, Holeček, Chabičovská, Szczyrba a kolektiv (2008). Dílo je členěno do třech základních částí. První se zabývá východisky a zarámováním cestovního ruchu. V této části řeší přístupy k vymezení cestovního ruchu a možnosti rozvoje. Druhá část je věnována bližší specifikaci odvětví, zejména se zaměřuje na organizaci, management a marketing cestovního ruchu. Třetí část poskytuje informace o interakcích mezi cestovním ruchem a veřejnou správou. Za přínosnou část považuji kapitolu o koncepčních dokumentech a formách podpory pro cestovní ruch.

Z poměrně velkého množství učebnic a skript zabývajících se cestovním ruchem bych ráda vyzvedla publikaci, která vyšla pod názvem „Geografie cestovního ruchu“. Autory jsou Štěpánek, Kopačka, Šíp (2001). Toto dílo je určeno především pro studenty vysokých škol. Za nejprínosnější považuji obecnou část, kterou sepsal J. Šíp. V této části se autor zabývá cestovním ruchem jako systémem. Potenciál pro cestovní ruch zakládá na systémovém členění. Jedná se o lokalizační subsystém nabídky, selektivní subsystém poptávky a trh cestovního ruchu jako realizační subsystém. Dále se autor zabývá vývojovými trendy v cestovním ruchem. Publikace rovněž obsahuje podrobnou regionální geografii cestovního ruchu v České republice, Evropě i ve světě. Z publikace byla pro účely diplomové práce využita zejména základní typologie cestovního ruchu.

Velkým pomocníkem při psaní této diplomové práce mi byla publikace „Výkladový slovník cestovního ruchu“ od autorů Pásková, Zelenka (2002). Dílo nabízí velmi obsáhlé a zároveň jasné definice mnoha pojmů týkající se cestovního ruchu. Pro vysvětlování řady termínů v práci byl proto tento slovník ideální.

Přínosným dílem je rovněž „Atlas cestovního ruchu“ (Vystoupil a kol. 2006), který nabízí ucelený pohled na problematiku cestovního ruchu v České republice. Obsahem Atlasu je 63 tématických mapových listů, které jsou přehledně uspořádány do 8 bloků a jsou doprovázeny textem. V Atlasu najdeme tématické bloky zaměřené na potenciál a předpoklady

cestovního ruchu, realizační předpoklady cestovního ruchu a vybrané druhy cestovního ruchu v České republice. Součástí atlasu je také blok věnovaný turistické regionalizaci a rajonizaci (viz kapitola 2.5). Publikace nabízí i profily krajů České republiky.

S rozvojem cestovního ruchu úzce souvisí dobré marketingové strategie. Proto bylo důležité seznámit se s nejdůležitějšími pojmy a souvislostmi v oblasti marketingu cestovního ruchu. Jednou z nejpřehlednějších publikací na toto téma je „Základy ekonomiky cestovního ruchu“ od Petrů (2007). Kromě základní charakteristiky pojmů cestovního ruchu publikace osvětluje zejména organizaci cestovního ruchu, subjekty poskytující služby v cestovním ruchu a rovněž se dotýká různých právních vztahů. Nejpřínosnější částí pro mě byla kapitola věnující se marketingu cestovního ruchu, která pomohla osvětlit základní principy a fungování marketingu v cestovním ruchu.

Z cizojazyčných publikací patří k nejvýznamnějším obsáhlá publikace „The Geography of Tourism and Recreation – environment, place and space“ autorů Hall, Page (1999). Publikace nabízí ucelený pohled na teoretické koncepty, modely a teze v cestovním ruchu. Obecné aspekty cestovního ruchu a rekreace jsou objasněny na základě rozdělení na stranu nabídky a poptávky. Publikaci považuji pro její komplexnost za velmi přínosnou k objasnění teoretického hlediska cestovního ruchu.

O cestovním ruchu obecně najdeme velké množství publikací, článků a dalších zdrojů. O koncentraci či dekoncentraci cestovního ruchu však příliš zdrojů není. O koncentraci se často dočteme v souvislosti s mnoha odvětvími. Podstatě koncentrace z pohledu cestovního ruchu se asi nejvíce blíží koncentrace v souvislosti s osídlením (např. Hampl, Gardavský, Kühnl 1989).

Českokrumlovsko je poměrně ukázkový příklad koncentrace cestovního ruchu, a proto již na toto téma vznikly nebo vznikají odborné práce. Jako stěžejní považuji disertační práci Páskové (2003) s názvem „Změny geografického prostředí vyvolané rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie“. Teoretická část velmi obsáhle řeší přístupy, koncepty a teorie problému koncentrace, únosné kapacity území a osvětluje jejich vhodnost použití právě pro tento problém. Intenzivní výzkum se věnuje studiu změn vyvolaných cestovním ruchem v Českém Krumlově. Tato část mi byla velkou inspirací a pomocníkem v pochopení koncentračních procesů a změn probíhajících v Českém Krumlově.

Dekonztrací poznávacího cestovního ruchu v Česku se také zabývá bakalářská práce Slavíka (2009) zpracovaná na PřF UK v Praze. Autor se v práci mimo jiné zaměřil na difúzi turistických proudů mimo hlavní centra, především Prahu. Na základě podrobných

statistických údajů zkoumá autor trendy v turistické návštěvnosti v jednotlivých krajích České republiky. V závěru jsou také nastíněny návrhy propagace jednotlivých území, které by mohly napomoci dekoncentraci cestovního ruchu. V práci je nastíněna problematika sezónnosti a za negativum autor považuje turistickou přetíženost některých lokalit v kraji. Autor hodnotí jako přínosnou propagaci aktivní dovolené v okolí měst České Budějovice a Český Krumlov. Doporučuje klást důraz na propagaci přírodních atraktivit, zejména v jižní části kraje (v okolí Českého Krumlova).

V teoretickém zarámování problému koncentrace jsem využila rovněž publikace „Teorie regionálního rozvoje“ od autorů Blažek, Uhlíř (2002). Publikace je uceleným přehledem teorií regionálního rozvoje; seznamují čtenáře s vývojem těchto teorií, jejich kritikou a aplikacemi pro koncepci regionální politiky. V práci je využito především konceptu teorií ze skupiny jádro-periférie nebo například teorie výrobních cyklů (viz kapitola 2.8). S koncentrací souvisí pojmy jako masový cestovní ruch, či měkký cestovní ruch (viz kapitola 2.8). Tyto pojmy osvětluje publikace jako sbírka příspěvků na toto téma s názvem „Classic reviews in tourism“, jejímž autorem je Cooper (2003) či publikace „Coping with tourists: European reactions to mass tourism“ autora Boissevain (1996), který masový cestovní ruch diskutuje na příkladu Malty. Obě tyto publikace jsou podobného charakteru. Zabývají se stavem cestovního ruchu ve vyspělých i rozvojových zemích vznikem a vývojem „nových“ forem cestovního ruchu.

Vlivy cestovního ruchu na území mohou být pozitivní a bohužel i často negativní. V posledních letech se do popředí zájmů dostává snaha o ochranu životního prostředí. Tato snaha je zakotvena i v územně plánovacích dokumentech pro jednotlivé oblasti. Územně plánovací dokumenty často hledají kompromis mezi rozvojem cestovního ruchu a ochranou prostředí, v němž se cestovní ruch uskutečňuje. Díky tomu vznikají nové formy cestovního ruchu šetrné k životnímu prostředí jako je např. venkovský cestovní ruch, agroturistika apod. (viz kapitoly 2.3, 2.8, 4.5.1).

Základní stanovení zásad ochrany životního prostředí jakož i povinnosti při využívání přírodních zdrojů jsou definovány v „Zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí 100/2001 Sb.“ a vychází z principu trvale udržitelného rozvoje (viz kapitola 2.6).

Hlavním posláním strategie rozvoje cestovního ruchu v rámci Česka i jednotlivých regionů je harmonizace koncepční činnosti v oblasti cestovního ruchu s programovacím obdobím Evropské unie a vytvoření strategického materiálu, který bude účinným nástrojem podpory udržitelného rozvoje cestovního ruchu v Česku i jednotlivých regionech. Hlubší studium pro potřeby práce bylo věnováno zejména „Strategii rozvoje cestovního ruchu

v Jihočeském kraji pro roky 2009-2013“ a „Marketingovému plánu 2010“ pro Český Krumlov.

Ke sledovanému území existuje řada publikací. Vzhledem k tomu, že území disponuje řadou turisticky atraktivních lokalit, existuje v tomto směru velké množství turistických průvodců. Často jsou rozděleny na jednotlivé lokality v rámci území (např. Lipensko, Kaplicko, Český Krumlov). Průvodci nabízejí nejčastěji stručnou charakteristiku oblasti a jednotlivých sídel společně s výčtem atraktivit pro cestovní ruch a typy na výlety. Obsahem bývají i praktické informace, nabídka ubytovacích a stravovacích služeb a doprovodné mapky.

Jedním z mála ucelených a aktuálních průvodců, který zahrnuje celé zkoumané území je „Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku-Českokrumlovsko“ autorů David, Soukup a kol. (2006). Publikace je součástí širší kolekce průvodců po České republice, která vyšla pod hlavičkou nakladatelství Soukup&David. V této kolekci vyšel obdobný průvodce od autorů David, Soukup (2000) pro oblast „Šumava-Lipno“, který popisuje celou oblast Šumavy, tedy i mimo zkoumané území.

O Českém Krumlově existuje řada publikací. Ucelený pohled na historické jádro města nabízí Flašková (2002) v publikaci „Český Krumlov, historická část města, hrad a zámek“. Publikace poměrně obsáhle popisuje historický vývoj města a jeho nabídku zejména historických atraktivit pro cestovní ruch, méně se již zabývá nabídkou doprovodných akcí apod.

Jelikož patří Českokrumlovsko k turisticky atraktivním lokalitám, patří zpracování problematiky cestovního ruchu v tomto regionu mezi častá témata diplomových prací. Nejvyšší koncentraci prací s tematikou cestovního ruchu na Českokrumlovsku univerzitního charakteru poskytuje Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Většinou se jedná o práce objasňující potenciál, předpoklady a možnosti rozvoje ve sledovaném území. Mezi diplomové práce tohoto druhu lze zařadit „Potenciál cestovního ruchu Českokrumlovska“ od Valentové (2004), kde stěžejní část tvoří porovnání dvou lokalit, Vyšebrodsko a Český Krumlov. Obdobnou prací je „Analýza předpokladů pro cestovní ruch v okrese Český Krumlov se zaměřením na bližší zázemí toku Vltavy v úseku Vyšší Brod - Boršov nad Vltavou“, jejímž autorem je Švehla (2000). Diplomová práce zabývající se pouze cestovním ruchem v Českém Krumlově je dílo „Možnosti rozvoje cestovního ruchu ve vybraném regionu“. Autorkou je Hořejší (2005). Velmi úzce zaměřenou prací týkající se pouze zámku v Českém Krumlově je diplomová práce „Využití státního zámku Český Krumlov pro cestovní ruch v regionu“ Růžička (1998). Autor se v práci věnuje nabídce možností vyžití, které nabízí zámek

v Českém Krumlově. Práce má převážně popisný charakter a nenabízí příliš mnoho možností budoucího vývoje. Za zmínku stojí ještě diplomová práce „Řízení cestovního ruchu v regionech Lipensko a Český Krumlov“. Autorkou je Smolková (2005). Práce se mimo jiné věnuje marketingovým tématům v rámci regionu. Diplomové práce poskytly informační základnu pro zpracování charakteristiky zkoumaného území.

Z diplomových prací zpracovaných na Univerzitě Karlově bych ráda vyzvedla práci „Cestovní ruch a rekreace v oblasti Lipenska“ Benešová (2005). Pozornost je věnována zhodnocení současného stavu ve využívání oblasti a nastíněn je i budoucí možný vývoj cestovního ruchu na Lipensku. Zajímavou diplomovou prací je rovněž dílo „Možnosti rozvoje venkovského cestovního ruchu v podhůří Šumavy“. Autorka Langová (2008) si klade za cíl nastínit možnosti rozvoje venkovské turistiky v oblasti na základě existujícího potenciálu. Procesem polarizace se ve své diplomové práci zabývá Seidl (2008). Jako zájmové území si zvolil vojenský újezd Boletice, jenž se nachází na Českokrumlovsku. Autor diskutuje mechanismy polarizace a využití specifických území.

Nezbytným zdrojem informací o sledovaném území byla i řada turistických a jiných map. V rámci edice klubu českých turistů jsou pro zvolené území k dispozici 3 mapy v měřítku 1:50 000. Jedná se o mapy s názvy „Vltava (pod Vyším Brodem a Blanský les)“ (2009), „Šumava (Lipno)“ (2008) a „Novohradské hory“ (2009). Posledně jmenovaná zobrazuje mimo Novohradských hor i oblast Kaplicka až k hranicím s Rakouskem. Kromě kartografických informací nabízejí mapy stručnou charakteristiku oblasti a jednotlivých turistických atraktivit. Další mapy sledovaného území se zaměřují na jednotlivé atraktivity cestovního ruchu.

Jednu z šetrných forem cestovního ruchu, jakým je jezdecká turistika pak představuje mapa s názvem „Turistika na koni“ (2008) v měřítku 1:200 000. Tato mapa zahrnuje celý Jihočeský kraj a uvádí seznam stanic turistiky na koni. Nepříjemným zjištěním je však bohužel fakt, že mapa nezobrazuje všechny stanice, jezdecké kluby či farmy v regionu (viz kapitola 4.5.1).

Neméně důležité jsou rovněž „informační a propagační materiály regionálních informačních a turistických center – Český Krumlov, Lipno nad Vltavou, Horní Planá, Rožmberk nad Vltavou, Vyšší Brod, Kaplice“ (2010).

Hodnocením cestovního ruchu a jeho rozvojem v Českém Krumlově se zabývá marketingová organizace „Destinační management Český Krumlov“ (Destinační management Český Krumlov 2010). Hlavním úkolem je koordinace, podpora a rozvoj cestovního ruchu v Českém Krumlově a okolí. Společně s Informačním centrem Český Krumlov a Oficiálním

informačním systémem Český Krumlov úzce spolupracuje s vedením města a v těsné koordinaci s pracovníky kanceláře starosty zajišťuje oficiální management cestovního ruchu města. Z činnosti managementu vychází každoročně „Plán marketingových aktivit“, který se stal pro potřeby práce rovněž důležitým dokumentem.

Na území Českokrumlovska funguje několik sdružení, zabývající se mimo jiné rozvojem cestovního ruchu. Na Lipensku funguje od roku 1999 Lipno servis s.r.o. (Lipno servis 2010). Tato společnost se snaží zejména o navržení rozvojových plánů oblasti v souladu koncepce rozvoje cestovního ruchu Ministerstva pro místní rozvoj a strategií rozvoje kraje.

Na Českokrumlovsku rovněž funguje Svazek lipenských obcí (Svazek lipenských obcí, 2010), který byl založen v červnu roku 1991 za účelem hájit zájmy oblasti jako celku, stanovovat a dodržovat priority řešení problémů tak, aby přinášely maximální prospěch celé oblasti (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010). Toto sdružení se podílí na tvorbě informačního webového portálu <http://lipensko.cz> a vydává různé propagační materiály zejména pro návštěvníky oblasti.

Obdobné sdružení obcí funguje i v oblasti Blanského lesa. Jedná se o Zájmové sdružení obcí (mikroregion) Podkletí. Toto sdružení má vypracovány vlastní „Strategii rozvoje mikroregionu Podkletí“ (Mikroregion Podkletí 2010). Cílem studie je navrhnout takovou strategii, která zajistí komplexní rozvoj. Strategie je však již 10 let stará a od té doby nevznikla nová (Strategie rozvoje mikroregionu Podkletí, 2010).

Na základě nastudování odborných publikací, článků, skript a dalších zdrojů je možné přistoupit ke zpracování teoretického zarámování.

2.2 Obecná definice cestovního ruchu

Počátky cestovního ruchu se váží již k období starověku. Za nejstarší cestovatele jsou považováni Řekové, Egypťané a Římané. V době starověku byl výsadou majetných vrstev lidí. Hlavní motivací byl z počátku obchod, objevitelské cesty, náboženství, návštěvy lázní, a zábava (turnaje, plesy apod.) (Attl, Nejd 2004). Moderní cestovní ruch v podobě jaké ho známe dnes, je poměrně mladé odvětví hospodářství. Cestovní ruch podobný tomu dnešnímu vznikl na přelomu 17. a 18. století. K prvnímu většímu rozvoji došlo v 19. století. První organizovaný výlet se odehrál v Anglii roku 1841 a je spjat se jménem Angličana

Thomase Cooka. Spokojenost účastníků a úspěch této akce vedl k rozšiřování nabídek a poskytování služeb, což vyústilo ve vznik první cestovní kanceláře (Attl, Nejdí 2004).

Skutečným hospodářským odvětvím se cestovní ruch stal ve 20. století. S nárůstem urbanismu, který znamenal i stále se zvyšující podíl městského obyvatelstva, souvisí pochopitelně i potřeba obyvatel měst, uniknout do přírody před masivními projevy civilizace. Po druhé světové válce cestovní ruch nabývá na významu a začíná hrát důležitou roli v životě lidí. Postupně se stává masovou záležitostí. Masovost spočívá jednak v nárůstu účastníků cestovního ruchu a rovněž v rostoucím vlivu na rozvoj měst a lokalit (Kopšo 1992).

Cestovní ruch je velice složité a dynamické odvětví hospodářství, které zasahuje svou šíří do velkého spektra dalších oborů a zahrnuje v sobě mnoho různých činností a jevů. Z toho důvodu není možné formulovat jeho jedinou přesnou definici. Definovat cestovní ruch se pokoušelo mnoho autorů. Každý z nich přispěl tou nejlepší možnou definicí svého pohledu, ale jelikož je cestovní ruch odvětví velmi proměnlivé a dynamicky se vyvíjející, jednotlivé definice vždy vystihovaly pouze určitou dobu, ve které vznikaly.

Lze konstatovat, že cestovní ruch je specifickou formu mechanického pohybu obyvatelstva s možností seberealizace (Galvasová a kol. 2008). Umožňuje naplňování nejrůznějších lidských potřeb od poznání, odpočinku a relaxace přes kulturní vyžití až například po setkávání se s jinými kulturami a zvyklostmi. Podmínkou cestovního ruchu je dostatek volného času, stejně jako dosažení určitého stupně životní a sociální úrovně. Tyto podmínky měla nejprve šlechta a příslušníci buržoazie. V dnešní době se cestovní ruch stal již masovou záležitostí (Petrů 2007). Volný čas lze chápat jako trávení mimopracovní doby podle individuálního smýšlení jednotlivce. Tento termín opět nelze jednoznačně definovat, neboť se pojetí volného času může mezi lidmi různě lišit. S cestovním ruchem úzce souvisí i pojem rekreace, který lze charakterizovat jako „vyžití volného času, jehož součástí může být aktivní pohyb, aktivní nebo pasivní účast na různých akcích, cestování a turistika“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 248).

Definováním cestovního ruchu zejména pro statistické účely se zabývala Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) při Organizaci spojených národů (OSN) na konferenci o statistice cestovního ruchu v roce 1991. UNWTO tedy charakterizuje cestovní ruch následovně: Cestovní ruch (tourism) je „činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí (mimo místo bydliště), a to na dobu kratší, než je stanoveno, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“ (Collection of Tourism Expenditure Statistics 1995, s. 10). Zmíněná doba je pro statistické účely vymezena u mezinárodního cestovního ruchu délkou 1 roku, u

domácího cestovního ruchu je to délka 6 měsíců (Petrů 2007). Tato definice z cestovního ruchu vyřazuje cestování v rámci bydliště, přestěhování se, dlouhodobou migraci a pravidelné služební cesty.

Podobně vysvětluje cestovní ruch i česká verze evropské normy EN 13809, 2003. Podle této normy je cestování a cestovní ruch charakterizován jako „činnost lidí, kteří cestují na místa mimo své běžné prostředí anebo zde pobývají za účelem zábavy pracovní nebo i z jiných důvodů“ (Hesková 2006, s. 11).

Výkladový slovník cestovního ruchu nabízí velice obsáhlou a vyčerpávající definici tohoto odvětví. Dle něj je to „komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně-správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 45). Tato definice jasně dokazuje, jak široký záběr cestovní ruch má a že jde napříč nejrůznějšími směry.

Cestovní ruch by nebyl bez účastníků cestovního ruchu. Účastníkem cestovního ruchu je „každá osoba, která pobývá přechodně mimo místo svého běžného pobytu, přičemž motivací pro cestu není výdělečná činnost“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 301). Účastníky cestovního ruchu je možné rozdělit na návštěvníky a turisty. Návštěvník je obecně účastník cestovního ruchu, který cestuje na jiné místo než je jeho obvyklý pobyt na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců. Běžně se setkáváme i s pojmem jednodenní návštěvník. „V domácím cestovním ruchu se jedná o návštěvníka, který v navštíveném místě nestráví ani jednu noc v hromadném ubytovacím zařízení nebo v individuálním ubytování.“ (Attl, Nejdrl 2004, s. 15). Naopak turistou je osoba, která „v navštíveném místě stráví alespoň jednu noc v hromadném ubytovacím zařízení nebo v individuálním ubytování“ (Attl, Nejdrl 2004, s. 15).

2.3 Typologie cestovního ruchu

Tato podkapitola je určena k osvětlení problematiky typologie cestovního ruchu. Do práce je zařazena z důvodu její následné aplikace ve výzkumné části věnující se Českokrumlovsku (viz kapitola 4).

Složitost a náročnost na interpretaci cestovního ruchu si vyžaduje pro lepší pochopení jeho roztržení na základě nejrůznějších kritérií. Nejčastěji rozlišujeme druhy a formy cestovního ruchu. Na úvod této podkapitoly je nutné poznamenat, že výčet zde nemusí být vzhledem k dynamičnosti cestovního ruchu úplný a přesný. I v jednotlivých odborných dílech, které se cestovnímu ruchu věnují, nalezneme mírné odchylky v označení druhů a forem (např. Mariot 1983, Malá 1999, Pásková, Zelenka 2002, Petrů 2007).

2.3.1 Formy cestovního ruchu

Jednotlivé formy cestovního ruchu jsou charakterizovány rozmanitými motivacemi účastníků cestovního ruchu a obvykle jsou vázány ke konkrétnímu prostředí. Vyžadují rovněž specifické způsoby realizace a zabezpečení služeb. Mezi základní motivace patří poznání, sportovní nebo kulturní vyžití, odpočinek a další. Většina autorů (Galvasová a kol. 2008, Petrů 2007, Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001) zmiňuje zejména základní formy cestovního ruchu jako jsou:

- *rekreační cestovní ruch*: Tato forma CR probíhá nejčastěji. Účelem je fyzická a psychická regenerace sil. Většinou probíhá na jednom místě a v jeho nejbližším okolí. Řadí se sem zejména příměstská rekreace, chataření a chalupaření.
- *kulturní cestovní ruch*: Je spojen s poznáváním jiných kultur, tradic a zvyklostí. Kromě poznání jde i o kulturní zážitek spojený s návštěvou kulturních zařízení.
- *poznávací cestovní ruch*: Hlavním motivem v tomto případě je poznávání nejrůznějších míst, jevů apod. Jedná se například o přírodní zajímavosti, historické a kulturní objekty apod.
- *sportovní cestovní ruch*: Členíme ho na aktivní a pasivní. V rámci aktivního se jedná o fyzickou aktivitu spojenou s nějakým sportem, cílem je prohlubování zdraví a zvýšení fyzické kondice. V rámci pasivního jde o návštěvy nejrůznějších sportovních akcí a soutěží.
- *lázeňský cestovní ruch*: Motivem je nejčastěji léčebný proces nejrůznějších chorob a nemocí. Často bývá spojeno i s kulturním vyžitím pacientů.
- *ekonomicky orientovaný cestovní ruch*: Probíhá především v pracovní době účastníka a je spojen s ekonomickými aktivitami. Součástí jsou obchodní cestovní ruch (služební cesty), kongresový cestovní ruch (účast na vědeckých seminářích, konferencích apod.), cestovní ruch veletrhů a výstav (nabízeny různé produkty s cílem

zaujmout návštěvníka) a incentivní cestovní ruch (jako stimul k pracovnímu výkonu od zaměstnavatele pro pracovníky)

Někteří autoři vyčleňují kromě těchto základních i další formy cestovního ruchu. Například Malá (1999) samostatně vyčleňuje cestovní ruch s náboženskou motivací, cestovní ruch směřující k poznání přírodního prostředí a další. Pásková a Zelenka (2002) jmenují i méně obvyklé formy cestovního ruchu jako jsou například příbuzenský, rurální, vojenský, drogový a podobně. Zde vidíme, že forem cestovního ruchu je nepřehledné množství a další formy vznikají a dá se očekávat, že budou dále vznikat.

Formám cestovního ruchu na Českokrumlovsku se věnuje kapitola 4.5, která rekapituluje stávající formy cestovního ruchu ve zkoumaném regionu a rovněž polemizuje nad možnými inovativními formami cestovního ruchu na základě předpokladů regionu.

2.3.2 Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu se člení převážně na základě realizace a průběhu cestovního ruchu. Následující schéma stručně shrnuje nejčastěji používané aspekty třídění druhů cestovního ruchu .

Obrázek č.1: Schéma druhů cestovního ruchu

DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU

TERITORIÁLNÍ ROZMÍSTĚNÍ	domácí	výjezdový (outgoing, pasivní) tranzitní příjezdový (incoming, aktivní)
	zahraniční	
DÉLKA TRVÁNÍ	krátkodobý	celoroční sezónní
	dlouhodobý	
ROZLOŽENÍ BĚHEM ROKU		
POČET ÚČASTNÍKŮ	individuální	organizovaný neorganizovaný
	hromadný	
ORGANIZOVANOST		
ZPŮSOB FINANCOVÁNÍ	volný	konzumní/masový alternativní
	vázaný	
VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ		
VLIV NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	měkký	
	tvrdý	

Upraveno dle Galvasová a kol. 2008 a Přednášky z předmětu Cestovní ruch České republiky, zimní semestr 2008 KSGRR UK

Typologie cestovního ruchu podle druhů se prolíná velkou částí této práce (viz kapitola 4). Využívání zdrojů, tedy členění na masový a alternativní cestovní ruch je pro tuto práci klíčové. Masovému a alternativnímu cestovnímu ruchu se blíže věnuje kapitola 2.8 a rovněž i návrhová část v kapitole 7.

2.4 Předpoklady cestovního ruchu

Předpoklady cestovního ruchu jsou ve své podstatě podmínky, za kterých je možné realizovat určité druhy a formy cestovního ruchu. Podle Výkladového slovníku cestovního ruchu se jedno o „souhrn přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb, které vytvářejí předpoklady pro realizaci cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002 s. 231). Nutnost charakterizace předpokladů cestovního ruchu je úzce spojena s rozvojem cestovního ruchu a jeho výzkumem ve 20. století. Vzhledem k velké rozmanitosti předpokladů bylo nutné je pro přehlednost rozdělit do skupin. Nejčastěji se uvádí dělení na lokalizační, selektivní a

realizační předpoklady (Mariot 1983) Pro stručnost a názornost jsou níže uvedeny obrázky schémat jednotlivých skupin předpokladů (viz obrázek č.2, 3, 4):

Obrázek č.2: Lokalizační předpoklady

LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	
přírodní	kulturně-historické
reliéf	kulturně-historické památky
klima	kulturní zařízení, akce
vodstvo	lidové tradice, folklór
fauna	sportovní akce
flóra	

Upraveno dle Mariot 1983, Pásková, Zelenka 2002, Galvasová a kol. 2008

Hodnocením lokalizačních podmínek cestovního ruchu podle území jednotlivých obcí se zabývá mimo jiné Bína (2002). Potenciál cestovního ruchu autor chápe jako „formalizovaný výsledek zhodnocení co možná komplexního okruhu lokalizačních podmínek a předpokladů pro další možný rozvoj cestovního ruchu“ (Bína 2002, s. 1). Lokalizační podmínky je možné chápat jako :

- jako vhodnost krajiny pro určitou aktivitu cestovního ruchu, např. cykloturistika, vodní sporty apod.
- jako určitá relativně fixní danost, která v obci existuje a je atraktivní pro návštěvníky, např. kulturně historické památky, muzea apod.
- jako kulturní, sportovní a jiné akce, které jsou v obcích pořádány a navštěvují je účastníci (diváci) odjinud.

Českokrumlovský region zaznamenává dle hodnocení Bíny (2002) velmi vysoký až výjimečný potenciál, který v regionu dosahuje Český Krumlov. Výjimku tvoří pouze vojenský újezd Boletice u něhož jde o vněsystémové vynětí z cestovního ruchu. Z typů pak převládá přírodní a smíšený potenciál (viz příloha č. 1 a 2).

Obrázek č.3: Selektivní předpoklady

SELEKTIVNÍ PŘEDPOKLADY	
demografické	(hustota osídlení, věk, pohlaví)
urbanizační	(hustota a velikost sídel, typ zástavby, bytový fond)
ekonomicko-sociologické	(ekonomická aktivita, život.styl, vzdělání, příjmy, soc. příslušnost...)
politické	(stabilita a bezpečnost území)
administrativní	(hranice území)
ekologické	(kvalita a trendy vývoje ŽP)
personální	(profesionalita ve službách)

Upraveno dle Mariot 1983, Pásková, Zelenka 2002, Galvasová a kol. 2008

Obrázek č.4: Realizační předpoklady

REALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	
komunikační	(textura a struktura komunikační sítě, dostupnost území)
infrastruktura CR	(ubytování, stravování, kulturní, zábavní, sportovní a další zařízení a služby)

Upraveno dle Mariot 1983, Pásková, Zelenka 2002, Galvasová a kol. 2008

Štěpánek, Kopačka, Šíp (2001) poukazují na skutečnost, že základní vlastností předpokladů cestovního ruchu je komplementarita. To znamená, že jeden potenciál v určitém

území může vyvolat vznik dalšího a nebo vzájemným spojováním vzniká potenciál úplně nový. Dále také dělí atraktivitu podle náročnosti aktivace jejich potenciálu na atraktivitu nižších a vyšších řádů. Atraktivita nižších řádů se aktivuje samovolně. Nejčastěji si je návštěvník volí jako cíl své cesty, a nebo pokud jsou méně známé, mohou participovat na tvorbě programů během pobytu v regionu. Atraktivita vyšších řádů vznikají nejčastěji spojováním více atraktivit nižšího řádu. Může se tak dít přirozeně a nebo je tak činěno iniciací člověka.

Na základě hodnocení předpokladů pro cestovní ruch vznikají podklady pro vznik rajonizace cestovního ruchu. Následující podkapitola se proto věnuje rajonizaci a vzniku turistických regionů a osvětluje výběr území pro případovou studii.

2.5 Turistická rajonizace

Region je určitá oblast, která z konkrétního hlediska vykazuje jednotné rysy či funkční souvislosti. Jedná se územní celek, který je charakteristický společnou úrovní výskytu určitého znaku, jevu nebo procesů. Rozlišujeme dvojí pojetí regionu. Homogenní region je vnitřně stejnorodý územní celek a vykazuje určité odlišnosti vůči okolnímu prostředí. Naopak heterogenní region (nebo též nodální, funkční či spádový region) je vnitřně různorodý a zdůrazňuje funkční souvislosti a vazby mezi prvky systému (Hampl, Gardavský, Kühnl 1989).

Členění České republiky na oblasti a regiony z hlediska cestovního ruchu, má u nás poměrně dlouhou tradici. Turistický region (nebo též region cestovního ruchu) je jedním z typů. Z pojetí homogenního regionu vycházela v minulosti „Rajonizace cestovního ruchu ČSSR“ zpracovaná v roce 1962 (Přednášky z předmětu Cestovní ruch České republiky 2008). Dalším dokumentem, který aktualizoval předchozí, byla podrobná „Rajonizace cestovního ruchu ČSR“ (Dohnal 1985), která rozdělila území státu na dvě základní skupiny, a to: a) území s převahou přírodních a ostatních podmínek pro cestovní ruch a rekreaci vhodných a b) s převahou vlastností pro cestovní ruch nevhodných. Území státu přitom bylo rozděleno na 47 oblastí 4 kategorií.

Heterogenní pojetí regionu je základem pro členění na marketingové regiony cestovního ruchu iniciované Českou centrálou cestovního ruchu v roce 1998. Hlavní

kritérium v tomto případě spočívá „v organizačně-ekonomických vazbách a ochotě obcí a mikroregionů daného regionu komunikovat a spolupracovat na společném marketingu a rozvoji infrastruktury cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 246). Hranice těchto regionů nejsou pevně dané a mohou se v čase měnit.

Nejaktuálnějším počinem na poli rajonizace cestovního ruchu jsou výsledky řešení projektu „Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR“ (Vystoupil a kol. 2007). Výsledkem projektu je komplexní pojetí problematiky cestovního ruchu a rekreace v České republice. Výchozím bodem je analytická část, jejíž výsledky se promítají nejen v návrhu nové rajonizace ČR, ale také v podrobném profilu jednotlivých krajů ČR. Metodika rajonizace byla zvolena tak, že území České republiky diferencuje ve dvou rovinách. První rovinou je členění území na relativně homogenní geografické celky, druhým hlediskem je pohled na území prostřednictvím bodových prvků – středisek cestovního ruchu (městská, lázeňská, horská střediska zimní a letní rekreace atd.) (Vystoupil a kol. 2007). Základní typy areálů jsou v dokumentu tyto:

- horská krajina
- venkovská krajina s velmi příznivými předpoklady pro cestovní ruch
- venkovská krajina průměrnými předpoklady pro cestovní ruch
- venkovská krajina s minimálními předpoklady pro cestovní ruch
- velkoplošné pískovcové skalní útvary
- urbanizované prostory

(Vystoupil a kol. 2007)

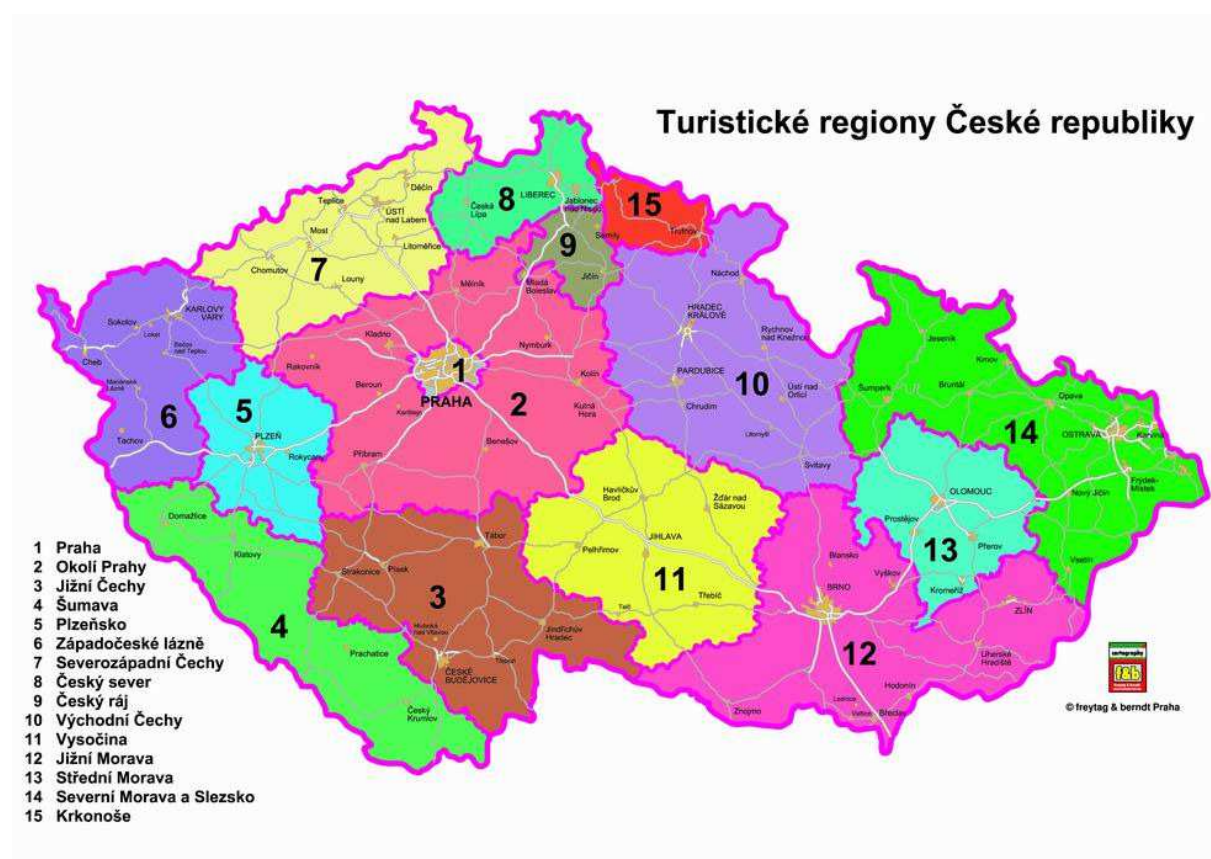
Na Českokrumlovsku podle tohoto dělení převažuje horská krajina (Šumava a Šumavské podhůří, Novohradské hory a Novohradské podhůří (viz kapitola 4.1)) a krajina s velmi příznivými předpoklady pro cestovní ruch (okolí Českého Krumlova a Kaplicko). Méně je pak zastoupená krajina s průměrnými předpoklady pro cestovní ruch (severní část okresu).

Z iniciativy Ministerstva pro místní rozvoj vznikl Atlas cestovního ruchu České republiky (Vystoupil 2006), který velmi názorně a srozumitelně prezentuje výsledky řešení nové rajonizace.

V letech 1998-1999 iniciovala agentura Czechtourism vznik 15 turistických regionů, které se dále dělí na 43 turistických oblastí. Nejdůležitějším posláním tohoto členění je podpora domácího cestovního ruchu, možnost prezentace České republiky v zahraničí a lepší orientace na nabídce cestovního ruchu. Na obrázku č. 5 jsou jednotlivé turistické regiony znázorněny. Turistické regiony tvoří politické a institucionální hranice. Nejsou striktně

vymezeny, protože snahou je poskytnout zejména lokalitám umístěným na okrajích těchto regionů určitou samostatnost při rozhodování a vlastní prezentaci.

Obrázek č.5: Turistické regiony České republiky

kudyznudy.cz, 2010

Jihočeský kraj je zde rozdělen do dvou turistických regionů (Jižní Čechy a Šumava). Českokrumlovsko spadá do regionu Šumava. Domnívám se, že toto začlenění není příliš šťastné. Oblast Šumavy je natolik specifickým regionem, že připojení Českokrumlovska se jeví jako nadbytečné. Přinejmenším velmi zvláštní je rozpor v prezentaci turistických regionů agenturou Czechtourism. V mapovém výstupu je Český Krumlov zobrazen v turistickém regionu Šumava. V písemné charakteristice jednotlivých regionů je však Český Krumlov uveden jako velká atraktivita regionu Jižní Čechy. (Czechtourism 2010)

V internetových prezentacích obou těchto regionů figuruje Český Krumlov jako jedna z největších dominant. Jak je zde patrné, Český Krumlov je pro svůj obrovský potenciál, velmi obtížné zařadit do určitého regionu. Českokrumlovsko lze považovat za jakousi „vstupní bránu“ do Šumavského regionu, ale svým charakterem se blíží spíše k regionu Jižní Čechy (Informační systém cestovního ruchu Jihočeského kraje 2010, Oficiální rozcestník cestovního ruchu turistického regionu Šumava 2010).

Problém sporného vymezení hranic turistických regionů diskutují i Vágner, Perlín (2010). Autoři kritizují přílišnou poplatnost turistických regionů administrativním hranicím krajů. „Pravě vymezení regionu Jižní Čechy dobře dokládá poplatnost administrativnímu členění. Například region Dačicka, který svým charakterem i turistickými aktivitami přirozeně navazuje na oblast Vysočiny, je zařazen v souladu s administrativní hranicí k turistickému regionu Jižní Čechy“ (Vágner, Perlín 2010).

Tento problém vymezení turistických regionů byl jedním z důvodů, proč nebylo v práci přistoupeno k vymezení zkoumaného území dle turistických regionů. Hranice zkoumaného území je z jihu vymezena státní hranicí s Rakouskem. Celé zkoumané území má charakter zejména horské a podhorské krajiny. Severní a severovýchodní partie pak přecházejí v jihočeské pánve, která se svým charakterem jednoznačně odlišují. Pro snadnější sběr dat a statistická šetření bylo přistoupeno k zachování okresní hranice jako linie vymežující zkoumané území.

2.6 Vlivy cestovního ruchu na geografické prostředí a udržitelný rozvoj cestovního ruchu

S potenciálem cestovního ruchu úzce souvisí udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Tlak na využívání přírodních zdrojů vede k potřebě určité regulace dopadů na území ve formě limitů

či omezení (zejména v chráněných krajinných oblastech). Zisky plynoucí provozovatelům služeb v cestovním ruchu se přirozeně tyto aktéři snaží znásobovat, to však může mít za následek postupné znehodnocování původního potenciálu („turistická past“). V zájmu zachování krajinného bohatství příštím generacím je tedy nutno postupovat v souladu s koncepcí udržitelného rozvoje.

V roce 1987 byla formulována výstižná definice udržitelného rozvoje. Publikována byla ve Zprávě pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj (WCED) nazvané „Naše společná budoucnost“. Tato definice říká, že udržitelný rozvoj „uspokojuje současné potřeby bez omezování možnosti budoucích generací naplňovat jejich potřeby“ (Our Common Future 1987, s. 54). Udržitelný rozvoj neznamena pouze ochranu životního prostředí, ale je i snahou skloubit ekonomický a sociální rozvoj a aspekty životního prostředí.

Dokument MMR Cestovní ruch a udržitelný rozvoj nabízí stručnou definici udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Podle něj „uspokojuje potřeby současných turistů a hostitelských regionů s ohledem na ochranu a zhodnocení příležitostí pro budoucnost“ (Cestovní ruch a udržitelný rozvoj 2007, s. 11). Důležitým požadavkem udržitelného cestovního ruchu je snaha o nenarušování životního prostředí destinace působením cestovního ruchu. Podle zákona o životním prostředí 100/2001 Sb. je trvale udržitelným rozvojem společnosti takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.

Podle Páskové a Zelenky (2002) by měl být cestovní ruch založen na dlouhodobém a šetrném využívání životního prostředí, na ochraně a rozvoji přírodního a antropogenního potenciálu. Zároveň by měl respektovat místní tradice a potřeby místní komunity. To vše se neobejde bez stimulace environmentálně příznivého chování účastníků cestovního ruchu.

Trvale udržitelný rozvoj samozřejmě nemůže fungovat bez kvalitní veřejné správy, kterou se na lokální a regionální úrovni zabývá Agenda 21. Tento dokument byl přijat na „Summitu Země“ v Rio de Janeiru v roce 1992. Agenda 21 je koncepčním podkladem pro vytvoření Místní Agendy 21. Místní správy jsou v tomto dokumentu vyzdvíženy jako velice důležité orgány mající vliv na globální problémy. Na strategickém plánu rozvoje obce či regionu by podle dokumentu měli spolupracovat místní samosprávy, veřejnost, občanský sektor (nestátní neziskové organizace), podnikatelé a další (Agenda 21 cit. v Cestovní ruch a udržitelný rozvoj 2007). Zapojení veřejnosti do rozhodování je žádoucí a vede k posílení pocitu sounáležitosti s obcí, což je pro rozvoj obce mimořádně důležité. Koordinace

zájmů všech zainteresovaných stran je jednou z podmínek nekonfliktního rozvoje cestovního ruchu v destinaci.

Jak již bylo naznačeno výše, cestovní ruch může mít pozitivní i negativní dopady na prostředí. Toto dělení je považováno za tradiční, avšak dopady cestovního ruchu jsou z hlediska jejich hodnocení značně relevantní.

Mezi nejčastěji se vyskytujícími pozitivními vlivy cestovního ruchu na rozvoj daného území jsou podle Kučerové (1999) a Páskové, Zelenky (2002):

- a) zachování a ochrana významných přírodních zdrojů díky iniciacím orgánů a institucím cestovního spočívající v ochraně těchto hodnot v podobě různých stupňů ochrany přírody (národní parky, chráněná krajinná území atd.)
- b) ochrana kulturně-historických pamětihodností a zachování jejich regionálního architektonického stylu s cílem využít je jako významné atraktivity cestovního ruchu
- c) výstavba infrastruktury (plynofikace, kanalizace a další sítě)
- d) v méně rozvinutých oblastech může cestovní ruch působit jako multiplikační faktor rozvoje ekonomiky (vytváření pracovních míst, zvyšování životní úrovně místních obyvatel apod.)
- e) prosazování mezinárodních, regionálních a národních norem a kodexů, které směřují k environmentálně odpovědnému jednání a ochraně zdrojů
- f) zvyšování hodnoty pozemků a nemovitostí v dané lokalitě

Cestovní ruch má však v případě jeho neeliminovaného růstu za následek spíše negativní důsledky na rozvoj daného území. Negativní vlivy se projevují především jako:

- a) změna přírodního prostředí na umělé antropogenní prostředí a znečišťování přírodních zdrojů (vody, ovzduší...) a zvyšování hladiny hluku a produkce odpadů v důsledku zvyšování objemu dopravy, nedostatečné legislativy a nedostatečného ekologického uvědomění nejen podnikatelů v cestovním ruchu, ale často i samotných turistů
- b) vizuální znehodnocení krajinného prostředí, především vlivem architektonického ztvárnění objektů cestovního ruchu (hotely, apartmány apod.) a nerespektování regionálního architektonického stylu
- c) ničení ekosystémů a narušení ekologické stability krajiny, poškozování významných kulturně-historických památek vlivem neodborné rekonstrukce či vandalismem účastníků cestovního ruchu zejména v oblastech zvýšené koncentrace turistů
- d) zisky z cestovního ruchu se neuplatňují v dostatečné míře v cílové destinaci – často profitují zahraniční investoři

e) ztráta kvality života místních obyvatel – výsledek působení vyšší koncentrace lidí, znečišťování životního prostředí, spotřeby místních zdrojů, zvyšování cen (turistická inflace) apod.

f) ztráta místní kultury, umění a tradic; vytváření napětí a animozity mezi turisty a místními obyvateli (výsledek kolize kultur), ztráty kvality života atd.

(Kučerová 1999, Pásková, Zelenka 2002)

Projevení se pozitiv či negativ cestovního ruchu závisí na jeho intenzitě, době vlivu v destinaci, připravenosti místní kultury, míře a způsobu využívání vhodných nástrojů.

Destinace cestovního ruchu je možné chápat jako živý organismus, který se vyvíjí v čase. Destinace se vyvíjejí, „rostou“ a zanikají (viz následující podkapitola 2.7).

2.7 Životní cyklus destinace

Termín destinace je možné chápat v užším smyslu jako cílovou oblast v daném regionu, která může turistům nabídnout určité atraktivity, které jsou většinou doprovázeny přiměřenou infrastrukturou. Destinaci lze rovněž chápat i širším smyslu jako země či regiony. Pro destinaci bývá typická velká koncentrace atraktivit s rozvinutými službami a dobrou infrastrukturou cestovního ruchu. Výsledkem je dlouhodobá koncentrace návštěvníků (Pásková, Zelenka 2002).

Životní cyklus destinace je aplikací klasického ekonomického a marketingového modelu „životní cyklus produktu“ vycházející z teorie výrobních cyklů. Zmíněnou teorii poprvé objasnil v roce 1966 R. Vernon (Blažek, Uhlíř 2002). Podle této teorie každý nový výrobek prodělává několikafázový cyklus. Nejčastěji se jedná o fázi zavedení, vývoje výrobku, zralosti a poklesu. Teorie výrobních cyklů dále tvrdí, že se v průběhu cyklu bude výroba přemisťovat do oblastí, kde pro danou výrobu existují nejlepší podmínky (Blažek, Uhlíř 2002).

Obdobný systém fází používá i životní cyklus destinace. Jednotlivé fáze mají odlišný průběh i délku a celkový model je dobrou ukázkou dynamiky destinace. Jedná se zároveň o významný nástroj pro destinační management (tj. koordinované plánování, organizace, komunikace, rozhodovací procesy a regulace cestovního ruchu v dané destinaci), kdy díky poznání a objasnění životního cyklu určité destinace můžeme předpovědět další vývoj a případně navrhnout strategii a taková opatření, která jsou možná pro dosažení vize budoucnosti destinace.

Tradičně nejpoužívanějším modelem se stal Butlerův životní cyklus destinace (1980). Tento model má 6 fází: objevení, vtažení, rozvoj, konsolidace, stagnace, poststagnace (viz obrázek č. 6). Ke každé fázi náleží určitý typ návštěvníka. Nejčastěji se uvádí dělení podle S. Ploga (Plog 1973 cit. v Pásková 2003) nebo obdobná dle E. Cohena (Cohen 1972 cit. v Pásková 2003). Nejčastějšími ukazateli změn v trajektorii životního cyklu destinace jsou především: růst počtu návštěvníků, podíl přenocujících návštěvníků, změna počtu konkurenceschopných destinací, průměrné výdaje návštěvníka atd. (Pásková 2003).

Ve fázi objevení destinaci pomalu začíná zcela neorganizovaně navštěvovat malý počet individuálních návštěvníků. Jedná se především o návštěvníky, které láká dobrodružství a autenticita prostředí. V „destinaci“ se zpravidla nenachází žádná infrastruktura, především ubytovací kapacity a služby. Tito návštěvníci mívají poměrně malý vliv na životní prostředí a často se může jednat o osoby s vyšším vzděláním (viz otázka č. 21 v dotazníkovém šetření kapitola 6.1.1). Návštěvníci v této fázi jsou nazýváni jako „alocentri“ (Plog 1973 cit. v Pásková 2003) nebo jako „drifteři“ (Cohen 1972 cit. v Pásková 2003). Cohenův drifter je však více extrémní než Plogův „alocentrik“.

Ve fázi vtažení dochází k postupnému nárůstu turistů a pravidelnosti v příjezdech, objevuje se sezónnost. Rovněž se objevují první podnikatelé ve sféře cestovního ruchu, jde zejména o ubytovací služby. Postupně se formuje propagace cestovního ruchu a dochází ke komercializaci.

Fáze rozvoje je charakteristická nejvyšším nárůstem počtu návštěvníků. Začíná být typická masovost cestovního ruchu, v sezóně převyšují počty turistů místní obyvatelstvo. Vliv na životní prostředí začíná být více než zřetelný a často je důvodem nesvárů turistů a původního obyvatelstva. Kontrola, koordinace a rozvoje cestovního ruchu často přechází do rukou zahraničních podnikatelů. Atraktivita jsou výrazně propagovány a často další vznikají uměle, díky zvyšující se náročnosti turistů. Lze rozlišit dvě etapy této fáze raná etapa, vyznačující se nabídkou „balíčků“ specializovaných cestovních kanceláří, jejichž služby

využívají zatím spíše alocentrici, a pozdní etapa, kdy se z „výklenkových“ stávají masové cestovní kanceláře (Pásková 2003). V pozdní etapě nastupuje jiný druh turisty a to midcentrik. Tento typ turisty nemá příliš dobrodružné sklony. Má však rád nové zážitky, které jsou pro něj zároveň nenáročné.

K postupnému zpomalování tempa růstu návštěvníků dochází ve fázi konsolidace. Typickým návštěvníkem je osoba bez zájmu o reálný život místních obyvatel. Často vedou konzumní život a cestují za dobře známou destinací, která jim nabídne veškerý komfort (viz kapitola 6.3). Plog (Plog 1973 cit. v Pásková 2003) nazval takové turisty jako psychocentriky. Takový turista dává přednost dobře osvědčeným destinacím, preferuje vlastní bezpečí a nemá potřebu zkoušet nové zážitky. Infrastruktura cestovního ruchu je ve fázi konsolidace velmi rozvinutá, mohou vznikat tzv. turistický ghetta, což je kompaktní část sídla, kde dochází k vytlačování nejčastěji rezidentní funkce turistickými službami a infrastrukturou (Pásková, Zelenka 2002). V této fázi často zanikají místní provozovny a nahrazují je pobočky významných hotelových a pohostinských zařízení. Masový cestovní ruch v této fázi s sebou nese zvýšené dopady na místní obyvatelstvo.

Někteří návštěvníci mohou začít vnímat destinaci jako přelidněnou a neschopnou nabídnout nové atraktivity, a proto destinaci již nevyhledávají. To vede k nejkritičtější fázi životního cyklu destinace, ke stagnaci. Počet návštěvníků dosáhne vrcholu a dochází k přesycenosti únosné kapacity destinace. Image destinace je díky propagaci pevně zakotvena, ale již není atraktivní. Tato fáze je velice důležitá pro další vývoj destinace neboť rozhoduje o tom, která z variant se stane skutečností. V této fázi také dochází k maximálnímu „nepřátelství“ mezi turisty a místními obyvateli. Pro vyjádření míry nevraživosti mezi rezidenty a turisty či návštěvníky se často využívá tzv. „Doxeyho iritační index“ (Pásková, Zelenka 2002). Odstíny postojů rezidentů jsou vyjádřeny na čtyřstupňové škále: euforie (návštěvníci jsou v destinaci bouřlivě vítáni), apatie (ochota ke kontaktu s návštěvníky klesá, místní obyvatelé jsou roztrpčeni ze zvyšující se návštěvnosti), znechucení (místní obyvatelé se k návštěvníkům chovají podrážděně), antagonismus (místní obyvatelé se k návštěvníkům chovají nepřátelsky, používají vůči nim vykořisťovací praktiky) (Pásková, Zelenka 2002, Kiráľová 2002). Iritační index předpokládá přímou úměru mezi růstem nevraživosti rezidentů a růstem turistické funkce (též Defertova funkce – viz kapitola č. 4.3). Turistická funkce nabývá tyto při plném využití lůžek hodnoty intervalů:

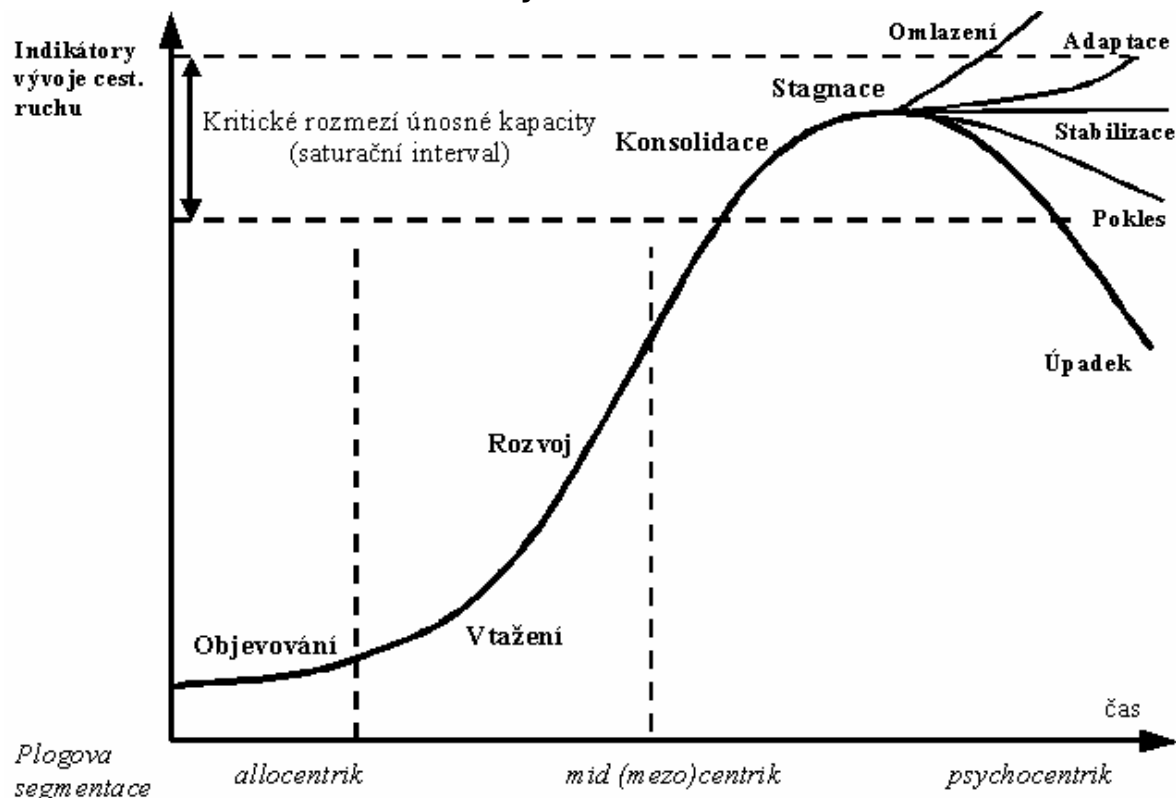
- hodnota menší než 4 = téměř žádná turistická aktivita
- hodnota 4 - 10 = nevýrazná turistická aktivita
- hodnota 10 – 40 = významná, ale nepřevažující turistická aktivita

- hodnota 40 - 100 = převážně turistická destinace
- hodnota 100 - 500 = významná destinace
- hodnota překračující 500 = hyperturistická destinace

(Királ'ová 2002)

Poslední fáze poststagnace může mít v závislosti na předchozím vývoji 5 variant. Tou nejnegativnější je úpadek, jenž je výsledkem vyčerpání zdrojů cestovního ruchu. Dochází k degradaci místního životního prostředí a životního stylu, místo rovněž ztrácí své „kouzlo“, *genia loci*. Poklesem destinace se rozumí postupný útlum turistické funkce, zpravidla zapříčiněné překročením únosné kapacity destinace pro rozvoj cestovního ruchu a nedostatečnými investicemi do údržby a inovace infrastruktury (Pásková 2003). Další variantou je stabilizace. Jak název napovídá jde o udržování stabilní úrovně návštěvnosti destinace díky promyšlenému destinačnímu managementu. Nástrojem může být změna zažité image či zvýšení únosné kapacity území. Jistou míru růstu návštěvnosti umožňuje fáze adaptace. Pro tuto fázi je důležitá ochrana zdrojů cestovního ruchu a přizpůsobení se únosné kapacitě území. Další variantou je fáze omlazení, kdy díky promyšlené strategii destinačního managementu pomocí efektivních metod řízení, inovací, nových technologií atd., začíná nový životní cyklus destinace a opětovný nárůst návštěvnosti. Často bývá zapříčiněn změnou image destinace a zvýšením únosné kapacity.

Obrázek č. 6: Butlerův životní cyklus destinace

Pásková 2003

Butlerův životní cyklus destinace je nejčastěji používaným modelem vývoje destinace. Často však bývá kritizován. Shaw, William (2002) uvádějí příklady kritiků tohoto modelu. Mezi kritiky se řadí Debbage (1990 cit. v Shaw, William 2002), který považuje Butlerův životní cyklus destinace za příliš zaměřený na interní dynamiku určitého resortu a zanedbává problém struktury turistického průmyslu a koncentraci jejich resortů. Cooper (1990 cit. v Shaw, William 2002) považuje model za velmi závislý na různých faktorech od úrovně rozvoje regionu, politiky a zejména poptávky.

2.8 Koncentrace v cestovním ruchu

Výraz koncentrace je využíván v mnoha oborech lidské činnosti (např. chemie, psychologie, statistika apod.). Nejvíce se pojetí koncentrace v cestovním ruchu blíží definici koncentrace z hlediska geografie. Všeobecná encyklopedie (1999) popisuje koncentraci jako „proces při němž dochází k soustřeďování obyvatelstva, výroby, služeb a funkcí do určitých oblastí o relativně malé ploše, obvykle do měst“ (s. 487). Různá úroveň koncentrace je příčinou hierarchie mezi jednotlivými sídly a regiony. Výše zmíněnou definici by bylo možné

modifikovat pro potřeby cestovního ruchu. Podle ní by koncentrace v cestovním ruchu znamenala proces, při němž dochází k soustřeďování turistů, návštěvníků, ubytovacích, stravovacích a dalších služeb v cestovním ruchu do určitých oblastí o relativně malé ploše, nejčastěji do míst vysoce atraktivních pro cestovní ruch.

Koncentrace cestovního ruchu souvisí s rozmístěním atraktivit a služeb. Území s velkým potenciálem pro cestovní ruch má šanci přilákat turisty a tím nejen zvýšit své příjmy, ale zároveň i více zatížit určité území. Koncentrací služeb cestovního ruchu a turistů pak dochází k územní nerovnoměrnosti v rozmístění. Dlouhodobější proces koncentrace může vést k stále se prohlubující polaritě. Vlivem nerovnoměrnosti v rozložení cestovního ruchu vznikají lokality, kde se koncentrují a rozvíjejí služby, proudí do nich více investic a lokality dominují v příjezdech turistů. Na druhé straně jsou lokality, které mohou mít potenciál, se kterým se však špatně a nebo nedostatečně pracuje a díky neodpovídající propagaci, nedostatku investic a zájmu, dochází k velkému zaostávání za dominantními lokalitami a prohlubování nerovnoměrností se zvyšuje. Z dominantních lokalit se pak stávají „jádra“ cestovního ruchu a méně exponované lokality s nízkou úrovní služeb představují oblasti „periferního“ charakteru.

Pojmy „jádro“ a „periférie“ poprvé použil John Friedman (1966), které vycházejí z myšlenky nerovnoměrného rozdělení moci v ekonomice a ve společnosti (Blažek, Uhlíř 2002). Základní myšlenky J. Friedmana lze s jistými úpravami uplatnit i na oblast cestovního ruchu. Jedním z šesti efektů, jenž Friedman použil je efekt dominance. Tento efekt popisuje trvalé oslabování periferního regionu ve prospěch jádra, kdy jádro získává na dominanci díky přílivu kapitálu, lidských zdrojů atd. na úkor periférie. Souhrnem všech dopadů pak může docházet k napětí mezi jádrem a periferií. Toto napětí je podle něj možné řešit posílením vztahů mezi oběma typy regionů, což by mohlo vést k dekoncentraci. Blažek, Uhlíř (2002) uvádějí, že dosažení méně polarizovaných vztahů mezi jádrem a periferií považoval Friedman za nezbytnou podmínku k optimálnímu dlouhodobému ekonomickému růstu. Tuto myšlenku by bylo vhodné aplikovat do problémových oblastí, kde dochází k výrazné koncentraci na jedné straně a zbytečně opomíjenému území na druhé straně. Pouze spoluprací a posílením vztahů mezi oběma lokalitami, bez přehlížení slaběji integrovaných lokalit do cestovního ruchu, je možné dosáhnout určitého zlepšení a dosáhnout menší polarity.

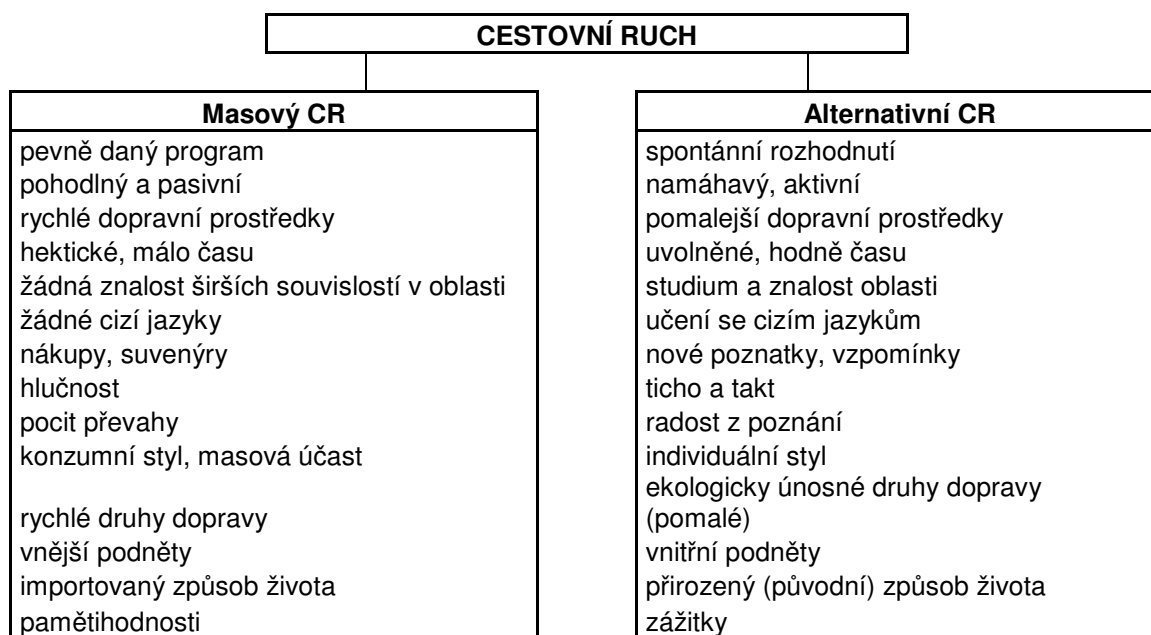
S koncentrací turistů v rámci cestovního ruchu úzce souvisí tzv. masový cestovní ruch. V historii se tento druh cestování objevil poprvé na počátku 19. století. Za „zakladatele“ masové cestovního ruchu je považován Thomas Cook, jenž založil první cestovní kancelář a pořádal první hromadné výlety (viz kapitola 2.2). Masový cestovní ruch je obecný termín

označující cestování velkých skupin turistů, využívání hromadných ubytovacích a stravovacích zařízení a dopravních prostředků. Často bývá spojen s masovou poptávkou po specifických místech a konzumací předem připravených zážitků.

S koncentrací turistů je spojen méně známý termín „honey-pot“. Jedná se o územní areál, v němž se v důsledku komplexně vybudované infrastruktury koncentruje velké množství turistů. Díky všem službám a infrastruktuře na jednom místě mohou návštěvníci nekomplikovaně a konzumně využívat těchto služeb bez nutnosti kontaktu s obyvatelstvem blízkých sídel (Pásková, Zelenka, 2002). Názory na dopady honey-pots se různí. Na jedné straně dochází nadměrnou koncentrací turistů k zatížení území. Přílišnou koncentrací a využíváním prostředí může docházet ke ztrátě tzv. genia loci (atmosféra či „duch místa“). Tento případ by mohl ohrozit například lipenský areál Marina, kde dochází k velké koncentraci turistů (nejčastěji pouze určité sociální kategorie). Prostorová koncentrace však může ochránit širší okolí (region) od negativních dopadů. Nedá se tedy jednoznačně říci, že koncentrace turistů přináší pouze negativní dopady.

Protipólem masového cestovního ruchu je alternativní (či také ekologický, udržitelný nebo měkký) cestovní ruch (rozdíly mezi masovým a alternativním cestovním ruchem viz obrázek č.7).

Obrázek č.7: Základní rozdíly mezi masovým a alternativním cestovním ruchem

Zpravidla se jedná o „cestovní ruch v malých skupinách, který respektuje potřeby a zvyklosti místní komunity a její životní prostředí“ (Pásková Zelenka, 2002, s. 17). První „nové“ formy cestovního ruchu se začaly ve světě objevovat během 70. a 80. let 20. století. Charakterizovalo je zaměření na přírodu a zapojení místních obyvatel do cestovního ruchu. Od roku 1972 docházelo na ostrově Sv. Vincent v Karibském moři k první náznakům alternativních forem cestovního ruchu. Do cestovního ruchu bylo zapojeno původní obyvatelstvo a cestovní ruch se zde odehrával ve vládou omezeném měřítku (Valene, William 1992). Podle Boissevain (1996) je typickým „alternativním“ turistou člověk prachající před povrchností a neautentičností moderní společnosti.

Do kategorie měkkého cestovního ruchu se ve středoevropských podmínkách řadí například venkovský cestovní ruch, agroturistika, pěší turistika, cykloturistika atd. Mezi její zásady patří například ubytování ve venkovských chalupách, které nijak nezatěžuje přírodu a na rozdíl od rekreačních středisek nemění atmosféru okolí. Systémem hodnocení „ekologické“ kvality ubytovacích služeb provozuje Evropské centrum pro ekologickou agroturistiku (ECEAT). Pro podniky ohodnocené značkou „Eceat quality label“ zajišťuje mezinárodní marketing. Tato značka je udělována podnikům s přínosem pro udržitelný rozvoj v cestovním ruchu. Podniky jsou hodnoceny podle řady kritérií (ECEAT 2010) a jejich seznam nabízí webová propagace „eecat.travel“ (ECEAT travel 2010). V České republice figuruje v tomto systému okolo dvaceti podniků, na Českokrumlovsku však není žádný. Vláda ČR schválila vznik „Národního systému certifikace ekologicky šetrných služeb cestovního ruchu“. Odborníci ECEAT, Evropského centra pro eko agroturistiku, se podíleli na přípravě systému. Hlavním cílem je vytvořit jednotnou národní („střešní“) značku pro označování ekologicky šetrných služeb a produktů cestovního ruchu. Dále se ECEAT věnuje poradenským službám, rozvíjí nové produkty či rozvojové projekty, např. „Stezku dědictví“, jenž prezentuje regionální gastronomii. V současné době jsou v rámci tohoto projektu prezentovány dva kraje; Vysočina a Jihomoravský kraj. Obdobný projekt „Ochutnej Českou republiku“ vznikl ve spolupráci agenturou Czechtourism, Asociací hotelů a restaurací ČR a Asociací kuchařů a cukrářů ČR. Na Českokrumlovsku je jediným certifikovaným zařízením nabízející tradiční českou kuchyni restaurace v Srní (Czech Specials 2010)

Venkovská turistika a agroturistika jsou oblíbené především mezi mladými rodinami z měst (viz dotazníkové šetření kapitola 6.1.1). Zejména pro malé děti, pocházející z měst je

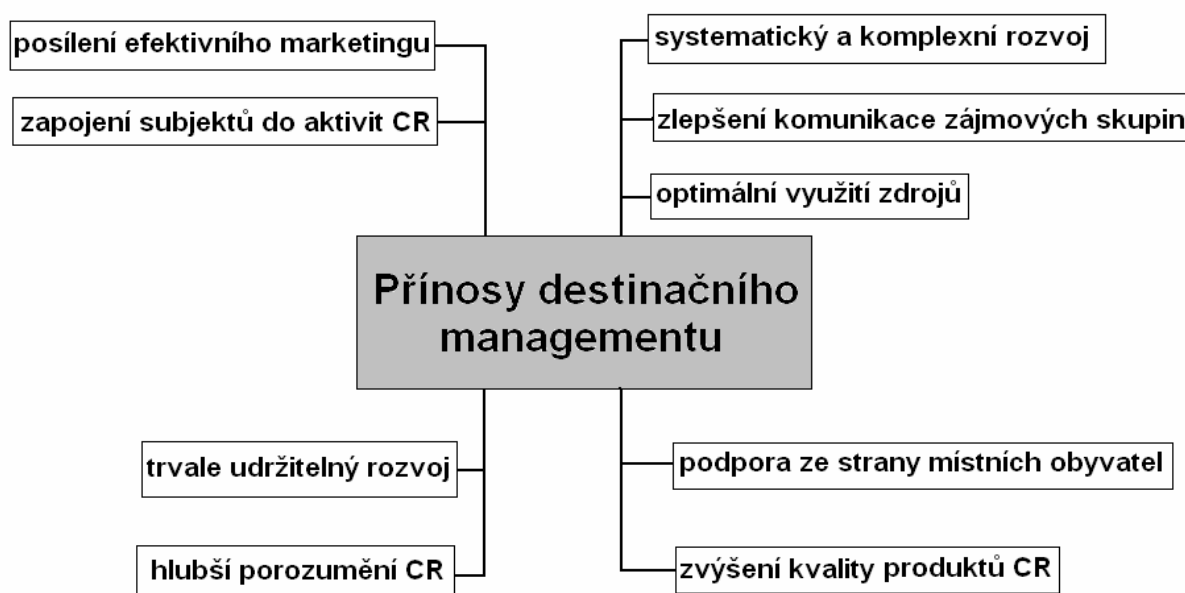
tento druh cestovního ruchu přínosem. Díky němu si mohou uvědomit důležitost venkova, péče o zvířata a seznámit se tak s ekologickými a šetrnými způsoby zemědělství popř. péčí o krajinu a nutností její ochrany. Alternativní způsoby turistiky jsou v současnosti na vzestupu. Podle agentury Czechtourism však čeští turisté nemají příliš povědomí o tomto způsobu šetrného cestování (Zpravodajský server Novinky.cz, Ekologické cestování vytlačuje masový turismus). Na zásadách alternativního způsobu turismu v Česku funguje zejména agroturistika. Existuje také síť turistických služeb s ekologickou značkou. V České republice funguje 9 ubytovacích zařízení, které splňují kritéria Evropské unie a Ministerstva životního prostředí. Nejvíce těchto zařízení je ve středních Čechách (3) a následují jižní Čechy (2 – Větřní, Staňkov u Třeboně) (Czechtourism 2010). Podle agentury Czechtourism čeští turisté o nabídkách tohoto směru příliš nevědí; v průzkumu agentury to bylo 70 % respondentů. Cíleně vyhledávají ekologické ubytování pouze 3 % turistů. Pozitivním signálem je však zjištění, že kdyby nabídka těchto služeb byla dostatečná, využila by ji až pětina domácích turistů. Naopak 11 % lidí tato problematika nezajímá. (Zpravodajský server Novinky.cz, Ekologické cestování vytlačuje masový turismus).

V případě venkovské turistiky a dalších šetrných způsobů cestovního ruchu by bylo možné vidět potenciál. Úspěšnost produktu na trhu je úzce spojena s jeho známostí mezi zákazníky a spotřebiteli. Tomu napomáhá, stejně jako v jiných oblastech hospodářství, strategický marketing. Významným trendem posledních let se stal „prodej“ destinace. Destinace se stává produktem s vlastním marketingovým mixem, značkou a umístěním na trhu. Východiskem pronikání na trh je právě strategický marketingový management (Palatková 2006). Vzhledem k velké různorodosti trhu a segmentů potencionálních zákazníků je stěžejním úkolem managementu, vybrat ten správný okruh (segment), u kterého má největší šanci na úspěch (viz kapitola 7). Základem úspěšné strategie je podrobná analýza destinace vzhledem k trhu. Tato analýza nejčastěji pracuje s primární (lokalizační předpoklady) a sekundární (realizační předpoklady) nabídkou cestovního ruchu v destinaci a rovněž hodnotí potřeby a požadavky návštěvníků. Cílem je vybrat cílový segment na trhu. Nezbytnou součástí strategie je dále prezentace nabídky, tak aby se cílový zákazníci seznámili s klíčovou nabídkou a přínosem destinace (Kotler 2000). Identifikaci produktu a jeho odlišení od produktů konkurenčních pomáhá utvářet značka. Značka je většinou slovo nebo zkratka označující výrobek nebo službu, soubor činností apod., ale vždy se vztahuje k určité kvalitě, kterou vnímáme, máme k ní nějaký vztah, vracíme se k ní a vyhledáváme ji (Kotler 2000). Lewis (1991) říká, že: „Značka je aurou názorů a očekávání, která se vine okolo určitého produktu (nebo služby) a činí ji tak relevantní a osobitou“ (Lewis 1991, cit. v Smith 2000, s.

256). Značka může být z psychologického hlediska extrémně silným prvkem. Se značkami v marketingovém pojetí úzce souvisí móda a trendy. Jednou z možností, jak přivést české turisty k alternativní turistice by mohlo být právě využití „značky EKO“ (viz kapitola 7) jako ekologického způsobu turistiky. V současné době je vytvářen tlak v nejrůznějších oborech na přeorientování se na šetrné způsoby a činnosti v našem životě (pasivní domy, ekologické zemědělství, hybridní automobilové pohony, atd.). Díky tomu je možné spatřovat šanci i pro ekologický cestovní ruch a využít tak trend ekologického smýšlení některých jednotlivců. Politika značky označovaná také jako „branding“ představuje samostatný speciální úkol marketingu (Kotler 2000).

Pokud chce jakákoliv destinace zaznamenat svůj rozvoj je nutné, aby byla profesionálně řízena. Jako nejvyzrálejší forma řízení cestovního ruchu je chápán destinační management. Organizace destinačního managementu je profesionální společností, jejímž hlavním úkolem je organizace a řízení destinace (Fellegiová 2008). Hlavní přínosy destinačního managementu zobrazuje obrázek č.8.

Obrázek č.8: Přínosy destinačního managementu

Fellegiová 2008

Organizace destinačního managementu se zaměřuje z velké části na marketingovou, kooperační a koordinační činnost. Základem úspěšného řízení destinace je projektová a koncepční činnost. Jde především o vytváření vizí rozvoje a rozvojové strategie destinace. Z dalších neméně důležitých činností jmenujme monitorovací činnost (sběr dat o cestovním ruchu, databáze atd.), informační a manažerská činnost a poskytování služeb (Fellegiová 2008, Királ'ová 2003)

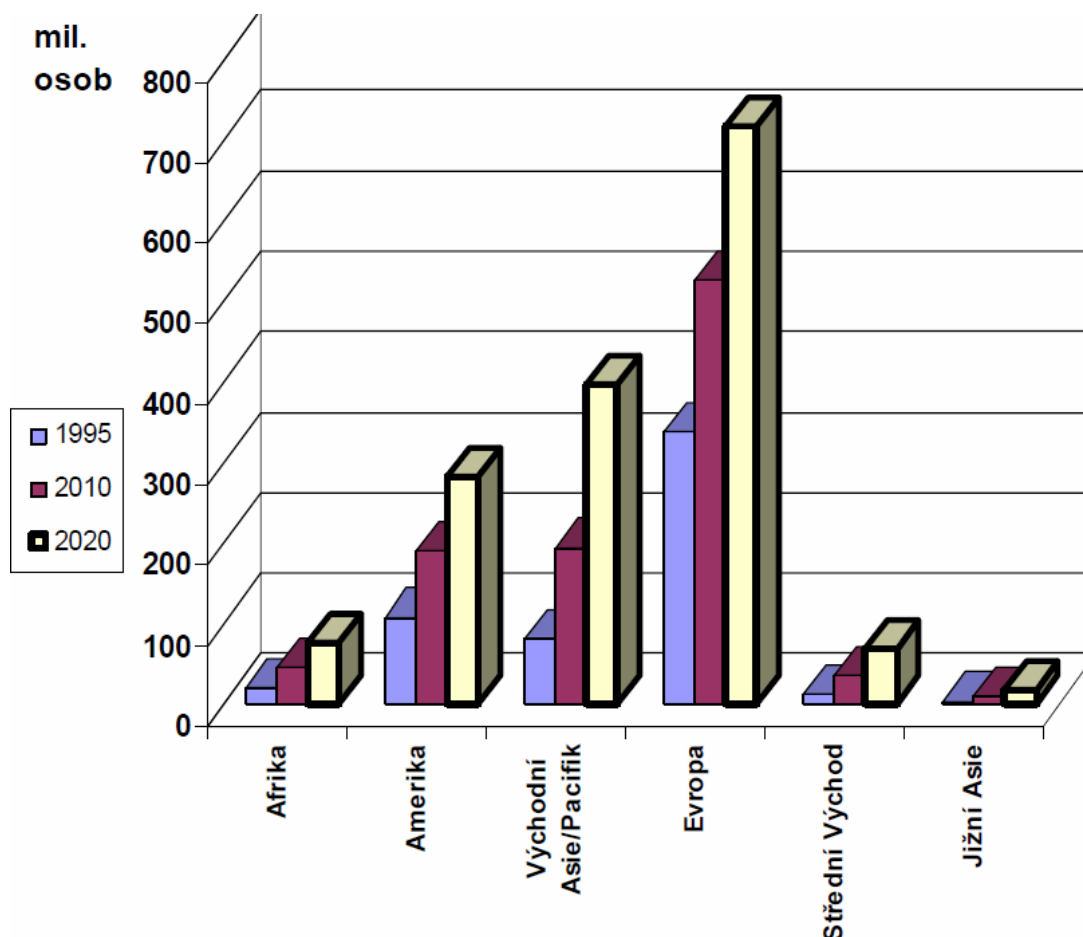
O destinačním managementu na Českokrumlovsku blíže pojednává kapitola 5.1.

2.8.1 Koncentrace cestovního ruchu v regionech různé řádovostní úrovně

Tato podkapitola představuje stručné zhodnocení koncentrace cestovního ruchu v regionech různé řádovostní úrovně se zaměřením na makroregiony světa a především na region České republiky. Vzhledem ke zvolenému zkoumaném území okresu Český Krumlov je v podkapitole zahrnuto i stručné zhodnocení koncentrace cestovního ruchu na území Jihočeského kraje.

Cílové destinace světového cestovního ruchu jsou výrazně nerovnoměrně rozloženy. Cestovní ruch v masové podobě se nejčastěji koncentruje do vyspělých zemí s kvalitní infrastrukturou a službami, s dobrou dopravní dostupností, stabilní politickou situací a s tím související bezpečností dané země. Nejvýznamnější cílovou destinací zahraničního cestovního ruchu zůstává Evropa (statistika je však výrazně ovlivněna tím, že v USA není započítán vysoký domácí cestovní ruch mezi státy USA). Graf č. 1 vyjadřuje návštěvnost makroregionů a jeho přepokládaný vývoj podle UNWTO.

Graf č.1: Návštěvnost ve světě podle makroregionů s extrapolací do roku 2020

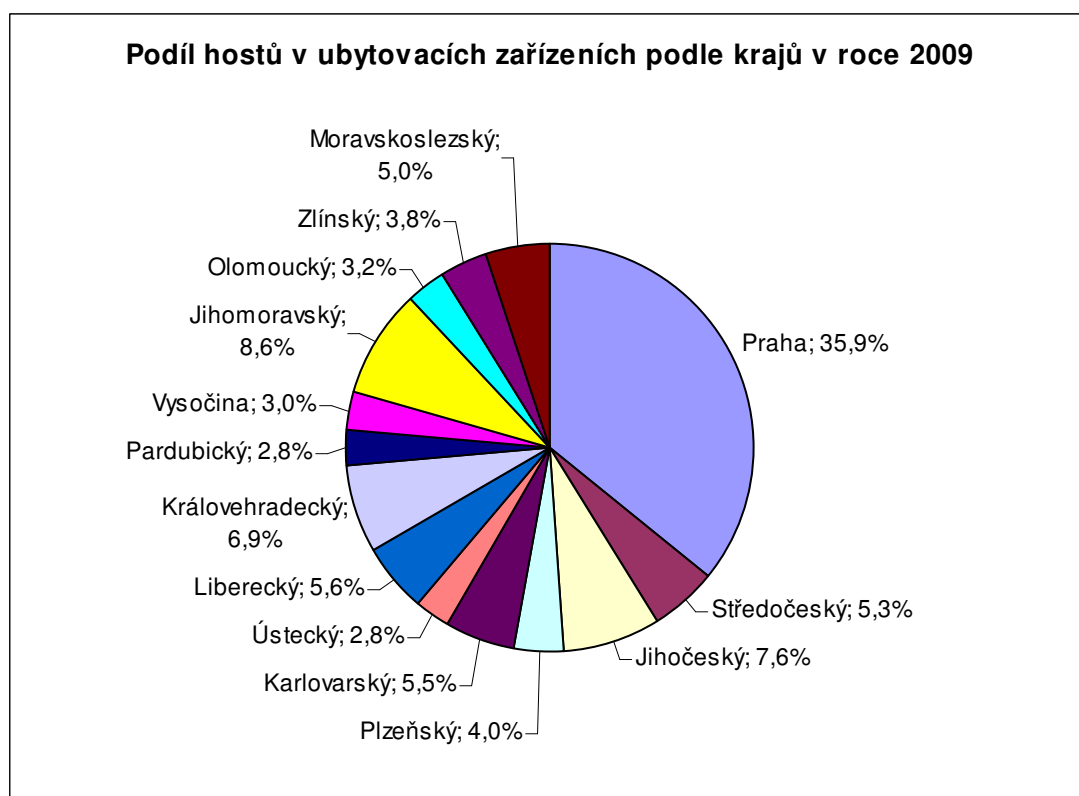
UNWTO 2010

Mezi nejnavštěvovanější státy pak dlouhodobě patří Francie, USA a Španělsko (UNWTO 2010). Podle očekávání OSN by se do roku 2015 mohla nejnavštěvovanější zemí stát Čína.

Praha je nejen politickým, obchodním a kulturním centrem Česka, ale zaujímá rovněž i dominantní postavení v rámci cestovního ruchu našeho státu. Podle Českého statistického úřadu (ČSÚ) a agentury Czechtourism je nejnavštěvovanější destinací v Česku. Praha je jednou z nejvýznamnějších městských památkových rezervací Česka. Unikátní historické jádro o rozloze 866 ha bylo v roce 1992 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Největší podíl turistů přijíždějících do hlavního města tvoří milovníci památek, historie a kultury. Početné jsou ovšem i skupiny návštěvníků sportovních akcí. Praha je také nejčastějším cílovým místem tuzemských služebních cest a významným centrem kongresové turistiky (ČSÚ, 2010). Na relativně malé ploše se téměř po celý rok koncentruje velké množství především zahraničních turistů. Podle databáze ČSÚ vzrostl počet hostů v ubytovacích zařízeních od roku 2000 téměř dvakrát, z dvou na čtyři miliony v roce

2009. Mezi kraji Česka má Praha jednoznačně dominantní postavení. Více než třetina ubytovaných hostů se koncentruje právě v Praze, jak dokládá příloha č. 3 a graf č. 2. Z tabulky v příloze č. 3 je rovněž patrný neustálý nárůst počtu hostů v Praze na úkor některý krajů. Počty hostů se liší až o jeden řád a v úvahu je nutné brát i to, že Praha má oproti ostatním krajům menší rozlohu.

Graf č.2: Podíl hostů v ubytovacích zařízeních podle krajů v roce 2009

ČSÚ, vlastní zpracování

Pozn.: Příloha č.4 obsahuje absolutní hodnoty počtu návštěvníků, ze kterých byl graf zpracován

Po sečtení celkového počtu obyvatel Prahy a počtu hostů v roce 2009, dostaneme téměř polovinu (5 595 105 osob) celkového počtu obyvatel v celé České republice. V přepočtu na plochu hlavního města, která dle ČSÚ činila v roce 2009 49 610 ha, pak získáme hodnotu 11 278 osob na km², což je hodnota, které nedosahuje žádné jiné město v Česku. Počet hostů je uváděn za celý rok a neuvažuje žádné sezónní nerovnosti v příjezdech hostů během roku. Rovněž zde nejsou brány v úvahu jednodenní návštěvníci Prahy. Údaj je pouze ilustrační a ukazuje částečnou zátěž pro území.

Pokud budeme brát v potaz počty přenocování, dostáváme se na daleko vyšší čísla. Nejvyšší počet přenocování hostů v Praze zaznamenal rok 2007 (přes 12 200 000 přenocování) (ČSÚ 2010). Od tohoto roku však dochází k poklesu. Příčinu je možné spatřovat v současné hospodářské krizi. Vlivem finanční krize přestává být Praha „levnou“ destinací pro zahraniční turisty a to by mohla být šance, jak turisty vhodnou marketingovou strategií přilákat do jiných destinací.

Tabulka v příloze č. 5 představuje vývoj indexu změny pro jednotlivé kraje v rámci příjezdů hostů do ubytovacích zařízení. Žlutě jsou zvýrazněna pole, kde došlo ke zvýšení

počtu příjezdů v porovnání s předešlým rokem. Z tabulky je patrné, že nejvyššího počtu nárůstu během devíti let dosáhla Praha. Pouze v roce 2002 a 2009 došlo k poklesu, v ostatních letech docházelo k trvalému nárůstu příjezdů hostů. Tabulka také ukazuje varovný propad návštěvnosti v roce 2009, kdy žádný z krajů nedosáhl návštěvnosti předchozího roku.

Přehledné uspořádání krajů rovněž dokumentuje příloha č. 6, která ukazuje pořadí krajů z hlediska návštěvnosti. Praha potvrzuje svou jasnou dominanci. V průběhu posledních devíti let se vždy umístila na prvním místě v příjezdech hostů. Nejmasivnější propad zaznamenal Středočeský kraj. Z druhého místa v roce 2000 klesl v návštěvnosti až na sedmé v roce 2008 a 2009. Naopak Jihomoravský kraj od roku 2000 v příjezdech hostů stále posiloval až na druhé místo. Jihočeský kraj se stabilně drží okolo třetího místa.

Na základě výše zmíněných údajů lze konstatovat, že Praha v cestovním ruchu Česka jednoznačně dominuje. Konkurovat jí nemůže téměř žádný jiný kraj. Hodnoty okolo milionu hostů v ubytovacích zařízeních dosahují nepravidelně ještě kraje Královehradecký, Jihomoravský a Jihočeský.

Českokrumlovský region je součástí Jihočeského kraje, a proto se práce blíže zaměří na tento kraj. Díky absenci velkých průmyslových podniků se Jihočeský kraj může pyšnit zachovalou a hodnotnou krajinou, která však vyžaduje komplexní ochranu. Proto zde vznikla řada chráněných území (NP a CHKO Šumava, CHKO Třeboňsko, CHKO Blanský les a řada menších chráněných území). Výhodná poloha na hranicích s Rakouskem a relativně dobrá dopravní dostupnost činí z Jihočeského kraje i potenciální cíl turistů ze zahraničí (zejména z Rakouska a Německa).

Jihočeský kraj se dlouhodobě drží, společně s Jihomoravským a Královehradeckým krajem, mezi třemi nejnavštěvovanějšími kraji v Česku (pokud nebudeme brát v potaz dominantní Prahu) (ČSÚ 2010). V počtu absolutních příjezdů dominuje Jihočeskému kraji okres Český Krumlov. Tento údaj se v letech 2000 – 2008 pohyboval mezi 200 tisíci až 300 tisíci příjezdů. V roce 2004 dosáhla tento počet dokonce 340 000 příjezdů za rok. Vzhledem k tomu, že Českokrumlovský region je dlouhodobě jedním z nejméně zalidněných okresů v Česku (ČSÚ 2010), pohybuje se poměr hostů na stále obyvatele v nejvyšších hodnotách v rámci celého kraje. Počet hostů převyšuje stále rezidenty až pětinasobně (maximum v roce 2004). Příloha č. 7 obsahuje návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení v letech 2000 – 2008 podle okresů Jihočeského kraje a jejich přepočet na 100 obyvatel a plochu okresů. Následující příloha č. 8 zobrazuje graf, který přehledně a jasně ukazuje, jak se ve sledovaných

letech vyvíjel počet hostů na 100 stálých obyvatel v jednotlivých okresech. Dominance Českokrumlovského regionu je zde jasně prokázána.

V grafu v příloze č. 9 rovněž vidíme, že i podle přepočtu hostů v ubytovacích zařízeních na plochu okresů dominuje Českokrumlovsko. Není to ale dominance jednoznačná. Podobných čísel dosahuje i okres Prachatice, který se blíží Českokrumlovsku i po stránce přepočtu hostů na obyvatele. Tato podobnost je způsobena, tím, že oba okresy v minulém století ležely v pohraničním pásmu Sudet, ze kterého byla vysídlena velká část německého obyvatelstva. K dosídlení došlo jen částečně, a proto oba tyto okresy mají poměrně malou hustotu zalidnění. Malý počet obyvatelstva pak výrazně ovlivňuje získané výsledky přepočtů hostů na obyvatelstvo. Na území obou okresů (z velké části v Prachatickém) se rozkládá turisty vyhledávaná Šumava, která pak zvyšuje počty hostů a návštěvníků v těchto regionech.

Českokrumlovský region má z celého kraje nejmenší hustotu zalidnění ($37,4 \text{ os/km}^2$ - průměr za roky 2000–2008). Díky nejvyšším hodnotám v příjezdech hostů do regionu se hustota zalidnění zvyšuje až šestinásobně, pokud bereme v úvahu turisty i rezidenty. Celkové zatížení území rezidenty a turisty se pak dostává k nejvyšším hodnotám v rámci celého kraje. Musíme ovšem brát v úvahu, že turisté nepřijedou všichni najednou, ale postupně během celého roku. Údaje slouží k porovnání jednotlivých krajů a jsou pouze ilustrační.

Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že v rámci celé České republiky má jedinečné a dominantní postavení hlavní město Praha. Zde se koncentruje drtivá většina všech hostů, návštěvníků a služeb. V rámci Jihočeského kraje dohází ke koncentraci v atraktivních destinacích s dostatečnou nabídkou služeb a kvalitní infrastrukturou. V počtu příjezdu hostů jasně dominuje Českokrumlovsko. Z výše zmíněného vyplývá koncentrační proces, který bude v práci nadále zkoumán v rámci regionu Český Krumlov.

3 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT

Následující kapitola se věnuje přiblížení metodického postupu zpracování této diplomové práce a rovněž uvádí zdroje dat, které byly pro zpracování klíčové.

Tato práce je strukturována do třech základních částí. V první teoretické části se práce věnuje diskuzi literatury, vymezení základních pojmů a teoretickému zarámování. Druhá aplikovaná část již přistupuje k hodnocení koncentrace cestovního ruchu v zájmovém území. V případě této práce se jedná o okres Český Krumlov. V této části se práce rovněž zabývá všeobecnou analýzou cestovního ruchu na Českokrumlovsku z pohledu fyzicko-geografických a společensko-historických předpokladů. Aplikovaná část dále přináší vlastní výzkum modelového území pomocí dotazníkového šetření a řízených rozhovorů.

Třetí část práce se na základě všech zjištěných informací, věnuje navrnutí možností dekoncentrace cestovního ruchu ve zkoumaném území a zapojení méně využívaných lokalit do nabídky cestovního ruchu.

3.1 Zdroje dat

Geografie cestovního ruchu je velice složitý systém. Před započítím práce tedy bylo nutné prostudovat množství odborných publikací zabývajících se nejen tematikou cestovního ruchu, ale věnujících se například i marketingu, regionálnímu rozvoji, ekonomice cestovního ruchu atd. Šlo zejména o odborné knihy, absolventské práce věnující se zkoumané oblasti, vládní dokumenty jako například koncepce rozvoje cestovního ruchu, strategické dokumenty a webové stránky obcí, aktuální nabídky cestovního ruchu v dané lokalitě a dále pak webové stránky věnující se problematice cestovního ruchu (Czechtourism, Kudy z nudy, Jihočeská centrála cestovního ruchu, InfoČesko atd.) Dalším důležitým zdrojem informací pak byla literatura zabývajících se zkoumaným územím, jako jsou různé turistické průvodce, dále mapy, regionální tisk atd.

S použitím výše uvedených zdrojů byl proveden kvantitativní výzkum. Úkolem kvantitativního výzkumu je statisticky popsat stav, vývoj či závislosti mezi proměnnými apod. Kvantitativní výzkum se oproti kvalitativnímu výzkumu zaměřuje na rozsáhlejší společenské otázky a zkoumá tedy větší okruh informací (v práci se jednalo o popsání stavu koncentrace se zaměřením na Česko, Jihočeský kraj a okres Český Krumlov). Statistická data týkající se

návštěvnosti krajů Česka jsem získala z veřejné databáze Českého statistického úřadu a agentury Czechtourism. Data týkající se Jihočeského kraje a okresu Český Krumlov, byla použita rovněž z veřejné databáze Českého statistického úřadu. Další informace poskytla informační a turistická centra v okrese Český Krumlov, organizace Destinační management cestovního ruchu Český Krumlov. Data, která nejsou volně publikovaná mi byla poskytnuta Národním památkový ústavem v Českých Budějovicích. Zmíněné instituce jsem kontaktovala zejména elektronicky a popřípadě telefonicky. Zdroje veškerých dat zpracovávaných v tabulkách (prostřednictvím Microsoft Office Excel), grafech (prostřednictvím Microsoft Office Excel) či mapových výstupech (prostřednictvím ArcGIS) jsou vždy řádně ocitovány.

Prostudováním těchto materiálů jsem získala základní přehled o problematice cestovního ruchu, potřebný pro zpracování této práce. Zdroje použité pro tuto práci jsou uvedeny v seznamu literatury.

3.2 Vlastní šetření

Významnou částí práce byl kvalitativní výzkum v podobě dotazníkové šetření, které mělo napomoci k bližšímu poznání problematiky cestovního ruchu a zejména identifikaci profilu turistů na Českokrumlovsku. Zkoumané území bylo na základě zjištěných informací z předešlých kapitol rozděleno do několika lokalit (viz níže), které se hypoteticky odlišují profilem návštěvníka, motivy pro rekreaci a v neposlední řadě i vnímáním Českokrumlovska jako celku. Cílem bylo získat informace o jednotlivých oblastech, najít atraktivity hojně turisticky využívané a zároveň ty, které mají potenciál, ale nejsou z nějakého důvodu příliš známé a frekventované a zapojit je do nabídky cestovního ruchu.

Dotazníky byly převzaty z webové stránky České centrály cestovního ruchu. Jednalo se o dotazníky k projektu „Monitoring návštěvníků v turistických oblastech České republiky“, který se uskutečnil ve dvou etapách v letech 2005-2007 (Czechtourism, Monitoring návštěvníků v turistických oblastech České republiky 2009). Pro účely práce byly dotazníky pouze mírně upraveny, konkrétně byly přidány otázky, které měly poskytnout odpověď na to, co je pro Českokrumlovsko typické. Původní projekt bral jednotlivé turistické oblasti jako celek, tato práce jde tedy hlouběji a zaměřuje se na podrobný monitoring jednoho regionu, v případě této práce Českokrumlovska. Díky velice podobné struktuře dotazníků bude eventuálně možno výsledky porovnat s větším celkem, kterým se zabýval Czechtourism.

Srovnání však není pro tuto práci prioritní a nezabývá se jím. Vzor použitého dotazníku je přiložen v příloze č. 10. Dotazníky bylo vzhledem k oblíbenosti Českokrumlovska mezi zahraničními turisty, nutno vypracovat také v jazykových mutacích. Pro účely diplomové práce postačily dvě cizojazyčné verze a to v angličtině a němčině.

Před vlastním dotazníkovým šetřením proběhla krátká pilotní studie, ve které jsem na malém vzorku respondentů zjišťovala, zda jsou otázky srozumitelné a jednoznačně definované. Vzorek byl sestaven především z mých známých a příbuzných. S dotazníky nenastaly vážnější komplikace, a proto jsem se rozhodla dotazníky použít ve výzkumu.

Vzhledem k zřetelné sezónnosti cestovního ruchu na Českokrumlovsku (viz kapitola 5), proběhlo dotazníkové šetření v rozmezí měsíců červen – září 2009. Pro místa dotazování bylo vybráno sedm lokalit v rámci Českokrumlovska, tak aby bylo rovnoměrně pokryto celé zkoumané území. Lokality byly na základě zjištěných informací z kvantitativního výzkumu rozděleny na „jádrové“ a „periferní“ (viz kapitola 5). Díky tomu bude možné provést porovnání těchto typů lokalit a výsledky zúročit v následném návrhu dekoncentrace. Vymezení lokalit není dáno přesným ohraničením, důraz je kladen spíše na oddělení jádrových a periferních lokalit. Jednalo se o tyto lokality (v závorce vždy uvedeno místo dotazování, většinou se jedná o přirozené centrum oblasti): CHKO Blanský les (Kleť, Křemže, Holubov), východní oblast Kaplicka až k Novohradským horám (Kaplice), Český Krumlov a okolí (Český Krumlov), oblast jižně od Českého Krumlova až k Rožmberku nad Vltavou (Rožmberk nad Vltavou), jižní oblast při hranicích s Rakouskem (Vyšší Brod). Pro oblast Lipenska jsem pro jeho velikost vymezila dvě místa pro dotazníkové šetření a to, Lipno nad Vltavou a okolí a Horní Planou a okolí. Do okresu spadá ještě vojenský újezd Boletice. Ten jsem do dotazníkové šetření nezahrnula, pro jeho specifické vlastnosti (blíže se touto lokalitou zabývá Seidl 2008).

Distribuce dotazníků probíhala dvěma způsoby. Nejprve byla oslovena informační a turistická centra ve zvolených lokalitách s žádostí o rozšíření dotazníků mezi turisty. Jednalo se o informační a turistická centra v Kaplici, Rožmberku nad Vltavou, Lipnu nad Vltavou, Horní Plané, Vyším Brodě a Českém Krumlově. Jelikož pro Blanský les je nejbližší IC v Českém Krumlově (v době distribuce dotazníků), distribuci dotazníků jsem zde řešila druhým způsobem. Tím byla distribuce dotazníků mezi náhodně vybrané turisty ve zkoumaných lokalitách s prosbou o vyplnění. Místa dotazování byla nejčastěji před informačními a turistickými centry. Nevolila jsem dotazování u významných památek či jednostranně zaměřených ubytovacích zařízení kvůli možnému zkreslení výsledků. Respondenti nesměli tvořit homogenní skupiny, účelem výběru byla co nejpestřejší skladba

respondentů. Respondentem se stal každý třetí návštěvník informačního centra. V případě Blanského lesa byla situace složitější. Dotazování probíhalo především v oblasti vrcholu Klef a obcí Holubov a Křemže. Výše uvedeným způsobem jsem se náhodně zvolených turistů dotazovala sama nebo s kolegyní.

U turistických center jsem se bohužel často setkala s neochotou spolupracovat. Jednalo se zejména o větší turistická střediska, jmenovitě Lipno nad Vltavou a Český Krumlov. Naopak velmi pozitivní zkušenost mám z menších informačních center. Zde byli velice ochotní a snažili se mi vyjít vstříc. Jelikož návratnost dotazníků z informačních a turistických center byla velice malá (12 %), většina zjištěných dat pochází od turistů náhodně oslovených. Celkem se během šetření podařilo získat 310 vyplněných dotazníků (Český Krumlov – 70, Lipno nad Vltavou – 60, Horní Planá – 60, Rožmberk nad Vltavou – 30, Vyšší Brod – 30, Kaplice – 30, Blanský les – 30).

Dotazování byla ryze anonymní a zjištěná data byla sumarizována. Data z tohoto šetření jsem zpracovala pro větší názornost a vypovídající schopnost do grafů v programu Microsoft Office Excel.

Dalším velice cenným zdrojem informací byly řízené rozhovory s vedoucími či zaměstnanci informačních a turistických center. Rozhovor je taková technika terénního sběru informací, při které jsou potřebné informace od zkoumaných osob získávány prostřednictvím záměrně cílených otázek kladených respondentovi v rozhovoru vedeném tváří v tvář (face to face) nebo telefonicky (Hendl 2005). Řízený rozhovor se rozvíjí na základě předem stanovených otázek. Odpovědi na otázky měly posloužit k hlubšímu poznání jednotlivých lokalit. Výsledky a závěry z těchto rozhovorů stejně jako z výše uvedeného dotazníkového šetření jsou shrnuty v kapitole 6.3 a posloužily k zodpovězení výzkumných otázek. Osnova rozhovoru je k nahlédnutí k příloze č. 11.

Další skupinou dotazovaných subjektů se kromě turistů stala i informační a turistická centra na Českokrumlovsku. K tomuto dotazování bylo přistoupeno až po vyhodnocení dotazníků zaměřených na turisty, které objevilo problém nedostatečné propagace některých lokalit (viz kapitola 6.1.1). Dotazníkové šetření mezi turistickými a informačními centry proběhlo za účelem zjištění podrobnější situace v informačním systému a nabídce informačních služeb v regionu. Dotazník mimo jiné zjišťoval faktickou kooperaci mezi informačními centry v regionu a možnosti další spolupráce. Zúčastnily se jej 4 turistická a informační centra: Český Krumlov (Náměstí Svornosti), Český Krumlov (Třída Míru), Horní Planá a Kaplice. Vzor dotazníku je přiložen v příloze č. 12.

Na základě dostupných dat a informací zjištěných pomocí dotazníkových šetření a řízených rozhovorů bylo přistoupeno k návrhu možností dekoncentrace. Strategie se zaměřuje na periferní lokality s cílem jejich zapojení do cestovního ruchu na Českokrumlovsku.

4. Charakteristika území okresu Český Krumlov

Českokrumlovsko patří k nejnavštěvovanějším oblastem v Česku, kterou turisté často vyhledávají pro jeho mimořádné přírodní i kulturní hodnoty (ČSÚ 2010, Czechtourism 2010). Mimořádné přírodní hodnoty dosvědčuje i velké množství chráněných druhů rostlin a živočichů i existence řady chráněných území. Přírodní krásy regionu patří mezi základní předpoklady cestovního ruchu.

Českokrumlovsko (celková obecně-geografická mapa viz příloha č. 13) se nachází v Jihočeském kraji při hranicích s Rakouskem. Zároveň se jedná o nejjižněji položený okres Česka; nejjižnějším bodem je Vyšebrodský průsmyk. Na severu a severovýchodě sousedí s okresem České Budějovice, na severozápadě s okresem Prachatice, jeho jihozápadní, jižní a východní hranice je totožná se státní hranicí s Rakouskem v délce 80 km. Rozloha okresu činí 1615 km², je třetí největší v jižních Čechách (zaujímá 14,3 % jejich plochy) (Současnost regionu Český Krumlov 2010). Počet obyvatel k 31.12.2008 byl 61 364 obyvatel (ČSÚ 2010). Hustota zalidnění tak činí 38 obyvatel na km². Osídlení oblasti je tedy poměrně řídké. Hustota zalidnění dlouhodobě dosahuje nejnižších hodnot v rámci okresů jižních Čech i celého Česka.

Českokrumlovsko spadá dle rozdělení Česka na turistické oblasti do dvou celků. Jedná se o turistický region jižní Čechy a Šumava (viz kapitola 2.5). Okres tvoří celkem 46 obcí, z toho 6 měst, 3 městyse a 1 vojenský újezd – Boletice. Okres je správně členěn na 2 obvody obcí s rozšířenou působností (Český Krumlov a Kaplice). Tyto obvody se dále člení na 4 správní obvody pověřených obcí (Český Krumlov, Horní Planá, Vyšší Brod v ORP Český Krumlov; a Kaplice v ORP Kaplice – viz mapa v příloze č. 14) (Státní správa okres Český Krumlov 2010).

Lokalizační předpoklady území pro cestovní ruch lze dle schématu v kapitole 2.4 rozdělit na přírodní a kulturní předpoklady. Následující podkapitoly se věnují lokalizačním předpokladům na zkoumaném území.

4.1 Fyzicko-geografická charakteristika oblasti a přírodní předpoklady pro cestovní ruch

Z hlediska přírodních poměrů je Českokrumlovsko velice pestré, ať už jde o územní členitost, geologickou stavbu, klima nebo bohatství flóry a fauny.

Z hlediska geomorfologického členění je Česko velmi rozmanitou oblastí; nachází se na území čtyř geomorfologických provincií. Zdaleka největší rozsah z nich má Česká vysočina, k níž náleží 3/4 území ČR (celé Čechy a západní část Moravy a Slezska až k Brnu a Ostravě). Geomorfologická provincie Česká vysočina se dělí na 6 subprovincií (mezi nimi Šumavská subprovincie). Šumavská subprovincie se dále dělí na 2 oblasti: Českoleská oblast a Šumavská hornatina, která vyplňuje celé území okresu Český Krumlov. Z velkých geomorfologických celků zaujímá místo v okrese zejména na jihozápadě hřeben Šumavy a Šumavské podhůří. Na jihovýchodě se rozkládají Novohradské hory a jejich podhůří (Balatka, Kalvoda 2006). Z podcelků Šumavy vyplňuje sníženinu Lipenského jezera Vltavská brázda a na západě území zasahuje část Trojmezenské hornatiny. Podcelkem Šumavského podhůří je Českokrumlovská hornatina, která vyplňuje oblast mezi Lipnem a Českým Krumlovem a dále Prachatická hornatina v severní a severozápadní části, ke které náleží významný okrsek Blanský les (Balatka, Kalvoda 2006). Nejvyšším bodem Blanského lesa je vrchol Kleť (1084 m n.m.). Území Blanského lesa bylo vyhlášeno jako chráněná krajinná oblast. Na jihovýchodním okraji se do okresu dostává Pohořská hornatina, což je podcelek Novohradských hor. Novohradské podhůří zaujímá podstatně větší část území okresu než Novohradské hory. Z jeho podcelků zaujímají na Českokrumlovsku místo Kaplická brázda, Hornodvořišská sníženina, Klopánovská vrchovina a Soběnovská vrchovina, zvaná Slepíčí hory (Balatka, Kalvoda 2006)

Nejvyšším bodem okresu je hraniční hora Smrčina (1332 m n.m.) v Trojmezenské hornatině. Nejnižší položené místo se nachází u obce Vrábče v údolí koryta řeky Vltavy (420 m n.m.) (David, Soukup 2006). Z těchto hodnot jasně vidíme, jak vysokých hodnot v tomto okrese výškové rozdíly nabývají. To dokládá velkou rozmanitost zdejší krajiny z pohledu geomorfologického.

I z geologického pohledu je Českokrumlovsko velmi rozmanité. Jde zejména o staré horniny (ruly, svory, granulity), přeměněné horniny (pararuly, anfibolity, ortoruly až po ložiska tuhy a pruhy křemenců) až například čtvrtohorní útvary (říční nánosy). Významnou oblastí z hlediska geologického je například oblast Křemže a Holubova, kde převládají

přeměněné serpentinity (hadce). Tato oblast byla díky své jedinečnosti vyhlášena jako přírodní rezervace. V rezervaci je chráněna charakteristická flora a vegetace na hadcovém podkladě (David, Soukup, 2006)

Hydrografickou osou regionu je řeka Vltava, která odvodňuje téměř celé území okresu. Do okresu přitéká ze Šumavy a hned vtéká do Lipenské přehradní nádrže, kde byla v přehradní hrázi zbudována vodní elektrárna. Hlavním účelem vybudování této nádrže byl hydroenergetický účel. Lipenská přehrada je rovněž prostorem s největší koncentrací přírodních faktorů v regionu a patří zejména k velice oblíbeným místům rekreace (zejména levý břeh přehrady). Dá se považovat za „vstupní bránu“ do CHKO a NP Šumava. Lipenská přehrada je součástí vltavské kaskády a byla vybudována v letech 1950 – 1959 (David, Soukup 2000) a jedná se o největší vodní plochu v České republice (4870 ha) (Klustová 2002). Řeka Vltava je velice oblíbená zejména mezi vodáky a rybáři. Druhou významnou regionální řekou je Malše. Pramení v rakouské části Novohradských hor u obce Sandl jako Maltsch. Její tok dále kopíruje státní hranici až se dostává u Dolního Dvořiště na naše území, kde otáčí směr a teče přes Kaplici dále na sever až do Českých Budějovic, kde spojí své vody s Vltavou. Její největší přínos tkví v přehradní nádrži Římov, kde se její vody upravují a zásobují pitnou vodou Českobudějovicko, Českokrumlovsko a Kaplicko. Méně významnou řekou je pak pravý přítok Malše, říčka Černá. Rovněž pramení v Rakousku a nachází se na ní třetí vodní přehrada v regionu, nevelká údolní nádrž Soběnov. Pro cestovní ruch je rovněž zajímavý umělý vodní tok, který spojil vltavské a dunajské povodí. Jedná se o Schwarzenberský plavební kanál. Kanál sloužil pro plavení šumavského dřeva. Dnes kanál slouží hlavně k ukázkám plavby dřeva a je proto jednou z atraktivit oblasti. Ve Chvalšinách, rodišti autora tohoto kanálu Josefa Rosenauera, stojí muzeum Schwarzenberského kanálu (Současnost regionu Český Krumlov 2010).

Vzhledem k poměrně značným výškovým rozdílům, je flóra Českokrumlovska velmi bohatá a druhově pestrá. „Z území bývalého okresu pokrývají téměř 47 % lesy“ (David, Soukup 2006, s. 10). Velký podíl na tomto čísle má zejména příhraniční část Šumavy a Novohradské hory. Převahu zde mají zejména borovice a smrky. Fauna na území Českokrumlovska je rovněž druhově i početně pestrá. Vyskytují se zde jak druhy běžné i na jiných územích České republiky, tak i některé vzácnější druhy. Například velmi vzácně se vyskytující rys ostrovid v odlehlých koutech Šumavy. Na vzácné druhy je bohatý vojenský výcvikový prostor Boletice.

Toto přírodní bohatství je pochopitelně nutno chránit, a proto na Českokrumlovsku vznikla řada chráněných území. Na Českokrumlovsko zasahuje ze západu Národní park a

Chráněná krajinná oblast Šumava. Téměř celou svou plochou spadá do Českokrumlovská CHKO Blanský les severně od Českého Krumlova. Pouze malá část patří okresům České Budějovice a Prachatice. Dominantou Blanského lesa je vrchol Kleť. Chráněná krajinná oblast Blanský les byla vyhlášena v roce 1989 a zaujímá plochu 212 km² (Ochrana přírody, CHKO Blanský les 2010). Na území regionu se dále nachází 4 přírodní parky. Jedná se o PP Soběnovská vrchovina, PP Vyšebrodsko, PP Poluška a PP Novohradské hory. Posledně jmenovaný je největší z těchto čtyř parků a již od roku 1970 usiluje o statut chráněné krajinné oblasti. Zajímavostí této oblasti je například fakt, že malá hustota obyvatel a tím i minimum světelného smogu přitahuje astronomy, kteří chtějí na jednom z vrcholů Novohradských hor postavit speciální observatoř. (Zpravodajský server České televize, Novohradské hory nemají statut CHKO 2010). Naopak nejmenším přírodním parkem je Poluška, což je dáno jeho polohou mezi dvěma největšími městy okresu, Českým Krumlovem a Kaplicí. Přes svoji malebnost a přírodní zachovalost nepatří dosud vrchovina Polušky k turisticky významným lokalitám. Je to způsobeno jednak blízkostí známějších a vyhledávanějších oblastí jihovýchodní Šumavy, zejména Lipenského jezera, dále pak málo vyvinutou strukturou turistických služeb. V poslední době však o ni vzrůstá zájem účastníků tzv. „soft“ turistiky, tedy pěší nebo cykloturistiky, kteří nemají vysoké nároky na poskytované služby a spokojí se např. s noclehem na rodinné farmě (David, Soukup 2006).

Kromě těchto významných přírodních chráněných oblastí se na Českokrumlovsku nachází téměř 50 maloplošných chráněných území. Mezi nejznámější patří Národní přírodní rezervace Čertova stěna, Luč a Vyšenské kopce, Přírodní památky Meandry Chvalšinského potoka, Pohořské rašeliniště, Prameniště Hamerského potoka u Zvonkové, Medvědí hora a řada dalších. Nejstarším chráněným územím je NPR Žofínský prales, zřízen již v roce 1838. Vstup do tohoto velmi ceněného parku je zakázán z důvodu nerušeného vývoje pralesního ekosystému (Info Česko 2010).

Krajina Českokrumlovská je jednou z nejzachovalejších oblastí v České republice. Díky malému zprůmyslnění, malé hustotě obyvatel a historickým souvislostem, zde vzniklo jedno z nejkrásnějších míst České republiky.

4.2 Kulturně-historické poměry oblasti a předpoklady pro cestovní ruch

Soustředění památek a historických staveb v regionu Českokrumlovsko je jedinečné. Kulturně-historické a kulturně-společenské atraktivita jsou rozprostřeny téměř po většině území, avšak tyto památky nejsou všechny ve stejné památkové hodnotě a jsou v různé koncentraci.

Z historického hlediska se nedá říci, že by Českokrumlovsko patřilo k oblastem systematicky vyhledávaným v dávné minulosti. Díky hlubokým lesům a údolím, kopcovitému terénu a nepříliš úrodné půdě zde nenajdeme mnoho dochovaných památek na pravěkou dobu. I přesto je však jedna lokalita velmi známá. Nejvýznamnější jihočeskou pravěkou památkou je keltské oppidum (opevněné sídliště předměstského typu) Abilun z doby laténské (1. stol. př.n.l.) u Třisova. Lokalita se zbytky oppida je přístupná na naučné stezce Třisov – Dívčí Kámen – Holubov. Další doklady pravěkého osídlení se dochovaly v okolí Dívčího Kamene, Chvalšín a Lazce u Vyšného (David Soukup, 2008).

Významným šlechtickým rodem, který Českokrumlovsko velmi ovlivnil byli Vítkovci a jejich následovníci Rožmberkové. Za jejich vlády vzniklo na Českokrumlovsku množství hradů, zámku, tvrzí, sakrálních a další památek. Jednoznačně největší atraktivitou kulturně-historického charakteru a centrem kulturního cestovního ruchu je hrad a zámek v Českém Krumlově (viz kapitola 5). Jeho jedinečnost a kulturní bohatství, které může nabídnout, dokládá i zápis na prestižní seznam kulturního dědictví UNESCO. Český Krumlov je místem nenapodobitelné atmosféry a *genia loci* a dalo by se považovat za samostatnou destinaci (viz Destinační management Český Krumlov kapitola 5.1). Památkové bohatství Českokrumlovska je značné. Jedná se o památky sakrální i profánní. Zastoupeny jsou zde všechny architektonické styly, od románského stylu až po klasicismus a památky lidové architektury. Mezi nejnavštěvovanější historické památky jmenujme zámek Rožmberk nad Vltavou a klášter ve Vyšším Brodě. Blízkost státních hranic napomáhá k jejich relativně vysoké zahraniční návštěvnosti. Další významnou sakrální památkou je klášter ve Zlaté Koruně, ležící na spojnici České Budějovice – Český Krumlov. Z mohutných zřícení v regionu dominuje v návštěvnosti zřícenina hradu Dívčí Kámen u obce Holubov a Vítkův Kámen na pravém břehu Lipenské přehrady u obce Přední Výtoň. K méně známým lokalitám patří soubor zřícení v okolí Kaplice. Jedná se o hrady Pořešín, Velešín, Louzek, Sokolčín a tvrz Tichá (více o těchto hradech v kapitole 4.5.1).

Českokrumlovsko se rovněž pyšní bohatou nabídkou muzeí a kulturních akcí. Jádrem kulturního života v regionu je město Český Krumlov. Konají se zde rozmanité hudební festivaly (Festival komorní hudby, Festival staré hudby, Klavírní festival, Festival mezinárodní hudby atd.), velmi známé jsou Slavnosti pětilisté růže, které navštíví každoročně okolo 20 000 – 25 000 návštěvníků (Destinační management Český Krumlov, 2010). Třídenní slavnost probíhá v historickém jádru města, kde se návštěvník vžije do doby středověku. Mezi přednostní atraktivitu patří vyhlášené historické průvody městem, rytířské turnaje, divadelní a hudební představení a na náměstí se konají staročeské jarmarky.

4.3 Ubytovací služby

Pro rozvoj cestovního ruchu je velmi důležitá dostatečně velká ubytovací základna odpovídající svou kvalitou potřebám turistů. Jádra cestovního ruchu jsou nejen místa s koncentrací turistů, ale zároveň i ubytovacích a též stravovacích služeb.

Českokrumlovsko prošlo za posledních dvacet let dynamickým kvantitativním i kvalitativním vývojem v oblasti ubytovacích služeb. Před rokem 1990 bylo v Českém Krumlově možné ubytování pouze v několika menších hotelích převážně střední třídy a v okolí Lipenské nádrže se nacházelo několik autokempinků a chatových táborů (Nejdl 2008). Penzionů v té době bylo velice málo, téměř žádné. O rozvoji ubytovacích služeb mimo tyto dvě centra nemohla být ani řeč.

Po politických a společenských změnách v roce 1989 díky možnosti soukromého podnikání a přílivu investic postupně docházelo k nárůstu ubytovacích kapacit a ke zvyšování ubytovacího standardu. Současná struktura již odpovídá i požadavkům náročné klientely. V Českém Krumlově se většina ubytovacích služeb nachází v centru města. Pohledem do přílohy č. 15 je možné zjistit celkový počet ubytovacích zařízení v okrese Český Krumlov a jeho vývoj (viz také příloha č. 16). Od roku 2003 Český Krumlov dominuje celkovému počtu ubytovacích zařízení v regionu. Za Českým Krumlovem se koncentrují obce z okolí Lipenské přehrady. Zejména jde o obce Lipno nad Vltavou, Frymburk, Horní Planá a Černá v Pošumaví. Stejně jako Český Krumlov si dynamickým rozvojem prošlo i Lipensko. V mapovém výstupu v přílohách č. 17 vidíme dominanci těchto zmíněných obcí, co se týče počtu ubytovacích zařízení. Z oblasti autokempinků a chat se stalo středisko cestovního

ruchu s velkou ubytovací kapacitou. Nutno však připomenout, že v evidenci Českého statistického úřadu není zahrnuto ubytování v soukromí a objekty s méně než 9 lůžky. Nabídka ubytovacích zařízení je zde maximálně pestrá. Ubytovací standard roste od kempů a chat, přes ubytování v soukromí, penziony až k moderním hotelům a apartmánům (Veřejná databáze ČSÚ 2010). Dlouhodobá koncepce rozvoje území umožňuje efektivní hospodaření se stávajícím i nově zastavovaným prostorem (Nejdl 2008).

V 90. letech 20. století byla zahájena výstavba resortu Marina Lipno, což je komplex několika desítek budov pojatý jako rodinný park s 306 apartmány (Landal Marina Lipno 2010). Ambiciózní projekt stále láká investory a tak se tento areál stále rozšiřuje o nové služby a možnosti pasivního i aktivního odpočinku. Nechybí zde „Vodní ráj Aquaworld“, dětský koutek i nepřehledné množství sportovního vyžití. V zimě je zde možnost lyžování v nedalekém skiareálu Lipno.

K rozvoji dochází rovněž i ve výše zmíněných obcích. Ve Frymburku dochází v posledních letech k masivní investici právě do ubytovacích kapacit a navazujících služeb. Lůžkovou kapacitu zde obohatil velký Wellness Hotel Frymburk, což je podle oficiálního webové stránky hotelu „největší hotelový wellness komplex“ v České republice (Wellness Hotel Frymburk 2010). Hotel nabízí vysoký standard kvality ubytování a gastronomických služeb. Navíc nabízí wellness služby. Zájem o wellness služby je díky dnešnímu úspěšnému a mnohdy nezdravému stylu života na vzestupu. Wellness služby jsou založeny především na aktivitách, které přinášejí odpočinek, regeneraci sil a uvolnění celého organismu i duševní osvěžení. Nejčastější aktivity vyplňující wellness programy jsou zejména masáže, různé druhy koupelí, kosmetické programy, sporty či programy zaměřené na zdraví životní styl (Aktive Wellness 2010). Tohoto trendu Frymburk velmi dobře využil. Součástí Wellness hotelu Frymburk je rozsáhlé kongresové centrum se třemi kongresovými sálami, které mají dohromady kapacitu 460 osob. Prostory je možné využít pro různé semináře, kongresy, školení či incentivní programy (programy pro motivaci zaměstnanců firem). Poloha Frymburku blízko rakouských i německých hranic společně s rozsáhlou nabídkou služeb je impulsem pro to, aby se z tohoto hotelu stalo vyhledávané kongresové centrum na jihu Čech. Nabídkou služeb by se mohlo rovnat i zahraničním střediskům.

Výše zmíněné lokality se díky nabídce služeb a ubytovacích kapacit řadí k nejsilnějším centrům regionu. Služby jsou zde postaveny na principech masové turistiky. Díky nepřehlednému množství aktivit, které se na turisty přímo valí, nejsou turisté nuceni výrazněji přemýšlet a mohou pasivně využívat předem připravených programů. Přírodní atraktivitu, turisty zvolenou jako jeden z hlavních motivů příjezdů (viz. dotazníkové šetření),

by mohl přebít pocit přeplněných středisek, ve kterých se koncentrují davy turistů a veškeré služby.

Vysokých hodnot ubytovacích kapacit dosahují na Lipensku ještě obce Horní Planá a Černá v Pošumaví. Kvalitou se ale nemohou rovnat výše zmíněným obcím. V Horní Plané jsou ubytovací služby nejčastěji ve formě malých rodinných penzionů (Veřejná databáze ČSÚ 2010). Podobnou strukturu má i ubytovací kapacita v Černé v Pošumaví. Podle Nejdla (2008) je to způsobeno zejména nedostatkem investorů.

Pozitivním signálem je vznik řady ubytovacích kapacit mimo zmíněná velká střediska cestovního ruchu v regionu. Příloha č.15 ukazuje vznik ubytovacích kapacit například v obcích Mirkovice, Mojnë, Omlenice, Srnín a Světlík. Tyto obce rozhodně nepatří k zvlášť navštěvovaným v regionu. Většinou se jedná o malý hotel či rodinný penzion (Veřejná databáze ČSÚ 2010). Každý podobný vznik ubytovací kapacity v méně turisticky vyhledávaných lokalitách je impulsem pro jeho další rozvoj. Tyto malé hotely a penziony by bylo vhodné zaměřovat na šetrné způsoby turistiky a lákat na individuální dovolenou v klidném a turisty nezatíženém prostředí. Tento postup by mohl časem přilákat i další investory, tolik potřebné k dalšímu rozvoji.

Větší vypovídací hodnotu než počet ubytovacích zařízení má lůžková kapacita. Nejvyššího počtu dosahují opět výše zmíněné obce (Český Krumlov, Horní Planá, Lipno nad Vltavou a Černá v Pošumaví) (viz tabulka a mapa v příloze č. 18 a 19). Zajímavým vývojem si prošla lůžková kapacita v Horní Plané. V roce 2000 disponovala více než dvojnásobkem lůžkové kapacity v porovnání s Českým Krumlovem. Téměř 37 % této kapacity tvořila lůžka v kempech a chatových osadách (Veřejná databáze ČSÚ 2010). Tento poměr však v současné době klesá na úkor penzionů. Naopak Český Krumlov v průběhu sledovaných let svou lůžkovou kapacitu zvyšoval. Jako jediný ji navýšil i v posledním zkoumaném roce (viz příloha č. 20). Nárůst lůžkové kapacity je ve sledovaných letech pozvolný a stálý. U některých sledovaných obcí lze naopak zaznamenat skokové nárůsty lůžkové kapacity až o několik desítek procent, např. Frymburk, Černá v Pošumaví. Většinou se jedná o velkokapacitní výstavbu ubytovacích objektů. V případě Frymburku se jedná o výstavbu Wellness hotelu (viz výše). Nejméně dynamický růst a v některých případech stagnaci až pokles lůžkové kapacity zaznamenávají obce Kaplice, Brloh, Loučovice, Velešín, Holubov a Křemže.

Lůžkovou kapacitu jednotlivých obcí je vhodné využít pro výpočet turistické funkce (též Defertova funkce) (viz kapitola č. 2.7). Jedná se o funkci, která vyjadřuje intenzitu turistické aktivity v destinaci. Turistická funkce sleduje kvantitativní aspekt intenzity

cestovního ruchu (Pásková, Zelenka 2002). Dává do poměru populaci navštěvující a navštěvované. Vzorec pro výpočet turistické funkce je:

$$D(f) = \frac{N \times 100}{P}$$

kde N = počet stálých lůžek

P = počet rezidentů (sídlního útvaru)

Příloha č. 21 vyjadřuje turistickou funkci při plném využití lůžek v obcích Českokrumlovská. Nejvyšších hodnot v okrese dosahují obce v blízkosti Lipenské přehrad. Defertova funkce nabývá nejvyšší hodnoty v případě Lipna nad Vltavou, což je pochopitelné k velké návštěvnosti, kumulaci ubytovacích zařízení a služeb v cestovním ruchu a nízkém počtu rezident, který se pohybuje mezi 500 – 600 obyvateli. Tato obec a okolí se tedy zdá být nejvíce ohrožená a zranitelná vlivy cestovního ruchu.

Český Krumlov naopak zaznamenává velmi nízké hodnoty, srovnatelné s méně exponovanými obcemi (Brloh, Kaplice, Větrní). Pokud bychom užili hodnocení turistické funkce podle Kiráľová (2002) (viz kapitola 2.7), byl by cestovní ruch v Českém Krumlově charakterizován jako významná, ale nepřevažující aktivita, což je v rozporu se získanými daty. Ve výpočtu nejsou zahrnuti jednodenní návštěvníci města, kteří zde nepřenocují. Jednodenní návštěvníci tvoří velmi podstatnou část účastníků cestovního ruchu v Českém Krumlově (viz dotazníkové šetření kapitola 6.1.1, fakultativní výlety kapitola 5.1), a proto dochází k tomu rozporu. Jako významné turistické destinace jsou podle tohoto modelu hodnoceny obce Lipno nad Vltavou, Černá v Pošumaví, Přední Výtoň, Horní Planá a Rožmberk nad Vltavou. U dvou posledně jmenovaných je však markantní pokles hodnot.

4.4 Doprava

Pro rozvoj cestovního ruchu v jakékoliv destinaci je nezbytné dobré spojení do cílového místa rekreace. Velkou roli zde tedy hraje dopravní dostupnost, kvalita a intenzita dopravních spojů, ale například i dostatek parkovacích míst.

Dopravní osou okresu Český Krumlov je silnice I/3, vedoucí z Českých Budějovic přes Velešín a Kaplici až na významný hraniční přechod Dolní Dvořiště/Wulowitz s Rakouskem. Tato silnice je součástí mezinárodního tahu E55 a vyznačuje se velice silným provozem, zejména díky intenzivní kamionové přepravě. Na tuto komunikaci navazuje u

Kamenného Újezda na Českobudějovicku silnice I/39. Tato silnice první třídy obsluhuje podstatnou část okresu. Vede do Českého Krumlova a dále na Kájov, Hořice na Šumavě, Černou v Pošumaví, dále kolem Lipenské přehrady do Horní Plané a Lenory, kde se napojí na silnici I/4, která končí na hraničním přechodě Strážný/Phillippsreut (není na území okresu Český Krumlov). Ze silnic druhé třídy mají význam především komunikace II/160 z Českého Krumlova na jih přes Větrní směrem na Rožmberk nad Vltavou, silnice II/163 z Černé v Pošumaví vedoucí podél Lipna přes Frymburk do Dolního Dvořiště (Ředitelství silnic a dálnic 2010).

Většina hlavních silničních tahů v okrese je, zejména v hlavní turistické sezóně, velmi vytížená (komunikace I/3 pak celoročně díky svému významu). Tento jev se negativně podepisuje na stavu komunikací. Zejména silnice I/3 je obecně považována za jednu z nejnebezpečnějších. Tento smutný fakt dokládá i výstup Evropského programu hodnocení bezpečnosti silnic EuroRAP, který hodnotil nehodovost na silniční síti v období 2005 – 2007. Dle tohoto výzkumu patří silnice I/3 i I/39 ke komunikacím, na nichž hrozí středně vysoké riziko nehody. Z předchozího průzkumu z let 2003 – 2005 bylo riziko nehody dokonce vysoké (ÚAMK, Rizikové mapy EuroRAP 2010).

Oblasti rovněž chybí dálnice či rychlostní silnice, která by zaručila rychlejší a pohodlnější spojení a odlehčila by stávajícím komunikacím. Podle zatím platného rozhodnutí vlády České republiky z roku 1999 by měla v budoucnu vést Českokrumlovskem rychlostní silnice R3, namísto plánované dálnice D3. Je možné, že během výstavby dálnice D3 zase jiná vláda tento úmysl přehodnotí a dálnice bude dostavěna tak, jak měla být původně (Vše o historii dálnic 2010). V každém případě by měla nová komunikace ulehčit stávající dopravě a snad i zajistit větší bezpečnost.

Osobní hromadnou přepravu v regionu zajišťuje především akciová společnost ČSAD Jihotrans a další soukromé firmy (např. Student Agency). Z krajských Českých Budějovic do Českého Krumlova jede ve všední den ve špičce okolo 15.00 hod. až 5 autobusů za hodinu. O sobotách a nedělích se počet spojů pohybuje okolo dvou za hodinu (IDOS 2010). Dostupnost města autobusem je tedy bezproblémová. ČSAD Jihotrans poskytuje i rozšířené služby pro návštěvníky Jihočeského kraje. Jedná se o autobusové linky s přepravou jízdních kol (viz příloha č. 22). Fungují již osmým rokem. Vyjíždějí od června do září na své víkendové trasy, o letních prázdninách jsou rozšířené o spoje v pracovní dny. Na území Českokrumlovska fungují dvě linky: „červená“ Č. Budějovice – Český Krumlov – Volary – Kvilda a „vltavská“ Č. Budějovice – Český Krumlov – Lipno n. Vlt. – Horní Planá.

Novohradské hory jsou tímto systémem rovněž obslouženy, avšak trasa nevede na zkoumaném území (Cyklotrans 2010)

Další službou pro návštěvníky je Skitrans. Jak název napovídá, jedná se o provozování speciální autobusové linky, tzv. Skibusů, která dopraví lyžaře až přímo ke svahu. V sezóně 2009/2010 je tato služba vedena ve třech linkách. Z Českých Budějovic na Kramolín (Lipno nad Vltavou) a Kvildu (mimo vymezené území) a dále je k dispozici trasa vedoucí z Horní Plané přes Lipno nad Vltavou do Vyššího Brodu (Skitrans 2010)

Atraktivní místa cestovního ruchu spojená s velkou kumulací návštěvníků vyžadují i nemalé parkovací plochy. Největší nároky na parkoviště má samozřejmě centrum Českého Krumlova. Město však má poměrně dobře fungující systém elektronického navádění motoristů. V blízkosti centra se nacházejí 4 velká odstavná parkoviště P1-P4 s celkovou kapacitou asi 680 parkovacích míst pro osobní automobily a 40 míst pro autobusy je k dispozici na odstavném parkovišti P-BUS. Pokud již na těchto parkovištích není místo, je možné parkovat s osobními automobily u krajnic místních komunikací s parkovacími automaty (Informační centrum Český Krumlov 2010)

Železniční síť v regionu není příliš hustá. Územím regionu prochází pouze tři železniční tratě. Trati mezinárodního významu je elektrifikovaná a pouze jednokolejná trať číslo 196 vedoucí z krajského města České Budějovice přes Kaplici na železniční hraniční přechod s Rakouskem Horní Dvořiště/Summerau. Po této trati jsou vedle osobních vlaků vedeny i mezinárodní rychlíky spojující Jihočeský kraj s Rakouskem. Zajímavostí je, že se v podstatě jedná o nejstarší železniční dráhu na evropském kontinentě, neboť v její trase vedla již v roce 1832 koněspřežná dráha České Budějovice – Linec (České dráhy 2010). Ve všední den touto tratí projede v jednom směru 8 vlaků z toho 5 vlaků zajišťuje mezinárodní přepravu osob (České dráhy 2010).

Turistický význam má železniční trať číslo 194, která spojuje České Budějovice s Českým Krumlovem a dále pokračuje přes Horní Planou, Novou Pec do Volar a poskytuje tak železniční spojení pro oblast Lipenska. Přímé spojení České Budějovice – Horní Planá je ve všední den zajištěno 7 vlaky v jednom směru. Na této trati jezdí pouze osobní vlaky (České dráhy 2010).

Výčet železničních tratí v regionu zakončuje trať číslo 195 tzv. Vyšebrodská elektrická dráha, která je zajímavá i z historického hlediska. Zajímavá je tím, že byla druhou elektrifikovanou tratí s „normálním“ rozchodem kolejnic na území dnešní České republiky (1435 mm) (Vyšebrodská elektrická dráha 2010). Jedná se o odbočku z trati 196 vedoucí z obce Rybník přes Rožmberk nad Vltavou a Vyšší Brod do Lipna nad Vltavou. Dopravu zde

opět zajišťují pouze osobní vlaky. V jednom směru projede denně 8 vlaků (České dráhy 2010).

4.5 Formy cestovního ruchu na Českokrumlovsku

Nabídka forem cestovního ruchu ve sledovaném území je poměrně bohatá. Návštěvník si může vybrat z velkého množství aktivit od poznávací nebo rekreační turistiky až po venkovský cestovní ruch nebo církevní turistiku (formy cestovního ruchu viz kapitola 2.3.1).

Nejpestřejší nabídku cestovního ruchu nabízí oblast Lipenské přehrady. Největšího naplnění zde dostává zejména rekreační turistika. Lipenská přehrada je zřejmě jediným místem na Českokrumlovsku, které nabízí nabídku turistického vyžití i v zimní sezóně. Díky klimatickým podmínkám, geomorfologii území a neustále se zvyšujícím nabídkám zimní rekreace dochází k nárůstu turistů i v zimní sezóně. Místa s nejvyšší koncentrací služeb a turistů a zároveň středisky cestovního ruchu v okolí Lipenské přehrady jsou obce Lipno nad Vltavou, Frymburk, Černá v Pošumaví a Horní Planá. Lipenská přehrada jako vodní nádrž skýtá nejrozumnější možnosti letní rekreace s ní spojené aktivity jako jsou vodní sporty, plavání, koupání, různé druhy surfingu, adrenalinové vodní sporty, jachting, vyjížďky na lodích, stále oblíbenější rybolov a dále rekreační pobyt na břehu v množství ubytovacích zařízení všech kategorií. Na tuto nabídku se postupně nabalují další rozmanité aktivity. Trendem posledních let se stává adrenalinová turistika, kde hlavním rysem je neočekávanost a určitá míra kontrolovaného rizika (Pásková, Zelenka 2002). Tohoto trendu velmi dobře využili právě na Lipně. Vznikla zde speciální cestovní a outdoorová agentura Freetime Lipno, která se specializuje právě na adrenalinové zážitky. Nabízí například slaňování a horolezectví, rafting, windsurfing, lety vyhlídkovým letadlem, ultralightem, tandemové saskoky, paintball, nejrozumnější druhy překážek v lanovém centru a „bike park“ pro adrenalinové sjezdy okolních kopců na speciálních kolech. Nabízí rovněž i zážitky pro méně dobrodružné jako je jezdeckví či jachting (Freetime Lipno 2010). Nikde jinde v regionu nenajdeme takové množství aktivit, což činí z Lipenské přehrady vyhledávanou a atraktivní oblast rekreace. Vznikl zde „Vodní ráj Aquaworld“, kde se dají provozovat vodní aktivity i v případě nepříznivého počasí.

Dalším důvodem návštěvy Lipenska se stává pobyt v zachovalé přírodě, které vévodí rozsáhlé lesy, zajímavé přírodní scenérie a řada přírodních památek. Zejména zde oblíbená pěší turistika je typickým příkladem šetrné turistiky a protikladem k masovému cestovnímu ruchu v oblasti hlavních ubytovacích resortů na Lipně (Marina Lipno).

Velký rozvoj zaznamenává zimní sezóna na Lipně a s ní spojené zimní sporty především lyžování a bruslení. Největší význam z pohledu zimního cestovního ruchu má Skiareál Lipno – Kramolín, jehož nabídky služeb prodělala v poslední době velké pokroky. Areál nabízí sedm přehledných sjezdovek a průměrné délce 1 km s nenáročným profilem a podle společnosti Lipno servis, která se zabývá tvorbou a prodejem služeb pro volný čas na Lipně, je tento areál vhodný především pro rodiny s dětmi, začátečníky a školní lyžařské kurzy (Lipno servis 2010). Pro snowboardisty je připraven kvalitní snowpark s řadou překážek a pro děti tzv. „Foxpark“ s dětským vlekem a dvěma pohyblivými koberci (Lipno servis 2010). Tuto nabídku doprovázejí možnosti občerstvení (restaurace, rychlé občerstvení) a půjčovny sportovních potřeb.

Typickým představitelem poznávacího městského cestovního ruchu je město Český Krumlov (blíže kapitola 5). Historicko kulturní předpoklady nastíněné v kapitole 4.2 naznačují, že nejčastějšími objekty pro poznávací turistiku budou hrady, zámky, zříceniny a sakrální památky.

4.5.1 Alternativní formy cestovního ruchu na Českokrumlovsku

Jako alternativní cestovní ruch v obecné rovině chápe tato diplomová práce jako alternativu k masovému cestovnímu ruchu (blíže kapitola 2.8). Jedná se zejména o cestovní ruch provozovaný v malých skupinách, respektující přírodní podmínky a kulturně-sociální aspekty života stálých obyvatel destinace. Tato podkapitola si klade za cíl zhodnocení potenciálu Českokrumlovska se zaměřením na tyto formy turistiky.

Šetrnou formou cestovního ruchu rozvíjející se postupně i na Českokrumlovsku je venkovská nebo též rurální turistika. Venkovskou turistikou se rozumí pobyt a aktivity provozované na venkově. Tento cestovní ruch bývá spojen s pěší turistikou, projížďkami na koni, péčí o domácí zvířata a konzumací potravin vyrobených tradičními domácími postupy. Ubytován je turista zpravidla v soukromí či menších hromadných ubytovacích zařízeních a často se tak děje přímo na zemědělské farmě.

V regionu se nachází nejméně 14 jezdeckých klubů či stájí (Zárubová 2008), které jsou doplněny jezdeckými stanicemi a farmami s možností ubytování. Příloha č. 23a)

zobrazuje mapu jezdeckých klubů, stájí, farem a jezdeckých stanic, kde je možné ubytování i s koněm. Vysoká koncentrace jezdeckých stanic je patrná v lokalitě Blanský les. Zde se jedná především o možnosti ubytování v penzionu, jenž je vybaven i službami pro jezdce na koních. V rámci okresu jsou kluby, stáje a stanice rozmístěny víceméně rovnoměrně. V okolí Českého Krumlova fungují hned tři stáje, které nabízejí možnost výuky a posléze zapůjčení koně na delší dobu. V oblasti Lipenského jezera se koncentrují zejména penziony a jezdecké stanice s možností ubytování, komplexnější služby pro jezdce však chybí (pouze jedna farma poskytující rozsáhlé služby v této oblasti).

Na území Jihočeského kraje je postupně od roku 2003 budována síť jezdeckých stezek (Zárubová 2008), které jsou zakresleny v mapě přílohy č. 23a). Jezdecká trasa vstupuje na Českokrumlovsko z Rakouska v oblasti Vyšebrodského průsmyku a pokračuje přes Vyšší Brod po levém břehu Lipenské přehrady směrem na Frymburk a odtud severně k Českému Krumlovu, kde zatím chybí značení. Z Českého Krumlova pak pokračuje po úbočí Kleti. V Blanském lese se stezka větví a pokračuje dále do Českobudějovického a Prachatického okresu. Stezka je vedena tak, aby co nejvíce využila zbudovaných jezdeckých stanic. Zatím však není zcela zkompletována.

V dnešní době je velmi populární a moderní žít ve znamení „BIO“ (viz kapitola 2.8). Venkovská turistika a s ní spojené aktivity jsou přesně tím, co šetrné cestování a šetrný způsob života k životnímu prostředí ve své základní charakteristice hlásá. Venkovská turistika je také jedním z možných řešení, které by mohlo vést k „rozptýlení“ turistů v rámci regionu. Problémem je nedostatečná informace o tomto způsobu turistiky (viz. šetření Czechtourism kapitola 2.8 či marketingový průzkum projektu Turistika na koni, kde 81 % dotázaných uvedlo, že nemá dostatek informací o hipoturistice (Informační systém cestovního ruchu Jihočeského kraje 2010)).

K šetrným způsobům turistiky patří rovněž i pěší a cyklouristika. Turistické stezky tvoří v Česku propracovaný systém. Jen jižní Čechy disponují více než 3000 km pěších stezek (Informační systém cestovního ruchu Jihočeského kraje 2010). Hustá síť pěších stezek umožňuje poznat nejcennější přírodní partie a většina tras navazuje na komunikace, tudíž bývají dobře dostupné. Pěší turistika je v porovnání s jinými formami nenáročná na masivní investice. Samotná pěší trasa či cyklostezka však není řešením pro rozvoj lokality. Samotná nepřináší žádný větší užitek a je nutné ji propojit s odpovídající infrastrukturou.

Českokrumlovsko disponuje řadou pěších turistických tras (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010). Většina je zaměřena na přírodní atraktivity, avšak řada z nich seznamuje turisty i s tradicemi na Českokrumlovsku (pěší stezka „Řemeslo na řece“, který

představuje zaniklá řemesla související s vodními mlýny a tvrzemi). Prostorové rozložení je rovnoměrné; trasy prochází celým zkoumaným územím. Spolupráce na koordinaci vzniku pěších tras v přeshraničním měřítku je zde dobrá. Trasy na české straně hranice volně pokračují do Rakouska (Dunajsko-Vltavská cesta a Svatojakubská cesta spojující Čechy, Bavorsko a Tyrolsko).

Oblast jižních Čech je svým terénem (zejména Třeboňská a Českobudějovická pánev) velmi příznivá pro cyklistické sporty. Ačkoliv je Českokrumlovsko hornatější než zmíněné pánve, cyklistika patří k oblíbeným aktivitám (dotazníkové šetření kapitola 6.1.1). Turisté mohou využít dva typy cyklistických koridorů – cyklotrasy a cyklostezky. Cyklotrasa je „komunikace pro cyklistiku využívající stávajících místních účelových komunikací včetně polních a lesních cest a silnic s malou frekvencí provozu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 50). Cyklostezka má „zpevněný povrch, bývá oddělena od frekventovaných silnic a je společná pro cykloturistiku a pěší turistiku“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 50). Podobně jako pěší trasy, protínají stezky a trasy pro cyklisty poměrně rovnoměrně celé území.

Českokrumlovsko disponuje řadou kulturně-historických atraktivit, které však nedosahují exponovanosti Českého Krumlova. Jsou však neméně zajímavé a vhodné pro rozšíření nabídky cestovního ruchu v okrese.

K méně známým lokalitám patří soubor zřícenin v okolí Kaplice. Jedná se o hrad bývalých kaplických pánů Pořešín, jeden z prvních českých královských kamenných hradů Velešín, strážní hrad Louzek, lovecký hrádek Sokolčí a tvrz Tichá u česko-rakouských hranic. O pozvolný nárůst návštěvnosti a jejich propagaci se nejvíce zasloužilo občanské sdružení „Hrady na Malši“, které vzniklo v roce 2004. Toto sdružení bych ráda ukázala jako dobrý příklad spolupráce a možnost, jak dosáhnout jistého zviditelnění méně známých lokalit. Ve sdružení se sešlo několik nadšenců pro zdejší opomíjené historické památky, ke kterým se přidali i zástupci zainteresovaných obcí a další partneři (např. nepřímo zastoupená společnost Lesy České republiky). Sdružení se profiluje jako otevřená společnost, otevřená pro všechny, kteří mají chuť pracovat, rozvíjet a propagovat myšlenku péče o hrady na řece Malši. Cílem sdružení je především zachování a konzervace hradních památkových objektů v regionu toku řeky Malše, revitalizace staré zemské cesty vedoucí z rakouského Greinu na Dunaji přes Freistadt do Českých Budějovic a organizace akcí zaměřených na práci s handicapovanými dětmi. Dalším z cílů je vznik značené trasy po staré zemské tzv. cáhlovské cestě. Ta by měla spojit právě rakouský Freistadt a České Budějovice. Kromě toho sdružení organizuje v letním období akce pro širokou veřejnost (divadelní představení, koncerty) převážně na objektech ve správě sdružení. Vyvíjí rovněž publikační činnost. V rámci svých aktivit spolupracuje s

mnoha podobně zaměřenými spolky v České republice a v zahraničí, hlavně v Rakousku a Německu (Občanské sdružení Hradů na Malši 2010). Pro návštěvníky jsou hradů přístupné zdarma.

Toto sdružení má obrovskou zásluhu nejen na zviditelnění objektů, ale především na záchraně historický hodnot těchto hradů a je příkladem spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Rovněž je možné říci, že objekty po desetiletích naprostého nezájmu, mají nakročeno dobrým směrem, stát se zajímavým turistickým cílem.

V současné době je na vzestupu tzv. seniorská turistika (Czechtourism 2010). Od dvacátého století dochází k výrazném stárnutí obyvatelstva a masivnímu nárůstu seniorské populace (Goeldner, Ritchie 2009). V souvislosti s tímto trendem je nutné začít chápat tuto specifickou skupinu turistů jako stále významnějšího hráče na trhu cestovního ruchu. Vnímání pojmu „senior“ je značně nejednotné. Výklad tohoto pojmu se liší a také vyvíjí v čase. V českých a evropských statistikách jsou za seniory považovány osoby ve věku 65 a více let. Zahraniční zastoupení Czechtourism v Madridu propagovalo po celý rok 2009 Českou republiku jako ideální turistický cíl pro turisty starší 55 let, kteří mají dostatek času i chuti užívat si cestování do zahraničí (Czechtourism 2010)

Tento druh turistiky má samozřejmě svá specifika, která tkví zejména ve vyšším standardu ubytovacích služeb, přiměřenou náročnost programu a důraz je kladen na poznání (Pásková, Zelenka 2002).

Dovolená seniorů se již neomezuje pouze na lázeňské pobyty. Senioři chtějí aktivně žít i odpočívat a udržovat se v dobré fyzické i psychické kondici. Senioři často cestují za poznáním a odpočinkem i mimo hlavní sezónu (Czechtourism 2010). Pro tuto cílovou skupinu může Českokrumlovsko představovat ideální místo. Nabízí lázeňské pobyty, pěší a cykloturistiku a především poznávací turistiku. V dotazníku (kapitole 6.1.1) se již tato skupina objevuje a je nutné s ní i nadále počítat.

Závěrem této podkapitoly lze konstatovat, že v regionu jsou dominantní dvě formy cestovního ruchu. Jde o poznávací cestovní ruch zaměřený zejména na poznávání kulturně-historických pamětihodností. Tato forma je obsažena nejvíce v cestovním ruchu uskutečňovaném přímo v Českém Krumlově. Druhou formou je sportovně-rekreační cestovní ruch, dominující v oblasti Lipenské přehrady. Kromě těchto dominantních forem lze na Českokrumlovsku najít potenciál i pro šetrné způsoby turistiky.

5. Koncentrace cestovního ruchu ve zkoumaném území

Návštěvnost lokalit či počet hostů v ubytovacích zařízeních je vedle vybavenosti službami jedním z ukazatelů koncentrace cestovního ruchu. Návštěvnost je „počet lidí, kteří za určitý časový interval (den, týden, měsíc, rok) navštívili atraktivitu cestovního ruchu, resp. dané zařízení, turistickou destinaci“ (Pásková, Zelenka 2002 s. 191). Nejvíce návštěvníků určité akce nebo atraktivity cestovního ruchu se soustřeďuje v hlavní turistické sezóně. Sezónou ve smyslu cestovního ruchu se rozumí „období během roku související s ročním obdobím a lišící se návštěvností turistické destinace“ (Pásková, Zelenka 2002 s. 263). Nejčastěji se určuje letní a zimní sezóna nebo též hlavní a vedlejší sezóna. Hlavní sezónou je myšlena ta část roku, po kterou cestuje do dané destinace větší množství návštěvníků v porovnání se zbylými částmi roku (Pásková, Zelenka 2002).

Sezónnost regionu Český Krumlov je velmi nerovnoměrná. Pro většinu regionu je charakteristická dominantní letní sezóna, která je dána zejména geomorfologickou stavbou území a méně vhodnými podmínkami pro zimní turistiku. V letní sezóně se odehrává většina možných forem cestovního ruchu charakteristických pro tento region (pěší a vodní turistika, cykloturistika, venkovská turistika, poznávací turistika atd.). Jediným místem, kde se letní turistice přibližuje zimní, je Lipenská přehrada a přilehlé okolí. Nejvýznamnějším střediskem zimních sportů je Skiareál Lipno – Kramolín.

Díky veřejné databázi Českého statistického úřadu je možné vysledovat, kde se ve sledovaných letech ubytovalo nejvíce turistů (viz příloha č. 24). Následující data vycházejí z návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení v obcích zkoumaného území. Databáze obsahuje data ze tyto obce Českokrumlovského regionu: Benešov nad Černou, Brloh, Černá v Pošumaví, Český Krumlov, Dolní Třebonín, Frymburk, Holubov, Horní Planá, Kájov, Kaplice, Křemže, Lipno nad Vltavou, Loučovice, Přední Výtoň, Rožmberk nad Vltavou, Velešín, Větrná a Vyšší Brod. Zmíněné obce jsou relativně rovnoměrně rozloženy po celém zkoumaném území. Díky počtu příjezdů hostů, návštěvnosti památkových objektů a kapacitě ubytovacích zařízení (viz kapitola 4.3) je možné stanovit dominantní jádrové lokality s velkou koncentrací cestovního ruchu a lokality z hlediska cestovního ruchu periferní.

Z výše uvedených obcí se v počtu příjezdů se na první pozici dlouhodobě drží Český Krumlov. Počet příjezdů hostů do Českého Krumlova se každoročně zvyšuje. Od roku 2006 počet příjezdů hostů přesáhl 100 000 (v roce 2008 to bylo přes 115 000 příjezdů). Nutno poznamenat, že v těchto údajích jsou započítány pouze příjezdy hostů ubytovaných alespoň

jednu noc v daném ubytovacím zařízení. Není rovněž možné kalkulovat s turisty, kteří jsou ubytováni například u známých či příbuzných. Potom by se tyto údaje dostaly k daleko vyšším číslům.

Český Krumlov má rovněž nejvyšší procento příjezdů zahraničních turistů. Zahraničních hostů v ubytovacích zařízeních je v průměru třikrát více než tuzemských. Druhým nejfrekventovanějším cílem zahraničních hostů je Lipensko. Počet příjezdů hostů v obcích v okolí Lipenské přehrady se pohybuje v rámci regionu na nejvyšších hodnotách. Nejvyšší počet příjezdů mají obce Horní Planá, Frymburk, Černá v Pošumaví a Lipno nad Vltavou. První tři jmenované obce dosáhly nejvyšších hodnot v roce 2004. Tento rok se dá považovat za vrchol návštěvnosti těchto obcí. Následující roky již vykazují klesající tendenci v příjezdech hostů. Tento stav může být částečně přičítán ekonomické krizi a zároveň naznačovat určitý přesun v preferencích turistů a jistý odklon od návštěv turistická center a středisek cestovního ruchu. Navzdory tomuto trendu se však lokalita Lipensko stále drží na čelním místě v regionu, co se týče návštěvnosti.

Zajímavé je rovněž zjištění, že v žádné obci kromě Českého Krumlova nedochází k významnějšímu nárůstu příjezdů hostů do ubytovacích zařízení. Tento jev potvrzuje tendenci koncentrace cestovního ruchu do jednoho jádrového střediska. Český Krumlov je tak nejvýznamnějším místem koncentrace cestovního ruchu v regionu z pohledu příjezdů turistů. Levý břeh Lipenské přehrady dosahuje v porovnání s ostatním územím regionu rovněž vysokých hodnot a je druhým významným místem koncentrace turistů, služeb a ubytovacích kapacit (blíže kapitola 4.3). Tyto dvě lokality je možné považovat za jádra cestovního ruchu na Českokrumlovsku.

Dominanci Českého Krumlova v návštěvnosti potvrzují i statistiky návštěvnosti historických a kulturních památek (blíže následující kapitola 5.1)

5.1 Český Krumlov jako jádro cestovního ruchu ve zkoumaném území

Českokrumlovsko patří v cestovním ruchu Česka k výjimečným destinacím. Tento fakt vychází nejen z mimořádných kulturně-historických a přírodních předpokladů, ale také z činnosti řídicích orgánů zainteresovaných měst. Na potenciál státního hradu a zámku v Českém Krumlově se podařilo postupně navázat a rozšiřovat o nabídku kulturních aktivit, incentivní a kongresové turistiky. Tento fakt činí z Českého Krumlova jádro cestovního ruchu minimálně v tomto regionu.

Český Krumlov patří k nejvýznamnějším historickým městům Česka. Nachází se v centrální části stejnojmenného okresu při ústí potoku Polečnice do řeky Vltavy asi 20 km jihozápadně od krajských Českých Budějovic. Jeho jedinečná krása a zachovalé architektonické bohatství jej právem zařadila mezi památky světového dědictví UNESCO (od roku 1992). O jeho významu svědčí i to, že již v roce 1963 byl prohlášen městskou památkovou rezervací a v roce 1989 byl areál zámku vyhlášen národní kulturní památkou (Flašková 2002). Malebnost Českého Krumlova je dána i jeho polohou, leží totiž v meandru Vltavy. A právě řeka dala městu i jméno, neboť Krumme Aue znamená německy křivý luh, či meandr (Hloušek a kol. 2004) (viz obrázek č. 9 , na kterém je dobře patrný meandr Vltavy).

Obrázek č. 9: Letecký pohled na město Český Krumlov

Mapový portál Google maps 2010

Český Krumlov je jednoznačně nejnavštěvovanějším turistickým cílem v jižních Čechách. V roce 2008 ho navštívilo 338 tisíc platících návštěvníků (NPÚ České Budějovice 2010). Z jižních Čech mu může konkurovat jen státní zámek Hluboká nad Vltavou. V roce

2008 byl Český Krumlov na celkovém 17. místě ze všech turistických cílů v Česku. Z pohledu návštěvnosti pouze hradů a zámků již dlouhodobě obsazuje druhé místo hned za Pražským hradem (Czechtourism 2010). V tabulce v příloze č. 25 jsou uvedeny památkové objekty ve správě Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích a jejich návštěvnost v letech 2000-2009. Tato data jsou využity rovněž v tabulce č. 1, kde vidíme podíly návštěvnosti zmíněných objektů. Tyto dvě tabulky jasně dokládají dominanci Českého Krumlova a Hluboké nad Vltavou jako dvou nejnavštěvovanějších objektů v Jihočeském kraji. Pro lepší názornost doplňuje tabulka graf v příloze č. 26. V roce 2002 je patrný velký pokles návštěvnosti těchto dvou nejnavštěvovanějších zámků (Český Krumlov a Hluboká nad Vltavou), který byl s největší pravděpodobností zapříčiněn katastrofálními povodněmi v létě téhož roku. Nejvyššího počtu platících návštěvníků dosáhl Český Krumlov v roce 2007. Od tohoto roku je patrný mírný pokles.

Tabulka č.1: Podíl návštěvníků (v %) památkových objektů ve správě NPÚ ČB v letech 2000-2009

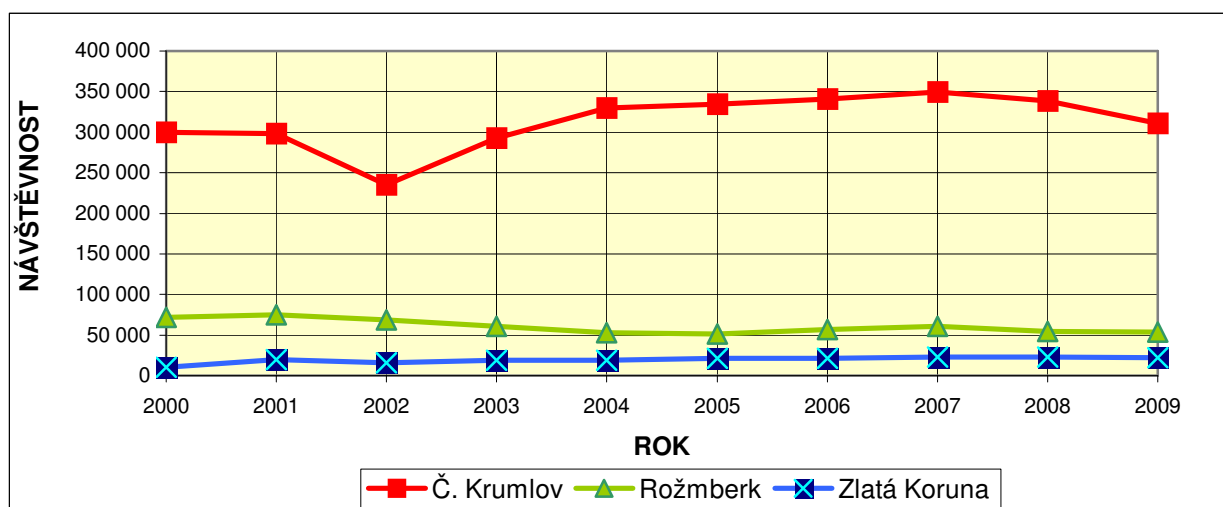
OBJEKT/ROK	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Č. Krumlov	28,9	29,4	27,1	30,5	32,4	32,7	33,4	31,2	32,1	31,3
Rožmberk	6,9	7,4	7,9	6,3	5,2	5,1	5,6	5,4	5,2	5,4
Zlatá Koruna	1,0	2,0	1,8	2,0	1,9	2,1	2,1	2,0	2,1	2,2
Hluboká	20,1	20,6	19,3	19,2	21,1	21,4	23,0	25,4	24,2	24,1
Nové Hrady	.)	.	2,0	1,8	2,0	2,0	2,0	1,8	2,0	1,9
Č. Lhota	9,6	8,9	10,4	9,7	9,3	8,6	7,8	7,9	8,1	9,0
Třeboň	6,5	6,4	4,7	4,5	4,3	4,0	3,9	4,2	4,2	4,3
Domanín	3,8	3,8	3,8	4,2	3,3	3,5	3,5	3,6	3,5	3,4
J. Hradec	8,8	8,1	8,4	7,7	7,5	6,7	6,0	6,4	6,3	6,2
Dačice	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,2	1,1	1,3	1,1	1,1
Landštejn	4,5	4,7	5,4	4,9	4,4	4,7	4,7	4,4	4,3	4,3
Zvíkov	4,6	3,3	3,9	4,3	3,8	4,4	3,8	4,0	3,8	3,8
Kratochvíle	3,8	4,1	3,8	3,6	3,4	3,6	3,2	2,5	3,1	3,0

NPÚ České Budějovice, 2010

*Pozn.: Seřazeno podle okresů, *) údaje nejsou dostupné*

Pokud se zaměříme pouze na okres Český Krumlov, dominance návštěvnosti Českého Krumlova se objeví v plné síle. Ze tří objektů na Českokrumlovsku, které spravuje Národní památkový ústav České Budějovice, dosahuje návštěvnost Českého Krumlova téměř šestinásobku druhého nejnavštěvovanějšího objektu Rožmberku nad Vltavou. Graf č. 3 jasně ukazuje dominanci Českého Krumlova a data v příloze č. 26, že návštěvnost se zde liší o celý řád.

Graf č.3: Návštěvnost objektů ve správě NPÚ ČB v Českokrumlovském okrese v letech 2000-2009

NPÚ, České Budějovice, 2010

Prvořadou dominantou města je areál hradu a zámku, který je druhý největší v České republice po Pražském hradu. Areál zahrnuje čtyřicet budov a palácových stavení soustředěných kolem pěti zámeckých nádvoří a sedm hektarů zámecké zahrady (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010). Hrad je nejčastěji poprvé zmiňován v roce 1240 (David, Soukup 2008) jako majetek šlechtice Vítka z Krumlova z větvě Vítkovců. Město vznikalo ve dvou stavebních etapách. Jeho první nejstarší část vznikla pod hradem a nazývá se Latrán. Druhá část, oblast kolem náměstí, byla typickým příkladem osídlení „na zelené louce“ (Růžička, Kraml 2007)

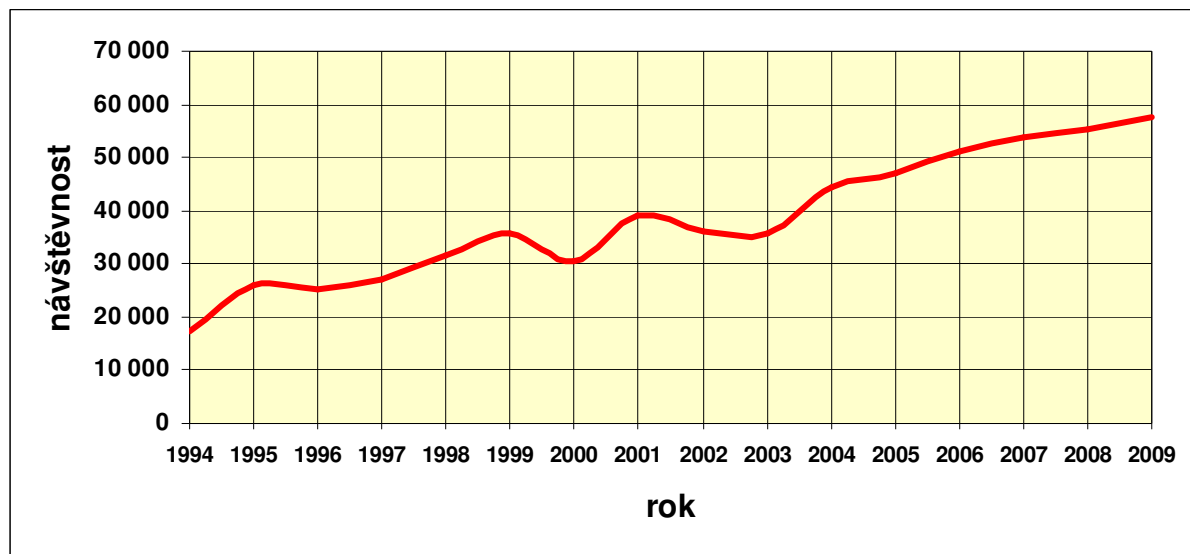
Na dnešní podobě hradu a zámku se podílelo několik stavebních slohů, od gotiky po baroko a konečnou podobu získal hrad v druhé polovině 18. století. Nejstarší část je tzv. Dolní Hrad neboli Hrádek. Stavbě dominuje vysoká válcová věž samostatně přístupná veřejnosti. K Dolnímu hradu přistavěli Rožmberkové ve 14. století Horní hrad.

Návštěvníků jsou k dispozici dvě prohlídkové trasy. První prohlídková trasa zámku Český Krumlov je zaměřena na prohlídku původních zámeckých interiérů z doby renesance a baroka. Zahrnuje mimo jiné zámeckou kapli sv. Jiří, Eggenberský sál se „zlatým“ kočárem a Maškarní sál. Celá II. prohlídková trasa zámku Český Krumlov je zaměřena na historii rodu Schwarzenbergů. Trasa začíná návštěvou Schwarzenberské portrétní galerie s obrazy příslušníků rodu od praotce Erkingera až do počátku 20. století a končí prohlídkou chodeb Plášťového mostu (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010)

Přístupné je rovněž unikátní barokní divadlo. Divadlo se dochovalo téměř v původním stavu, dobové jsou kulisy i technické zařízení. Jde o světový unikát, na světě existují již jen 3 podobně zachovalá divadla. Jedno je v Litomyšli a další dvě se nacházejí ve švédském Drottningholmu a v německém městě Rotha (Hloušek a kol. 2004). Další atraktivitou je návštěva krumlovské zámecké věže, symbolu města. Ve výčtu přístupným prostor zámku je rovněž zámecké lapidárium, kde jsou uloženy originály soch z Plášťového mostu a zámecké zahrady a tzv. Václavské sklepy. Jedná se o rozsáhlé sklepní prostory pod IV. nádvořím a pravidelně se zde pořádají výstavy současných českých i zahraničních umělců zejména z oblasti keramického umění (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010).

Nedílnou součástí zámku je zámecká zahrada. Je převážně ve francouzském stylu a směrem od zámku přechází v anglický park. V posledních letech hojně diskutovanou novodobou dominantou zahrady je otáčivé hlediště. Na počátku roku 2010 se politici v čele s ministrem kultury, hejtmanem Jihočeského kraje, primátorem Českých Budějovic a starostou Českého Krumlova dohodli s památkáři na obnovení nájemní smlouvy na provozování otáčivého hlediště za zámecké zahrady až do roku 2015. Tato dominanta zahrady tak zůstane alespoň do této doby zachována. Počítá se však s rekonstrukcí v podobě, která bude k parku více přátelská (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010). Návštěvnost otáčivého hlediště má vzrůstající tendenci, jak dokládá graf č. 4 a dá se předpokládat, že díky „jistotě“ v podobě prodloužení smlouvy, bude docházet k dalšímu nárůstu představení, která bývají téměř vždy vyprodána.

Graf č.4: Vývoj návštěvnosti otáčivého hlediště v Českém Krumlově v letech 1994 - 2009

Destinační management Český Krumlov, 2010

Kromě historických pamětihodností, nabízí Český Krumlov atraktivitu v podobě festivalů, návštěv muzeí, galerií apod. (viz kapitola 4.2).

Cestovní ruch uskutečňovaný v Českém Krumlově patří do městského kulturního typu. Tento typ je možno realizovat po celý rok a je tudíž méně náchylný k projevům sezónnosti. Charakteristickým rysem je zde však krátkodobost cestovního ruchu. Počet přenocování se pohybuje nejčastěji okolo dvou noclehů (Ročenka cestovního ruchu, ubytování a pohostinství 2007). Velice časté jsou jednodenní fakultativní výlety, kdy návštěvník navštíví pouze hrad, centrum a přilehlé okolí. Fakultativní výlet je „výlet, který není zahrnut do ceny standardního zájezdu, je však v nabídce a klient si jej může zaplatit při koupení zájezdu nebo přímo na místě“ (Pásková, Zelenka 2002 s. 85). Český Krumlov je častým cílem fakultativních jednodenních výletů, nejčastěji pořádaných z Prahy (Dumbrovská 2010).

Český Krumlov má jeden z nejpropracovanějších systémů managementu a informačních služeb v Česku. Následující kapitola se proto zaměří na jeho stručné zhodnocení. Teoretické zářezování destinačního managementu je obsaženo v kapitole 2.8.

5.2 Destinační management města Český Krumlov

Na počátku 90. letech vznikl v Českém Krumlově Českokrumlovský rozvojový fond jako obchodní společnost ve stoprocentním vlastnictví města Český Krumlov. Kromě hlavního poslání, které spočívá v zajištění kvalitních oprav historicky cenných objektů ve městě Český Krumlov, se fond zabývá činností v oblasti cestovního ruchu a výrazně přispívá k podpoře, organizaci a rozvoji cestovního ruchu ve městě a jeho okolí. Svými aktivitami přivádí společnost do města a regionu domácí i zahraniční investory (Oficiální informační systém Český Krumlov 2010). V rámci toho fondu vznikla v roce 2001 organizace Destinační management Český Krumlov. Destinační management je oficiální turistickou autoritou města, zajišťující management a kompletní turistický servis společně s infocentrem Český Krumlov a Oficiálním informačním systémem Český Krumlov (webová prezentace informačního systému) úzce spolupracuje s vedením města a v těsné koordinaci s pracovníky kanceláře starosty zajišťuje oficiální management cestovního ruchu města. K zásadním aktivitám organizace podle oficiálních materiálů patří marketingová a komunikační strategie destinace Český Krumlov, spolupracuje s domácími i zahraničními partnery a věnuje se propagaci destinace a okolí (Fellegiová 2008). Destinační management tak může poskytovat rámec podpory pro rozvoj alternativních forem cestovního ruchu v okolí Českého Krumlova (bližší kapitola 2.8).

Marketing hraje v podpoře a propagaci destinací významnou roli (viz kapitola 2.8). Marketingový plán cestovního ruchu v Českém Krumlově pro rok 2009 je tvořen v souladu s Akčním plánem města a vychází ze studie Podpora incomingové turistiky města a regionu Český Krumlov. Dále vychází z Programového prohlášení rady města Český Krumlov (volební období 2006-2010) a z dokumentu Cestovní ruch v Českém Krumlově – analýza současného stavu, život města a cestovní ruch, strategické cíle let 2008-2010.

Hlavním cílem pro rok 2009 bylo navázat na projekty, které podporují domácí cestovní ruch z roku 2008. Podpora domácího cestovního ruchu je rovněž prioritou Jihočeské centrály cestovního ruchu (projekt „Podpora domácího cestovního ruchu v letech 2008 a 2009). Za jakési hlavní heslo, které se táhne celým marketingovým plánem je možné považovat následující větu:

„Český Krumlov má na českém trhu šanci uspět jako tradiční cíl poznávací městské turistiky v rámci prodloužených víkendů a jako exkluzivní destinace pro bohatou a náročnou českou klientelu.“

(Marketingový plán cestovního ruchu Český Krumlov 2009)

Vzhledem k poloze Českého Krumlova v blízkosti hranic se plán, kromě českých turistů, dále zaměřuje na trhy příhraniční. Jedná se tedy zejména o Rakousko a Německo. Dále v popředí zájmu stojí východní Evropa – především destinace Maďarsko a Rusko. Návštěvnost z těchto zemí každoročně stoupá a z původních skupinových zájezdů se profiluje individuální klientela (Marketingový plán cestovního ruchu Český Krumlov 2009).

Širokou nabídku a atraktivitu města potvrzují následující výčet témat, se kterými plán počítá pro komunikaci s turisty. Český Krumlov dle plánu je především:

- město kulturního dědictví
- město umění a kultury
- město mnoha zážitků (pod tímto heslem se skrývají například historické slavnosti, noční prohlídky města, kulinářské speciality atd.)
- město kongresové a incentivní turistiky
- město s krásnou přírodou

5.3 Zhodnocení koncentrace cestovního ruchu

Na základě zhodnocení dostupných dat o návštěvnosti a kapacitách hromadných ubytovacích zařízení, lze konstatovat, že jádrem cestovního ruchu na zkoumaném území je samo město Český Krumlov a levý břeh Lipenské přehrady. Nejvyšší počty ubytovacích zařízení a lůžkové kapacity se koncentrují v Českém Krumlově. Za Českým Krumlovem pak následují obce z okolí Lipenské přehrady. Ostatní sledované obce z tohoto hlediska výrazně zaostávají. Český Krumlov a levý břeh Vltavy nabízí rovněž vysoký standard služeb. V návštěvnosti památek pak opět jednoznačně dominuje Český Krumlov.

6 Kvalitativní šetření

Kvalitativní šetření, která proběhla pro potřeby této práce, jsou pro lepší přehlednost rozdělena do tří podkapitol. Nejobsáhlejší a časově nejnáročnější bylo dotazníkové šetření, které bylo provedeno s návštěvníky a turisty regionu Český Krumlov zejména za účelem vytvoření profilu návštěvníka regionu. Druhou skupinou dotazovaných se stala informační a turistická centra v regionu. S reprezentanty této skupiny byly vedeny řízené rozhovory a následně byl na část informačních a turistických center aplikován dotazníkový průzkum. Metodika práce ke všem šetřením je obsažena v kapitole 3.

6.1 Dotazníkové šetření zaměřené na turisty a návštěvníky regionu

Dotazníkové šetření a z něj zjištěné informace o profilu návštěvníka, stavu turistických služeb, návštěvnosti objektů cestovního ruchu, popřípadě problémech, které jsou pro turisty nejpalčivější považují za velmi cenné a závěry plynoucí z dotazníku mohou objevit a následně odstranit nedostatky bránící rozvoji periferních území z hlediska cestovního ruchu.

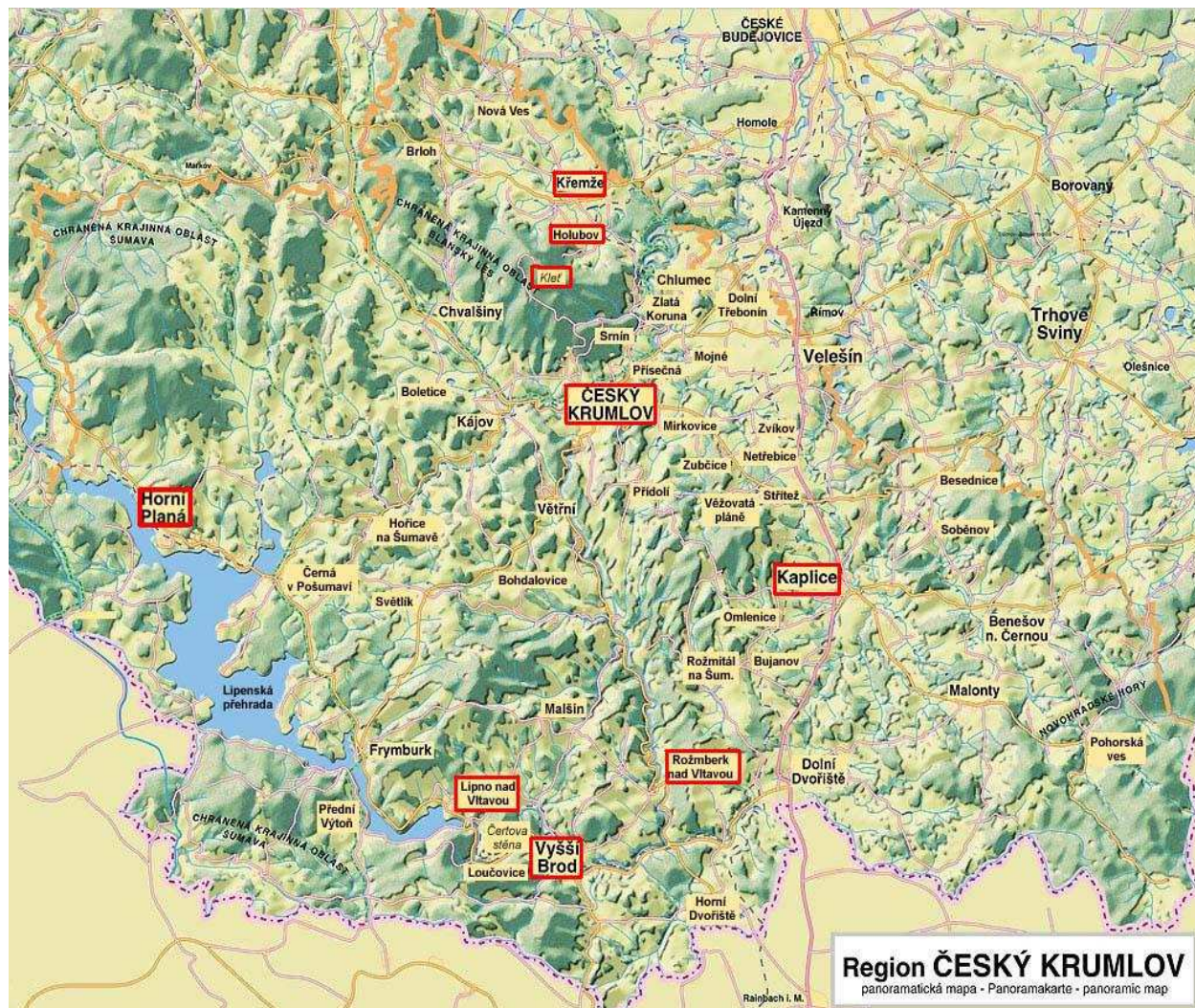
Tento dotazník zjišťoval zejména hlavní motivy návštěvy, délku pobytu, spokojenost s řadou služeb či vybaveností regionu. Snahou dotazníkového šetření bylo také zjistit, jak návštěvníci Českokrumlovsko vnímají a jaká je pro ně identita tohoto regionu.

Dotazník si klade za cíl specifikovat profil návštěvníka v jádrových a periferních lokalitách, nastínit problémy jednotlivých lokalit a na základě výsledků dotazníkového šetření se pak pokusit navrhnout řešení pro zapojení periferních lokalit do stálé nabídky cestovního ruchu na Českokrumlovsku.

Dotazníkové šetření bylo provedeno v sedmi lokalitách. Jednalo se o Český Krumlov, Lipno nad Vltavou, Horní Planou, Vyšší Brod, Rožmberk nad Vltavou, Kaplice, Blanský les a k těmto místům přilehlá okolí. Na základě zjištěných dat v kapitolách 4 a 5 jsou tyto lokality rozděleny na jádrové – Český Krumlov a oblast Lipenska a periferní – oblast Kaplicka a Blanského lesa. Vyšší Brod a Rožmberk nad Vltavou s okolím není možné zcela jednoznačně zařadit ani do jedné kategorie. Jejich poloha mezi dvěma turistickými centry regionu naznačuje, že mohou přijímat větší množství návštěvníků právě z jádrových oblastí Českého Krumlova a Lipenska. Navíc Vyšší Brod i Rožmberk nad Vltavou disponují hodnotným památkovým dědictvím v podobě cisterciáckého kláštera a hojně navštěvovaného hradu. Oblasti tedy disponují jednoznačným potenciálem. Návštěvnost ani služby však nedosahují takové

úrovně jako jádrové oblasti, proto jsou tyto dvě lokality řazeny zvlášť. Na obrázku č.10 jsou červeně označeny lokality a jejich okolí, ve kterých byly dotazníky distribuovány.

Obrázek č.10: Lokalizace distribuce dotazníků

Současnost regionu Český Krumlov 2010

Dotazník se skládal z 22 otázek, které byly většinou ve formě uzavřených odpovědí. Vyhodnocení dotazníku bude postupovat po jednotlivých otázkách a vždy budou mezi sebou jednotlivé lokality porovnány.

6.1.1 Vyhodnocení dotazníků

Otázka číslo 1 zjišťovala zdrojové oblasti turistů Českokrumlovského regionu. Nejrozmanitější struktura návštěvníků podle bydliště je v Českém Krumlově, Lipně nad Vltavou, Vyším Brodě a Rožmberku nad Vltavou. V Českém Krumlově mají nejvyšší zastoupení turisté z Prahy (24 %) a Jihočeského kraje (13 %). Velmi pestrá je zde struktura zahraničních turistů. Dohromady tvoří 46% z celkového počtu návštěvníků a sestávají zejména z příslušníků Rakouska, Německa, Nizozemska, Ruska, Slovenska a Japonska. Tato rozmanitost svědčí o vysoké atraktivitě Českého Krumlova nejen pro tuzemské turisty.

Podobná rozmanitost zejména co se týká zahraničních turistů panuje i v oblasti Lipna nad Vltavou. Zde dominují nizozemští turisté (19 %). Je to dáno zejména kvalitními službami i pro náročnější klientelu a také investicemi nizozemských investorů do této oblasti v posledních letech (blíže Nožičková 2010). Blízkost rakouských hranic, relativně nižší cenová hladina a atraktivní prostředí Lipna pak láká do této oblasti i rakouské turisty, což dokazuje jejich 17 % podíl na celkových příjezdech. Jihočeši pak obsadili pomyslné třetí místo. Tento jev je zřejmě způsoben přítomností objektů druhého bydlení v majetku jihočeských občanů a také možností návštěv známých či příbuzných.

Pestré struktury turistů podle bydliště dosahuje i Vyší Brod a Rožmberk nad Vltavou. Domnívám se, že tento fakt je způsoben tím, že tyto dvě lokality, zejména samotný hrad Rožmberk nad Vltavou a klášter ve Vyším Brodě, poměrně dobře známé a propagované a relativní blízkost Českého Krumlova dovoluje navštívit rychle tyto památky jako doplňkovou akci k návštěvě Českého Krumlova v rámci jednoho dne.

Horní Planá nemá s v porovnání s výše zmíněnými lokalitami tak rozmanitou strukturu návštěvníků. Dominují zde zejména rakouští turisté (33 %). V rozhovoru s vedoucím turistického centra v Horní Plané byl tento jev objasněn tím, že velká část rakouských turistů, zejména seniorů, míří většinou organizovaně v zájezdech či individuálně po vlastní ose do Horní Plané na návštěvu rodného domu rakouského spisovatele a malíře Adalberta Stiftera, jenž se narodil právě v Horní Plané. Na jeho počest tu bylo zřízeno malé muzeum právě v jeho rodném domě.

Jádrové oblasti mají podle zjištěných dat poměrně vysoký podíl zahraničních návštěvníků. Tento trend se naopak vůbec neprojevuje ve výsledcích dotazníku z okolí Blanského lesa. Zde výrazně dominují tuzemští turisté. Více než polovinu tvoří obyvatelé dvou nejbližších okresů (samotného Českého Krumlova a přilehlých Českých Budějovic).

Oblast je velmi oblíbeným cílem obyvatel krajského města České Budějovice, které leží na dohled z vrcholu Blanského lesa Kleť. Nejčastějšími respondenty byli právě rodiny z města na pěší či cyklistické túře.

Kaplicko má na rozdíl od Blanského lesa poněkud pestřejší strukturu turistů. Ze zahraničních turistů jsou zastoupeni pouze Němci a Rakušané a většinu pak tvoří tuzemští turisté. Množství obyvatel v pohraniční pochází ze smíšených česko-rakouských či česko-německých rodin, a proto se podle vedoucí informačního a turistického centra v Kaplici stává hledání příbuzných a známých důvodem návštěvy právě rakouských a německých občanů.

Otázka číslo 1 přinesla zjištění, že v jádrových oblastech je mnohem pestřejší struktura turistů podle místa bydliště než v periférních. Poměrné zastoupení zahraničních turistů je v jádrech vyšší než v perifériích. Vyhodnocení otázky č. 1 je v podobě grafů zařazeno v příloze č. 27.

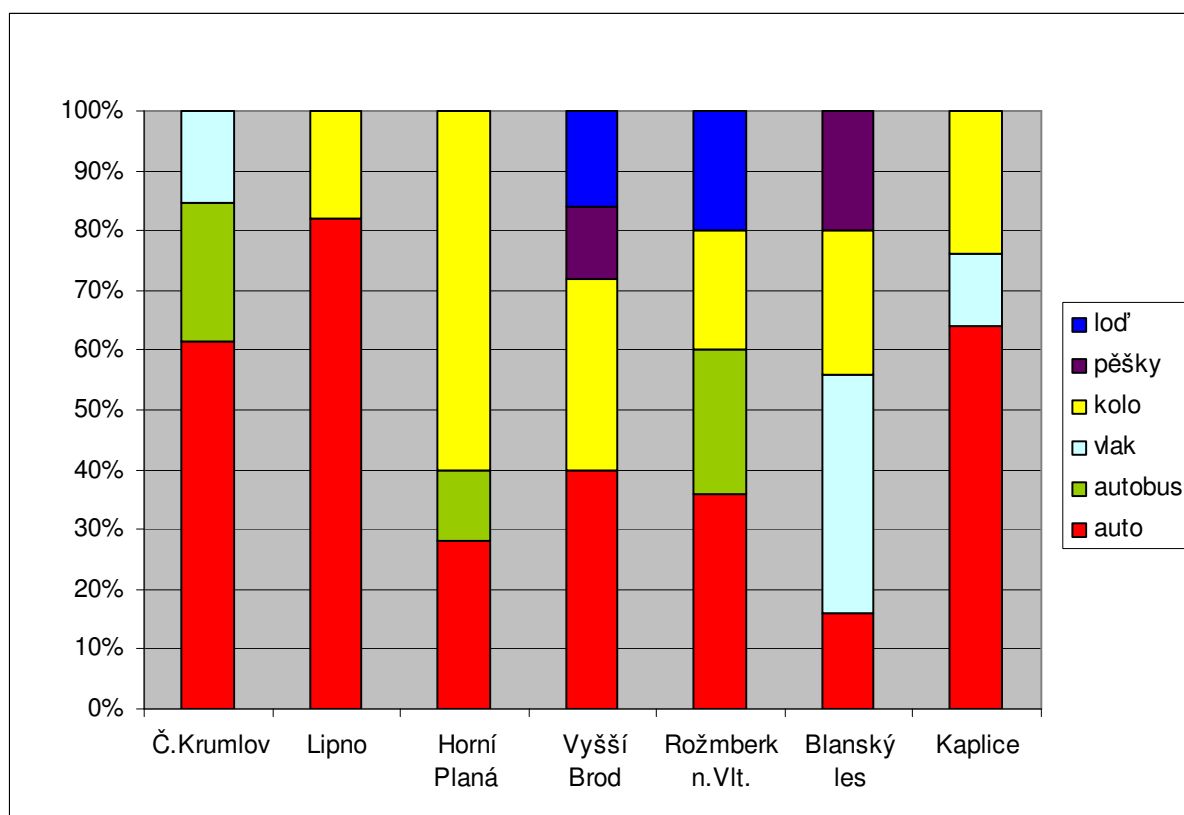
Druhou otázkou bylo zjišťování převažujícího způsobu dopravy do lokality. Důležitou roli zde při tom hraje dostupnost lokalit různými dopravními prostředky, přítomnost významných dopravních komunikací či cyklotras, cyklostezek a jiných dopravních koridorů. V jádrovém Českém Krumlově a Lipensku dominuje jako hlavní způsob přepravy automobil. Díky dobré dostupnosti Českého Krumlova po železnici se v odpovědích objevoval i vlak. Naopak na Lipensku se objevovalo velmi často kolo jako způsob dopravy (zejména okolí Horní Plané). Vyšší Brod a Rožmberk nad Vltavou jsou významná místa vodácké turistiky, proto se v odpovědích objevila loď.

Blanský les se vyznačuje nejmenším zastoupením motorizovaných prostředků při dopravě na místo. Nejčastěji byl zmiňován vlak (40 %). Železnice vede po okrajích CHKO Blanský les a obce Holubov a Křemže ležící na této trati jsou často výchozími body pro turisty mířící na Kleť či jinam do Blanského lesa. Nejvyšší zastoupení ze zkoumaných lokalit má Blanský les i co se týká pěšího způsobu dopravy (20 %). Blanský les se zdá být z pohledu dopravy nejšetrněji využívanou lokalitou, jelikož zde převažují způsoby dopravy velmi příznivé k životnímu prostředí.

Pro Kaplicko, ačkoliv by se díky perifernosti lokality z hlediska cestovního ruchu nabízelo rovněž podobné zastoupení způsobů dopravy jako v případě Blanského lesa, je dominantní automobilová doprava. Kaplicí prochází mezinárodní silnice E55 a lokalita je tak velmi dobře dostupná právě automobilem. Zastoupeny jsou zde rovněž kolo a vlak jako dopravní prostředek díky němuž přijíždějí turisté. Následující graf č. 5 vyjadřuje procentuální zastoupení použitých dopravních prostředků v jednotlivých lokalitách.

Graf č. 5: Zastoupení typů dopravy respondentů do vybraných lokalit (léto 2009)

(Otázka č. 2)

n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

Pozn.: „n“ udává počet respondentů, kteří odpověděli na otázku

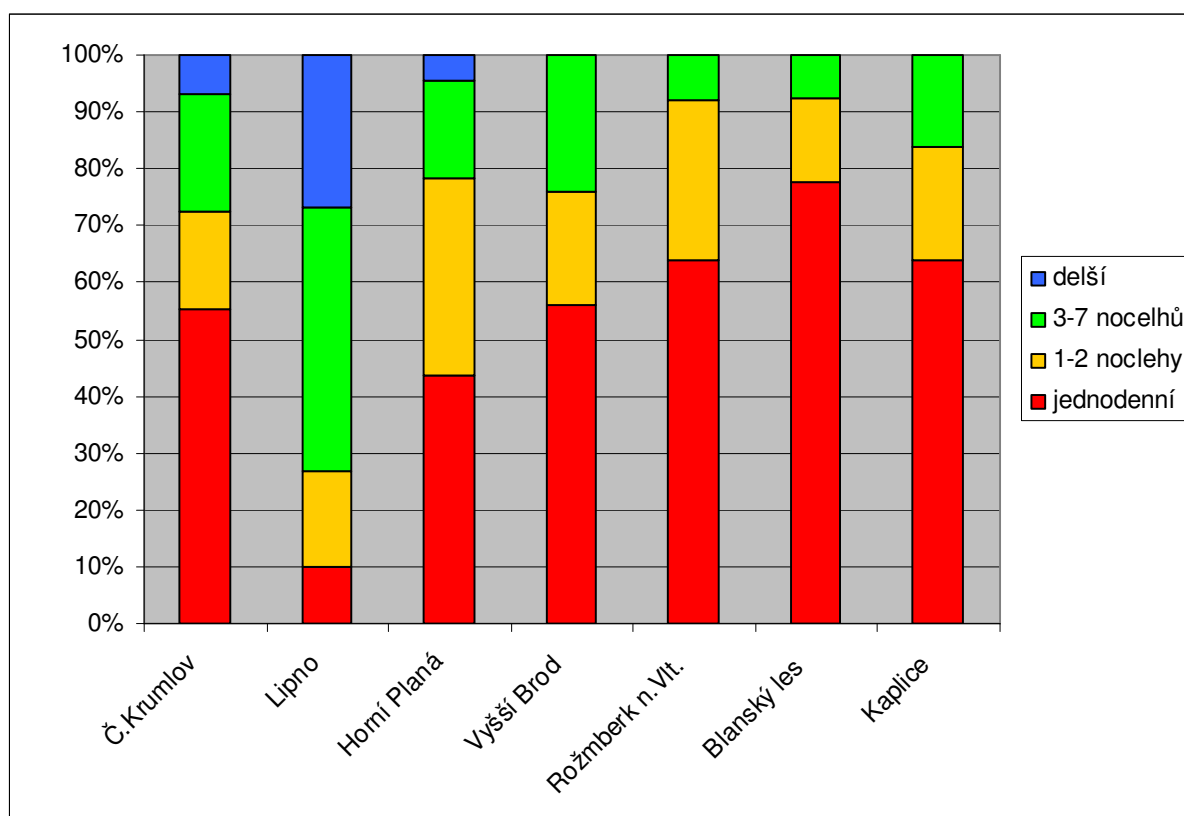
Třetí otázka dotazníku se týkala délky pobytu v lokalitě. Odpovědi na tuto otázku jsou velmi důležité, do jisté míry korespondují s kapacitami a kvalitou ubytovacích služeb a mohou nastínit zásadní problémy lokalit. Vysokých poměr zastoupení jednodenních pobytů v lokalitě dosahuje Český Krumlov. Více než polovina respondentů (55 %) je podle odpovědí zdrží v Č. Krumlově pouze jeden den. Nejvyššího poměru jednodenních pobytů však dosahuje Blanský les (84 % dotázaných se v lokalitě zdrží pouze 1 den). Jak bylo nastíněno v odpovědi na otázku č.1, častými turisty v této lokalitě jsou obyvatelé krajských Českých Budějovic či osoby z blízkého okolí. Dá se proto očekávat, že tito turisté nevyužívají ubytovacích kapacit a po navštívení lokality se vracejí opět domů.

Respondenti z okolí Lipna nad Vltavou naopak tráví v lokalitě nejčastěji (46 %) týdenní dovolenou. Nejvyšší je rovněž procentuální zastoupení dotazovaných, kteří zde hodlají trávit více než 7 dní (27 %).

Odpovědi na tuto otázku ukázaly, že odpovědi v jádrových oblastech (Č.Krumlov, Lipno nad Vltavou) nejsou identické. Samotná jádra tak nemusejí vykazovat naprosto stejnou charakteristiku a mohou se mezi nimi objevit zásadní rozdíly, které ovšem nic neubírají na stávajícím zařazení do kategorie jader cestovního ruchu.

Následující graf č. 6 vyjadřuje procentuální zastoupení odpovědí na třetí otázku.

Graf č. 6: Délka pobytu respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)
(Otázka č. 3)

n = 310

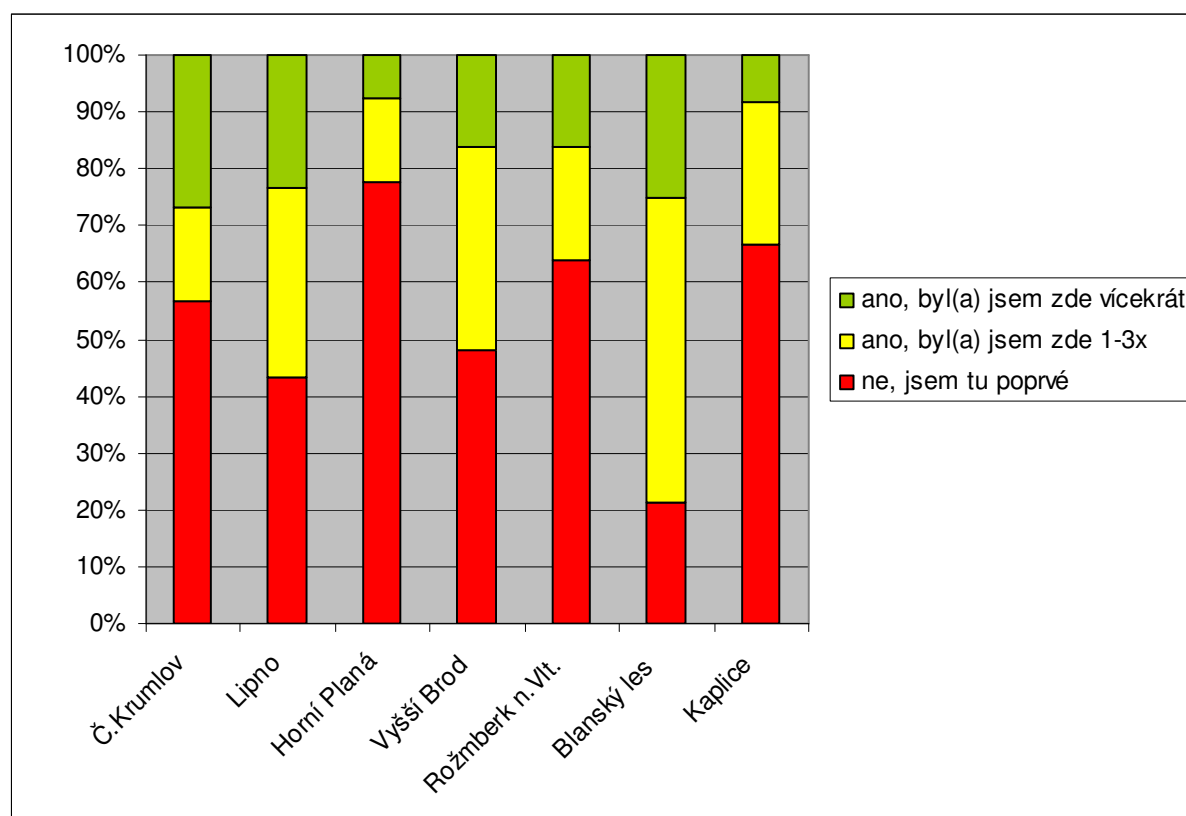
vlastní šetření a zpracování, 2009

Otázka č. 4 zkoumala, zda se turisté vrací na místo a opakují svůj pobyt v regionu. Tato otázka pomůže vyhodnotit, jaké lokality patří k natolik atraktivním, že dokáží turisty přilákat opakovaně. Blanský les vykazuje nejvyšší podíl respondentů, kteří již někdy tuto

lokalitu navštívili (téměř 80 %). Tento fakt činí z lokality velmi atraktivní místo, které dokáže přilákat turisty opakovaně. Jak ukázaly odpovědi na předešlou otázku č. 3, děje se tak pouze na velmi omezenou dobu (1 den). Ostatní lokality se mezi sebou příliš neliší. Pouze Horní Planá a Kaplicko vykazují vysoký podíl návštěvníků, kteří lokalitu nikdy před tím nenavštívili. Doposud zjištěné odpovědi na otázky naznačují, že Blanský les představuje zejména rekreační zázemí krajského města České Budějovice a nedalekého Českého Krumlova.

Následující graf č. 7 vyjadřuje procentuální zastoupení odpovědí na čtvrtou otázku.

*Graf č. 7: Podíl opakovaných návštěv respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)
(Otázka č. 4)*

n = 310

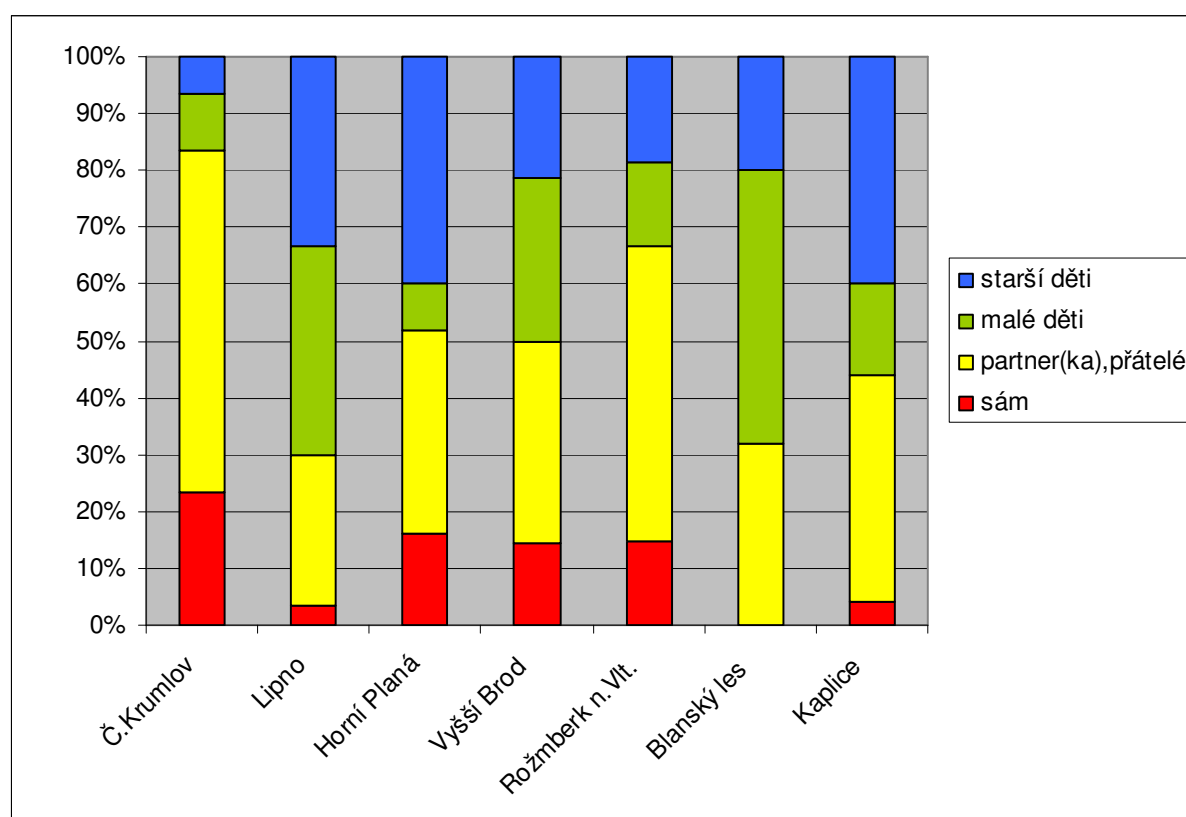
vlastní šetření a zpracování, 2009

Pátá otázka může napomoci k vyprofilování typického návštěvníka dané lokality. Dotázaní turisté napříč jednotlivými lokalitami nejčastěji přijíždějí s rodinou (ať už jde o děti předškolního věku či školního) věku. Nejoblíbenějšími rodinnými cíli jsou lokalita Lipno nad

Vltavou (70 %) a Blanský les (68 %). Rodiny se staršími dětmi si nejčastěji vybírají Kaplicko (40 %) a Horní Planou (40 %). Odlišnou strukturu turistů má Český Krumlov. Rodin s dětmi zde ubývá ve prospěch turistů, kteří přijíždějí sami (23 %), popřípadě s partnerem či přáteli (60 %). Podobnou strukturu má i Vyšší Brod a Rožmberk nad Vltavou. Je zřejmé, že jednotlivé skupiny turistů (rodiny s dětmi, senioři atd.) mají rozdílné potřeby, které předurčují volbu místa pobytu.

Následující graf č. 8 vyjadřuje procentuální zastoupení odpovědí na pátou otázku.

Graf č. 8: S kým respondent uskutečňuje návštěvu vybrané lokality (léto 2009)
(Otázka č. 5)

n = 310

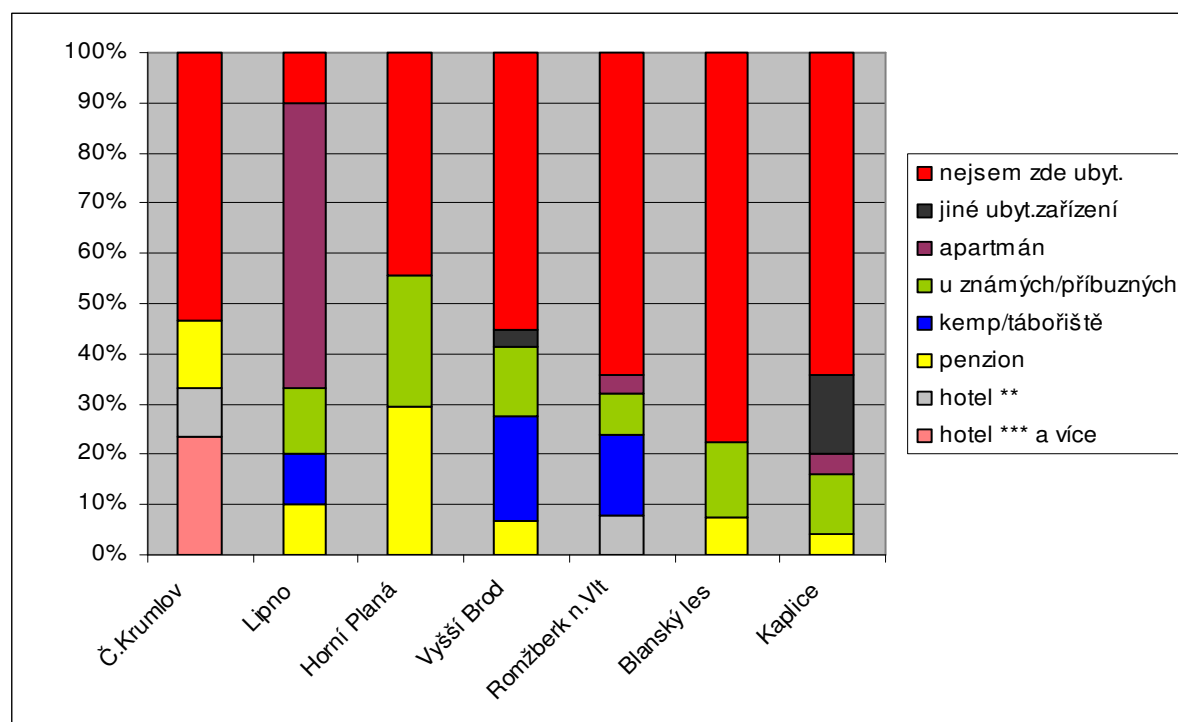
vlastní šetření a zpracování, 2009

Otázka číslo 6 zjišťuje, v jakých ubytovacích zařízeních jsou turisté ubytováni. Rozmanitost ubytovacích kapacit využívaných turisty je dobře patrná u Lipna nad Vltavou, Vyššího Brodu a Rožmberku nad Vltavou. Lipno nad Vltavou má nejvyšší podíl ubytovaných v apartmánech (57 %). Ti to lidé jsou především turisté ze zahraničí a movitější tuzemští turisté. Největší nabídku apartmánu na Lipně poskytuje ubytovací komplex Marina Lipno (viz

kapitola 4.3). Obce Lipno nad Vltavou, Vyšší Brod a Rožmberk nad Vltavou jsou oblíbenými místy vodáků. Ti v těchto lokalitách nejčastěji využívají kempy a tábořiště při březích Vltavy. V každé lokalitě s výjimkou Českého Krumlova část turistů využívá k přenocování svých příbuzných či přátel. Blanský les má ze zkoumaných lokalit zřejmě nejméně rozmanitou nabídku ubytovacích služeb. Turisté jsou zde ubytováni v penzionech (7 %) či u známých a příbuzných (12 %). Zbytek respondentů zde ubytován není (viz též otázka č. 3). Ubytování vyšších standardů (hotely *** a více a hotely **) jsou nejčastěji využívána v Českém Krumlově popř. Rožmberku nad Vltavou a Lipně nad Vltavou. Lokality jádrové jsou charakteristické rozmanitostí ubytovacích kapacit a rovněž vyšším standardem nabízených služeb. Následující graf č. 9 vyjadřuje procentuální zastoupení odpovědí na otázku č. 6.

Graf č. 9: Podíl typů ubytovacích zařízení využitých respondenty podle vybraných lokalit (léto 2009)

(Otázka č. 6)

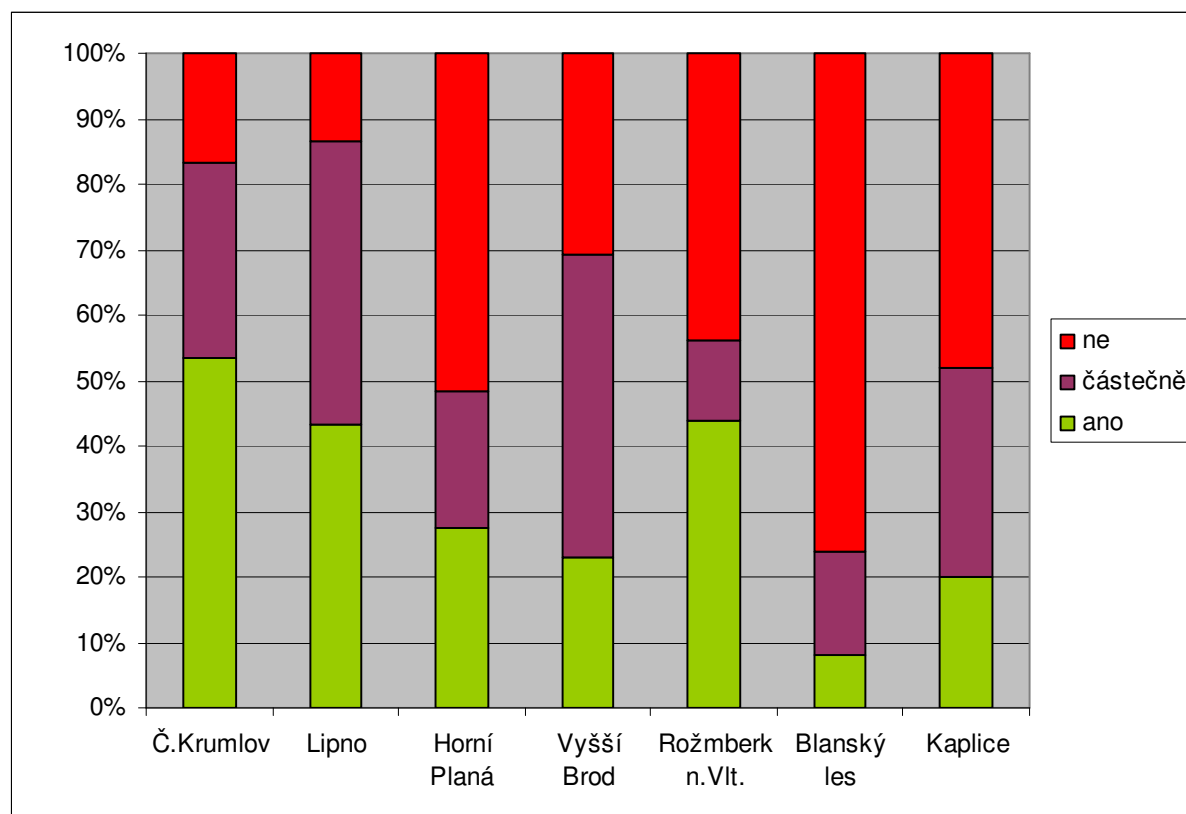
n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

S ubytováním do jisté míry souvisí i možnosti stravování. Využívání této služby šetří otázka č. 7. Nejvyšší podíl respondentů stravujících se v dané lokalitě je v Českém Krumlově (53 %),

Lipně nad Vltavou (44 %) a Rožmberku nad Vltavou (44 %). Nejméně naopak v Blanském lese (8 %) a Kaplici (20 %). U této otázky se opět jasně profilují jádrové a periferní oblasti. V jádrových je dostatek možností ke stravování a jsou využívána a v periferních jsou tyto možnosti podstatně méně využívány. V následujícím grafu č. 10 je možné vidět, jak respondenti využívají stravovacích služeb v jednotlivých lokalitách.

*Graf č. 10: Využívání stravovacích zařízení respondenty ve vybraných lokalitách (léto 2009)
(Otázka č. 7)*

n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

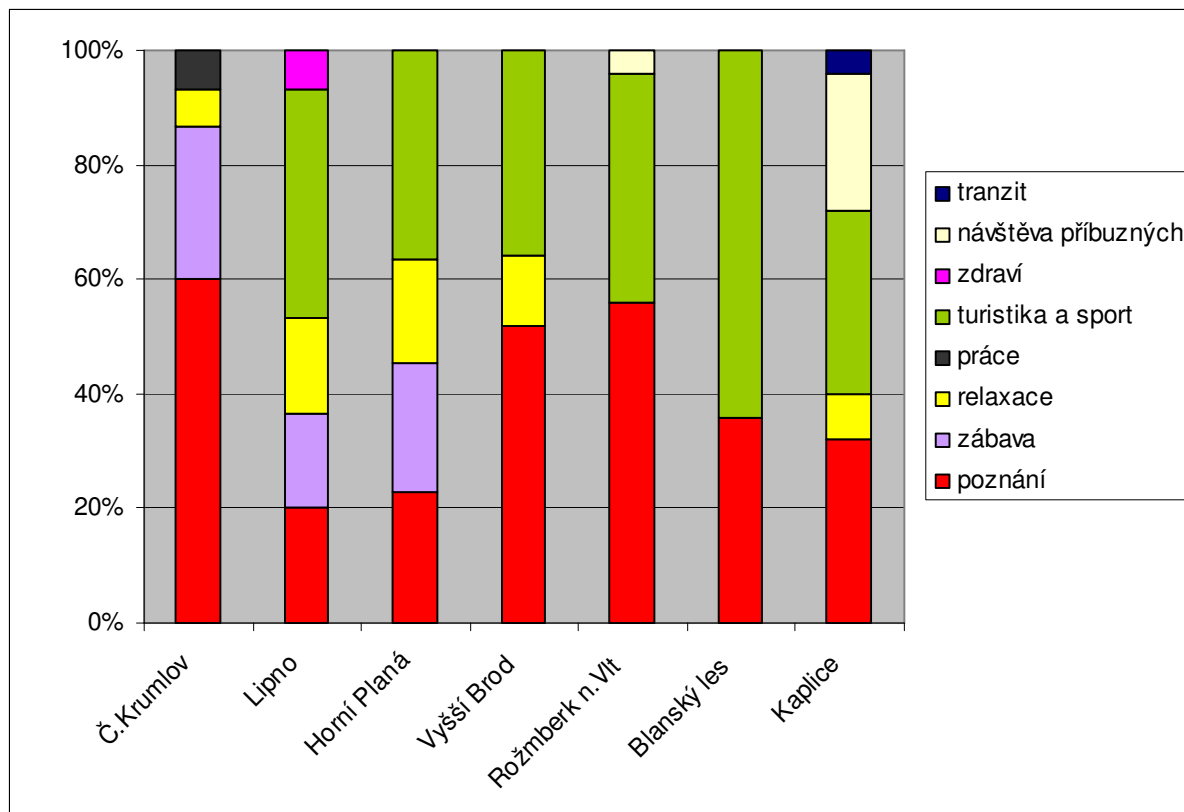
Otázka číslo 8 zkoumala hlavní motiv návštěvy dané lokality. Mezi nejčastěji uváděnými motivy si respondenti vybrali poznání a turistiku a sport. Tyto dva motivy dominují zejména v případě Blanského lesa, kde se ani jiná odpověď neobjevila a Rožmberku nad Vltavou, kde se jako doplňkový motiv objevila návštěva příbuzných. Návštěva příbuzných je rovněž motivem řady respondentů na Kaplicku (24 %). Tento jev koresponduje se zjištěnými fakty u otázky č. 1 (hledání předků a návštěva příbuzných v česko-rakouském pohraničí). Na Kaplicku se rovněž objevily ojedinělé případy respondentů, jejichž hlavním

motivem byl tranzit (4 %). Nebytovali se zde a pouze ojediněle využili služeb stravovacích zařízení.

Rozmanitá struktura převažujících důvodů návštěvy lokality se objevila v případě Lipna nad Vltavou. Vedle poznání, které zde mělo nejmenší podíl ze sledovaných lokalit (20 %), se v odpovědi jako převažující motiv objevila ještě zábava, relaxace a zdraví. Tato rozmanitost odráží dostatečně velkou nabídku služeb a možností vyžití na Lipensku.

Nejvyšší procentuální zastoupení motivu poznání se objevilo v případě Českého Krumlova (59 %), Rožmberka nad Vltavou (56 %) a Vyššího Brodu (52 %). Tento jev je zdůvodnitelný velkým kulturním potenciálem lokalit, zejména Českého Krumlova. Jádrové oblasti jako Lipensko a Český Krumlov mají pestrou strukturu hlavní motivů pro příjezd turistů. Nabízejí více možností. Periferní lokalita Blanský les je více vyhraněná a orientovaná pouze na určité specifické skupiny turistů. Další periférie z hlediska cestovního ruchu v regionu, Kaplicko, již disponuje větší pestrostí hlavních motivů. Níže položený graf č. 11 přehledně zobrazuje výše zjištěné poznatky.

Graf č. 11: Zastoupení hlavních motivů respondentů k návštěvě vybrané lokality (léto 2009)
(Otázka č. 8)

n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

Následující otázka č. 9 je zaměřena na zjištění nejlákavějších aktivit v daných lokalitách. Respondenti mohli vybírat více možností. Opět se potvrdilo tvrzení z odpovědí z předchozí otázky č. 8, že jádrové oblasti nabízejí větší možnosti aktivit. Respondenti na Lipensku (Lipno nad Vltavou i Horní Planá) uváděli jako nejlákavější aktivity poznávací a pěší turistiku, cykloturistiku a z méně častých například venkovskou turistiku či wellness. Rozmanitostí se jádrovým lokalitám velmi blíží i Vyšší Brod, kde se v odpovědích objevila i církevní turistika jako lákavá nabídka.

Lokalita Blanský les se postupně začíná úzce profilovat jako oblast vhodná a oblíbená ryze pro šetrný cestovní ruch. Nejlákavějšími aktivitami respondentů z této lokality je turistika poznávací (23 %), pěší (43 %), cykloturistika (26 %) a venkovská turistika (8 %).

Naprosto stejné aktivity lákají respondenty i v lokalitě Kaplicka. Je zřejmé, že tyto dvě lokality působí jako protipól k masově využívaným lokalitám jako Lipensko. V příloze č. 28 je uvedeno procentuální zastoupení aktivit v jednotlivých lokalitách.

Otázka č.10 se zaměřila na možnosti získání informací o lokalitách. Respondenti vybírali ze sedmi informačních kanálů (turistická a informační centra, cestovní kanceláře, média, propagační materiály, internet, informace od personálu ve službách a informace od příbuzných a známých), ze kterých mohli získat informace o lokalitách. Toto zjištění může napomoci odhalit slabiny v prezentacích lokalit a možnost navrhnout lepší a cílenější propagaci. Pozornost v této otázce je zaměřena především na lokality periferního charakteru (Blanský les a Kaplicko). Nejvyššího podílu dosáhly v obou případech informace od příbuzných a známých. Nejméně využívané jsou cestovní kanceláře a personál ve službách. Tyto dva informační kanály dosahují nejnižšího zastoupení i v rámci celého regionu. V Blanském lese se například cestovní kanceláře jako informační zdroj o lokalitě vůbec neobjevují. To navozuje dojem, že se cestovní kanceláře touto lokalitou příliš nezabývají. Relativně nižší zastoupení se objevilo i v případě informací prostřednictvím internetu. V ostatních lokalitách jsou víceméně zastoupeny všechny informační zdroje. Nejdominantněji působí informační kanály v podobě internetu, turistických a informačních center a informace od příbuzných a známých. Z výsledků je zřejmé, že dominantní zdroje informací (v ostatních lokalitách) v podobě internetu a turistických a informačních center jsou v případě periférií nedostatečné. Na území Blanského lesa navíc nefunguje žádné informační centrum, což může být pro rozvoj cestovního ruchu omezující.

Výsledky odpovědí na desátou otázku jsou opět k nahlédnutí v příloze č. 29.

V otázce č. 11 byli respondenti dotazováni na místa, která při svém pobytu v lokalitě navštívili nebo hodlají navštívit. Nejčastěji zmiňovaným místem se v rámci celého regionu stal Český Krumlov (21,3 %). Český Krumlov se objevil v odpovědích u všech lokalit. Dalším vyhledávaným místem je přehradní nádrž Lipno. Navštívilo ho nebo o tom uvažuje 18,9 % respondentů. Tyto dvě lokality tedy dominují v návštěvnosti v rámci celého regionu. K turisticky vyhledávaným místům patří dále Rožmberk nad Vltavou (11,3 %) a Vyšší Brod (5,3 %). Mezi tyto dva cíle turistů se vklíní ještě Hluboká nad Vltavou, ležící však mimo okres Český Krumlov. Je to pochopitelné, jelikož Hluboká nad Vltavou patří mezi nejnavštěvovanější památky v Jihočeském kraji (NPÚ Č. Budějovice).

Blanský les a Kaplicko vykazují odlišnosti v preferencích turistických cílů. Respondenti z těchto lokalit uváděli zejména méně vyhledávané cíle z blízkého okolí.

V případě Blanského lesa se jednalo především o zříceninu hradu Dívčí Kámen (31 %), vrchol Blanského lesa Kleť (27 %) na Kaplicku se objevily v odpovědích zříceniny hradů Pořešín (19 %) a Louzek (11 %) (viz kapitola 4.5.1). Pozitivní je zjištění, že mezi cíli se objevují místa málo známá a vhodná pro šetrnou turistiku, což je možné brát jako signál zájmu o tuto formu cestovního ruchu. Blanský les a Kaplicko se zdají být ideálním cílem individuálních a ekologicky smýšlejících turistů. Přílohy č. 30 a) a 30 b) nabízí grafy, které shrnují získané informace na otázku číslo 11.

Dvanáctá otázka byla zaměřena na zjištění znalostí respondentů o regionu Český Krumlov. Respondenti měli vyjmenovat alespoň tři lokality na Českokrumlovsku, o kterých mají povědomí.

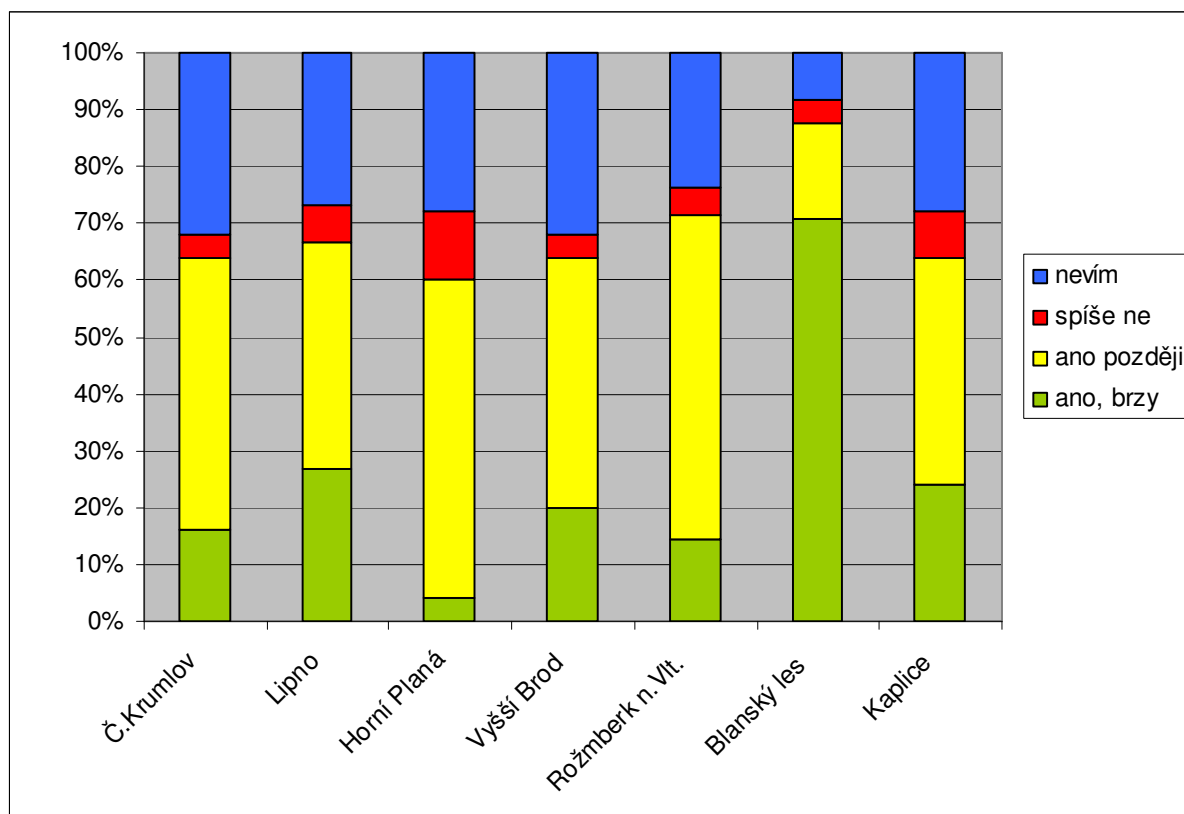
Stejně jako otázka č. 11 přinesl tento dotaz zjištění, že nejfrekventovanějšími lokalitami na Českokrumlovsku jsou v povědomí respondentů Český Krumlov (28,7 %) a Lipno (25,5%). Více než polovina respondentů (54 %) tedy uvádí tyto dvě lokality. Opět se potvrdila domněnka, že tyto dvě místa figurují v povědomí turistů nejčastěji. Respondenti z „jádrových oblastí“ prokázali i částečnou znalost „periferních lokalit“. Nejčastěji uváděnou lokalitou byla Kleť či Vyšebrodsko.

Poměrně větší pestrost odpovědí se objevila v lokalitách periferního charakteru, což svědčí o větších znalostech respondentů z těchto lokalit o místech jejich pobytu či návštěvy. Větší touha po znalostech lokality, její studium a zájem o ni je charakteristickým znakem pro turisty využívajících alternativních forem cestovního ruchu (viz obrázek č. 7, kapitola 2.8). Naopak jistá pasivnost a nezájem poznat určitou lokalitu blíže se v odpovědích respondentů projevil v případě Českého Krumlova. Toto zjištění potvrzuje i výše zmíněný obrázek č. 7, kdy typičtí turisté masové cestovního ruchu vykazují malé či nulové znalosti o lokalitách, kterou navštěvují. Bližší procentuální údaje k odpovědím na dvanáctou otázku jsou k dispozici v přílohách č. 31 a) a 31 b).

Následující otázka č. 13 zjišťovala potencionální možnost opakované návštěvy lokality. Českokrumlovsko se zdá být z odpovědí respondentů velmi silnou a lákavou destinací, jelikož nadpoloviční většina dotázaných uvedla, že hodlá Českokrumlovsko dříve či později opětovně navštívit. Nejvíce respondentů ochotných se vrátit brzy na opětovnou návštěvu lokality, zaznamenala lokalita Blanský les (70 %). Zde je nutné připomenout, že se s jedná zejména o obyvatele Č. Budějovic a Českého Krumlova, kteří využívají Blanský les

opakovaně k jednodenní rekreaci. Odpovědi v následujících lokalitách vykazovaly více méně podobně tendence. Následující graf č. 12 dokumentuje odpovědi respondentů na otázku č. 13.

Graf č. 12: Podíl předpokládaného opakování návštěv respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)
(Otázka č. 13)

n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

Otázky č. 14, 15 a 16 měly podobnou strukturu. Dotazovaní hodnotili služby, infrastrukturu, vybavenost lokality a péči o rozvoj cestovního ruchu. Respondenti přiřazovali jednotlivým položkám body od 1 do 5, kdy 5 bodů bylo nejvíce a takto ohodnocenou položku respondent považoval za velmi dobrou. V grafech jsou pak pro lepší názornost odpovědi od všech dotázaných za každou lokalitu zprůměrnovány. Odpovědi na tyto otázky pomohou odhalit nedostatky v daných lokalitách a určit na jaké priority se zaměřit při dalším rozvoji cestovního ruchu.

První soubor podotázek (otázka č. 14) se týkal hodnocení služeb v cestovním ruchu v dané lokalitě. Jednalo se o ubytovací služby, úroveň veřejného stravování, služby pro motoristy, služby pro cyklisty, úroveň personálu ve službách, péče o čistotu a pořádek a cenová úroveň služeb. Otázka týkající se ubytovacích služeb potvrdila zjištěná fakta v kapitole 4.3. Nejlépe hodnocená jsou ubytovací zařízení v Českém Krumlově a Lipně nad Vltavou. Dotazovaní je hodnotili maximem bodů. Naopak nejhůře dopadla ve srovnání lokalita Blanský les, kterou respondenti ohodnotili pouze třemi body, což znamená, že ubytovací služby v lokalitě hodnotí jako spíše špatné. Ostatní zkoumané lokality byly hodnoceny z hlediska ubytovacích služeb jako spíše dobré.

Úroveň veřejného stravování je opět nejlépe hodnocena v Českém Krumlově a Lipně nad Vltavou. Ostatní lokality jsou v této otázce až pozoruhodně vyrovnané.

Služby pro motoristy opět dosahují podobných hodnot ve všech sledovaných lokalitách s výjimkou Blanského lesa, který dopadl v hodnocení o stupeň hůře než ostatní.

Zásadní rozdíly v hodnocení dosahují lokality v úrovni služeb pro cyklisty. Nejlépe hodnocené jsou cyklisticky hojně využívané oblasti Lipenska a Kaplicka. Zde respondenti ohodnotili služby pěti body. Na druhém konci bodovacího spektra jsou lokality Blanský les a Rožmberk nad Vltavou.

Úroveň personálu ve službách je hodnocena poměrně kladně. Hodnocení neklesá pod 3 body. Nejlépe jsou hodnoceny Horní Planá, Kaplice a také Blanský les. O stupeň hůře jsou hodnoceny jádrové Lipno nad Vltavou a Český Krumlov. Tento paradox je zřejmě způsoben výskytem náročné klientely, která požaduje vysoký standard a s tím související úroveň personálu.

Hodnocení čistoty a pořádku je v lokalitách vzácně vyrovnané. Respondenti tuto položku hodnotili 4 body, což značí spíše dobrou úroveň této služby. Hodnocení je poměrně příznivé, ale zároveň je možné zlepšení.

Poslední položkou v prvním bloku otázek bylo hodnocení cenové úrovně služeb. Odpovědi na tuto otázku velmi dobře odrážejí dělení lokalit na jádrové a periferní. V jádrových lokalitách respondenti hodnotili služby třemi body tedy jako spíše špatné. Zde je nutná zdůraznění, že v odpovědích se objevily rozdíly. Tuzemští turisté hodnotili cenovou hladinu méně body, tedy spíše negativně. Naopak zahraniční turisté se velmi často shodovali v celkové kladném hodnocení. Zprůměrnováním odpovědí tedy byla výsledné hodnocení cenové úrovně jako spíše špatné. Tento jev byl patrný v případě Českého Krumlova a Vyššího Brodu. Jak bylo naznačeno v kapitole 1.2 z jádra Českého Krumlova se postupně stalo

turistické ghetto a došlo k vytlačení běžných funkcí sídla. Cenová hladina se zde zvýšila a s tím souvisí i méně příznivé hodnocení cenové úrovně služeb (turistická inflace).

Lokality periferního charakteru, Blanský les a Kaplicko, jsou z hlediska cenové úrovně hodnoceny jako velmi příznivé. Respondenti tuto položku ohodnotili maximem bodů a považují tedy cenovou hladinu služeb za velmi dobrou. Lokality nejsou zatím dotčeny masovým přílivem turistů, a proto nejsou ceny tlačeny vzhůru.

Grafy zobrazující hodnocení jednotlivých položek obsahuje příloha č. 32.

Druhým blokem podotázek (otázka č. 15) bylo hodnocení infrastruktury a vybavenosti lokalit. Dotazy byly zaměřeny na rozsah a dostupnost ubytovacích a stravovacích služeb, dopravní infrastrukturu, dostupnost regionu hromadnou dopravou, vybavení regionu dětskými atrakcemi a sportovní aktivity, nákupní možnosti a vybavenost pro zábavu a společenské vyžití.

V hodnocení rozsahu a dostupnosti ubytovacích kapacit nejlépe uspěly jádrové lokality Český Krumlov a Lipno nad Vltavou. Tento fakt je logický vzhledem k nejvyššímu počtu ubytovacích kapacit v těchto lokalitách, jak naznačila kapitola 4.3. Nejvíce problematické lokality, co se týče ubytovacích kapacit z pohledu dotazovaných, jsou Vyšší Brod, Rožmberk nad Vltavou a Blanský les. Řízený rozhovor s vedoucím informačního centra ve Vyšším Brodě naznačil, že problémem zde je zejména nedostatek levnějších ubytoven, po kterých je velká poptávka. Tento problém se dokonce objevil i v odpovědích na otázku č. 18 (viz. dále). Problém ubytovacích kapacit v okolí Rožmberku nad Vltavou je způsoben zejména koncentrací ubytovacích služeb do obce Rožmberk nad Vltavou. V širším okolí pak téměř žádné ubytovací kapacity neexistují (Veřejná databáze ČSÚ 2010). Blanský les disponuje v porovnání s jinými lokalitami menším počtem ubytovacích zařízení (viz příloha č. 15, obce Brloh, Holubov, Křemže).

Další položkou v tomto bloku bylo hodnocení rozsahu a dostupnosti stravovacích zařízení. Zjištěné údaje více méně korespondují s výše uvedeným hodnocením ubytovacích zařízení. Nejlépe hodnocené jsou opět lokality jádrové, tedy Český Krumlov. Lipno nad Vltavou se zařadilo se 4 body na stejnou úroveň jako ostatní lokality s výjimkou Blanského lesa, který obdržel nejmenší počet bodů.

Naprosto totožného hodnocení dosáhly lokality i při otázce na dopravní infrastrukturu. Český Krumlov opět získal nejvyšší počet bodů. Český Krumlov je poměrně dobře dostupný a zřejmě i systém parkovišť (blíže kapitola 4.4) splňuje nároky turistů. S touto otázkou souvisí následující, která zjišťovala spokojenost respondentů s dostupností lokality hromadnou

dopravou. Maximálního počtu bodů opět dosáhl Český Krumlov a rovněž Kaplicko. Tato hodnocení odráží dopravní situaci v regionu, kdy obě tato města jsou dobře dostupná po silnicích I. třídy a hromadná doprava zajišťuje jejich obsluhu (viz kapitola 4.4). Všechny ostatní lokality jsou dostupné minimálně železniční dopravou. Region jen navíc obsluhuje i rozšiřujícími službami v oblasti dopravní (cyklobusy, skibusy) (viz kapitola 4.4).

Vybavenost sportovními aktivitami je nejkladněji hodnocena v lokalitě Lipenska (Lipno nad Vltavou, Horní Planá) a Vyšebrodsko. Lipno nad Vltavou nabízí rozsáhlé sportovní kapacity (viz kapitola 4.5) a vysoké hodnocení odráží i spokojenost turistů s nimi. Zbývající lokality jsou shodně ohodnoceny jako spíše dobré z pohledu vybavenosti pro sportovní aktivity.

V celkovém obraze hodnocení nákupních možností, vychází region Český Krumlov jako nedostatečný. Pouze Český Krumlov a Horní Planá dosáhly čtyř bodů. Vyšebrodsko a Blanský les respondenti hodnotí z hlediska nákupních možností jako velmi špatné. V případě Blanského lesa však toto zjištění nepůsobí negativně, jestliže si uvědomíme, že celá lokalita je chráněnou krajinou oblastí. V takové lokalitě není možné čekat žádné supermarkety a podobná velkokapacitní zařízení. Do těchto lokalit nejezdí turisté nakupovat, ale zejména za krásami přírody, tudíž není možné brát tyto odpovědi jako ryze negativní. Poukázat ale mohou na nedostatek či dokonce neexistenci maloprodejen, poskytující alespoň základní zboží (viz dále otázka č. 16).

Následující podotázka zjišťovala spokojenost s příležitostmi pro zábavu a společenské vyžití. Český Krumlov a Lipno nad Vltavou opět potvrzují svou dominanci v nabídce služeb tohoto charakteru. V hodnocení respondentů dosáhly maxima bodů. Zbývající lokality dosáhly stejného hodnocení. Blíže se tato problematika promítla i do odpovědí na otázku č. 18, kde se někteří respondenti zmínili o nedostatku určitých zábavních služeb (blíže otázka č. 18).

Vzhledem k tomu, že některé lokality navštěvují převážně rodiny s dětmi (viz. otázka č. 5), kladla si další podotázka za úkol zjistit hodnocení vybavenosti lokalit atrakcemi pro děti. Nejvyššího hodnocení dosáhla Horní Planá a Lipno nad Vltavou. Lipensko je zároveň nejnavštěvovanější lokalitou pro rodiny s dětmi a vysoké hodnocení dokazuje jejich spokojenost se službami. Druhou oblastí typickou pro rodinné výlety (viz otázka č. 5) je Blanský les. Zde je však spokojenost o stupeň menší. Stále však dosahuje pozitivních 4 bodů. Nabídka atrakcí pro děti se však v těchto lokalitách není srovnatelná. Lipensko je zaměřené více na náročnější klientelu než Blanský les, a proto jejich služby objektivně dosahují vyšší úrovně. Grafy zobrazující hodnocení jednotlivých položek obsahuje příloha č. 33.

Poslední třetí blok podotázek (otázka č. 16) zjišťoval, jak respondenti hodnotí péči o rozvoj cestovního ruchu v různých oblastech. Celkové vyznění odpovědí na podotázky přináší pozitivní zjištění, že turisté jsou s péčí o cestovní ruchu napříč sledovanými lokalitami více méně velmi spokojeni.

Jednou z nejprínosnějších otázek v tomto bloku je dotaz, jak respondenti hodnotí poskytování informací o lokalitě. Odpovědi potvrdily domněnku, že nejvíc informovaní jsou turisté o jádrových oblastech Český Krumlov a Lipno nad Vltavou. Zde informovanost o lokalitách hodnotí respondenti jako velmi dobrou. Jako spíše špatnou hodnotí informovanost dotázaní v lokalitách Kaplicko a Blanský les. Místní orientační značení je v regionu hodnoceno více méně kladně. Všechny lokality dosáhly více než tří bodů.

Péči o památky hodnotí respondenti vzácně ve všech lokalitách stejně a to nejvyšším počtem bodů. Rovněž i péče o životní prostředí získala kladné hodnocení. Drobného poklesu na 4 body dosáhl jen Český Krumlov.

Bezpečnost turistů je jedním ze selektivních předpokladů cestovního ruchu. Do oblastí hrozících vysokou kriminalitou či jiným možným rizikem, budou turisté svou cestu velmi zvažovat. Otázka týkající se bezpečnosti turistů přinesla pozitivní zjištění v podobě kladně hodnocených lokalit v regionu. Nejlépe hodnocenými jsou lokality periférní (Blanský les, Kaplicko) a přechodné (Vyšší Brod, Rožmberk nad Vltavou). Avšak ani jádrové nevykazují výraznější propad v hodnocení. Celkově lze říci, že bezpečnost v regionu je dobře zajištěna a hodnocena.

Nabídka programů pro volný čas vykazuje mezilokální rozdíly. Maximálním počtem bodů jsou hodnoceny lokality Český Krumlov a Lipno nad Vltavou, což opět souvisí s ucelenou a rozmanitou nabídkou služeb. Blanský les je naopak hodnocen jako spíše špatný z hlediska nabídky programů pro volný čas. Jak již bylo naznačeno výše, Blanský les se profiluje jako lokalita vhodná pro šetrnou turistiku, s níž nabídkové programy pro volný čas v podobě komplexnějších center příliš nekorespondují.

V otázce č. 15 již byla naznačena otázka nákupních možností v lokalitě. V tomto bloku podotázek se jednalo zejména o hodnocení možností spíše drobnějšího prodeje v podobě občerstvení, suvenýrů či drobných stánků. Hodnocení je podstatě totožné s položkou nákupních možností v předcházející otázce. Nejnižšího hodnocení opět dosáhl Blanský les a Vyšebrodsko.

Kapitola 2.7 naznačila možnosti vývoje destinace, kde u fáze konsolidace v Butlerově životním cyklu destinace dochází k maximálnímu „nepřátelství“ mezi turisty a místními

obyvateli. A proto se v dotazníku objevil dotaz na hodnocení přátelskosti místních lidí k návštěvníkům. Na základě zatím zjištěných faktů, by se dalo očekávat, že v jádrových lokalitách Český Krumlov a na Lipensku bude hodnocení spíše negativní. Dotazník však ukázal, že ani v těchto lokalitách nepociťují turisté zvýšený negativní postoj ze strany rezidentů. Obě tyto lokality dosáhly v hodnocení přátelskosti místní lidí k návštěvníkům 4 bodů a respondenti tak hodnotí vztahy s rezidenty jako spíše dobré. Toto zjištění však může být zejména v případě Českého Krumlova poněkud zkreslené. Turisté v Českém Krumlově se pohybují především v centru města, kde však příliš mnoho rezidentů nežije. Ti obývají zejména okolní sídliště. Přátelskost rezidentů z ostatních lokalit jsou respondenty hodnocena maximem bodů. Velice zajímavé by jistě bylo srovnání názorů na toto téma ze strany rezidentů. To však není primárním cílem zjištění.

Grafy zobrazující hodnocení jednotlivých položek obsahuje příloha č. 34.

Následující otázky již byly opět jednoduchého formátu. Otázka č. 17 měla zjistit, co považují respondenti jako charakteristické a typické pro Českokrumlovsko a pomoci tak odpovědět na otázku, zda Český Krumlov a Lipno, jako jádrové oblasti převládají i v představách turistů jako nejvýraznější dominanty cestovního ruchu v regionu. Otázka byla typu otevřeného a respondenti tak mohli volně na otázku odpovídat. Umožněno bylo více odpovědí.

Z grafů v příloze č. 35 a) a 35 b) je patrné, že pro turisty jsou dominantní 2 lokality a 2 pojmy, které si s regionem Český Krumlov spojují. Nejvíce respondentů uvedlo jako typické místo pro region město Český Krumlov (21,8 %). Dále si dotázaní spojují region s přírodou (18,4 %) a památkami (18 %). Druhá lokalita figurující v odpovědích respondentů je Lipno (16,7 %). Následující odpovědi již vykazují menší procentuální zastoupení v odpovědích. Toto zjištění potvrdilo domněnku, že Český Krumlov a Lipno figurují v myslích turistů jako místa z regionu nejčastěji. Dominance ovšem není jednoznačná (především v případě Lipna).

Zajímavé je sledovat, jak se vyvíjí procentuální zastoupení Českého Krumlova a Lipna v rámci sledovaných lokalit. Zatímco v jádrových a přechodných lokalitách Český Krumlov přesahuje až 30 % odpovědí, v periferní Kaplici je to pouze 13 % a v lokalitě Blanský les se Český Krumlov objevil pouze ve 3 %. Tyto dvě periferní lokality dosahovali mnohem pestřejší struktury odpovědí. Turisté a návštěvníci těchto lokalit mají mnohem větší povědomí o lokalitě a zdá se, že i detailnější.

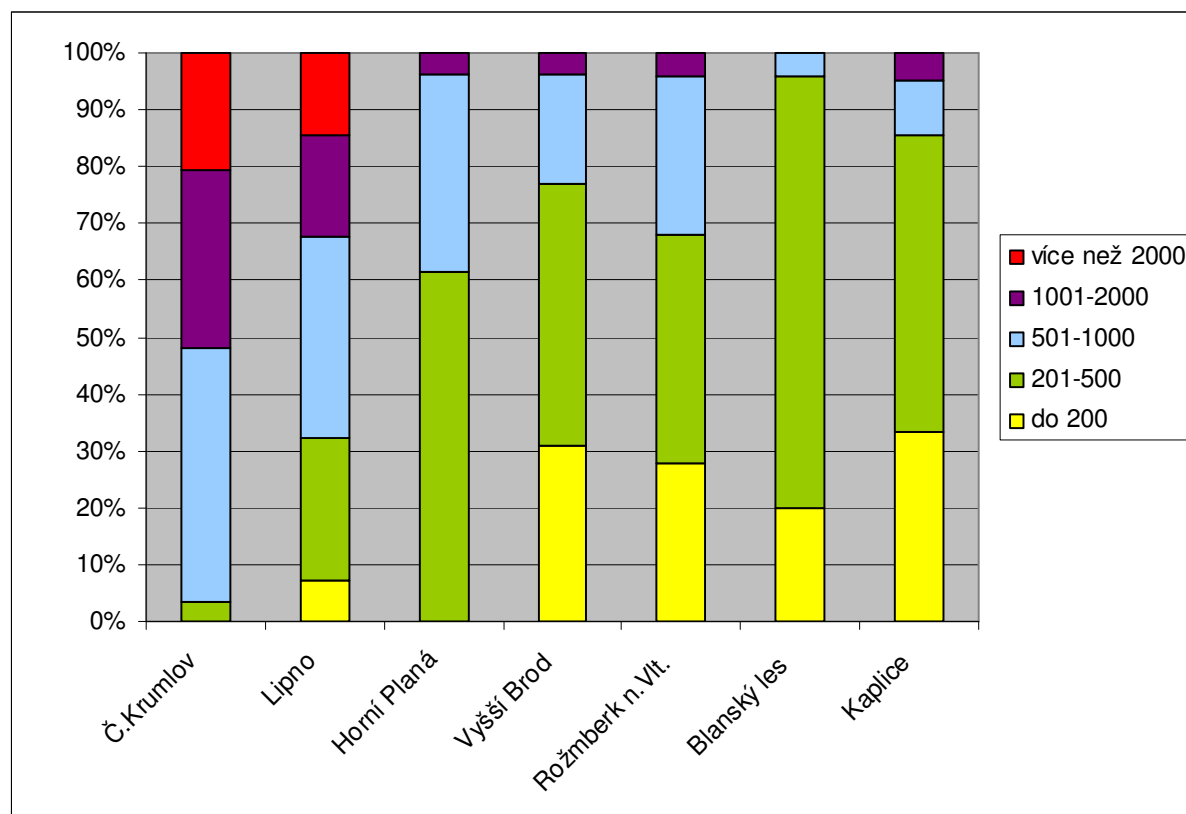
Další otázka byla rovněž otevřeného typu a respondenti v ní uváděli, svoje postřehy a možné nedostatky, se kterými se během pobytu či návštěvy v lokalitě setkali. Nejvíce námitek a postřehů uváděli respondenti v lokalitě Lipno nad Vltavou. Návštěvníci zřejmě patří, v porovnání s ostatními sledovanými lokalitami, k náročnějším a požadují určitý standard. Mezi nejčastějšími návrhy na zlepšení se objevila potřeba více veřejných WC, atrakcí pro děti, více cyklostezek, obchodů a bankomatů. Zejména čeští turisté si stěžovali na vyšší cenovou hladinu v lokalitě. V Českém Krumlově se jako nejčastější problém jevil opět nedostatek veřejných WC a respondenti by rovněž uvítali větší nabídku sportovních areálů. V porovnání s Lipnem zde turisté spíše uváděli, že by nic neměnili a požadavků na změnu bylo méně. Respondenti z Horní Plané uvedli jako nejčastější problém nedostatek možností vyžití v případě špatného počasí.

Výše uvedená otázka č. 14 naznačila, že ubytovací služby v lokalitě Vyšší Brod se nesetkávají s dobrým ohlasem. Informace získané řízeným rozhovorem s vedoucím informačního centra ve Vyšším Brodě byl podpořen i dotazníkovým šetřením. Jako nejčastěji zmiňovaný problém se jevil nedostatek levnějších ubytoven. Tento zájem byl především mezi českými turisty, konkrétně mezi vodáky a cykloturisty. Druhým frekventovaným problémem byla vyšší cenová hladina. Obdobnou problematiku zmiňovali i respondenti v Rožmberku nad Vltavou a okolí. Blanský les a Kaplicko zaznamenaly v odpovědi dotázaných nejméně připomínek. Většina turistů si dle výše uvedených odpovědí nedostatky lokalit uvědomuje, dá se konstatovat, že je vůči nim velmi tolerantní. V několika případech se pouze objevil požadavek zřízení informačního centra.

Z odpovědí je patrný trend vyšších potřeb a náročnosti turistů, jež je přímo úměrný se standardem služeb v lokalitě.

Otázka číslo 19 se zaměřila na průměrné výdaje turistů na osobu a den v lokalitách. Nejčastěji utratí turisté v regionu do 500 korun denně. Rozdíly mezi lokalitami však jsou jednoznačné, vzhledem k různorodosti klientely v jednotlivých lokalitách. V jádrových lokalitách díky vyšší cenové hladině, vyšší úrovni služeb a větší nabídce atrakcí utratí turisté podstatně více než v periferních. V Českém Krumlově a Lipně téměř 20% utratí více než 2000 korun za osobu a den. Do těchto oblastí tak plynou od turistů nejvyšší příjmy. Nejnižších příjmů od turistů se podle odpovědí dostává Blanskému lesu. Tento jev je logický vzhledem k dosavadnímu šetření, ze kterého vyplynulo, že zde turisté tráví často jen jeden den a služby v lokalitě nejsou příliš kvalitní. Následující graf č. 13 přehledně ukazuje procentuální zastoupení odpovědí na devatenáctou otázku.

Graf č. 13: Celkové denní výdaje respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)
(Otázka č. 19)

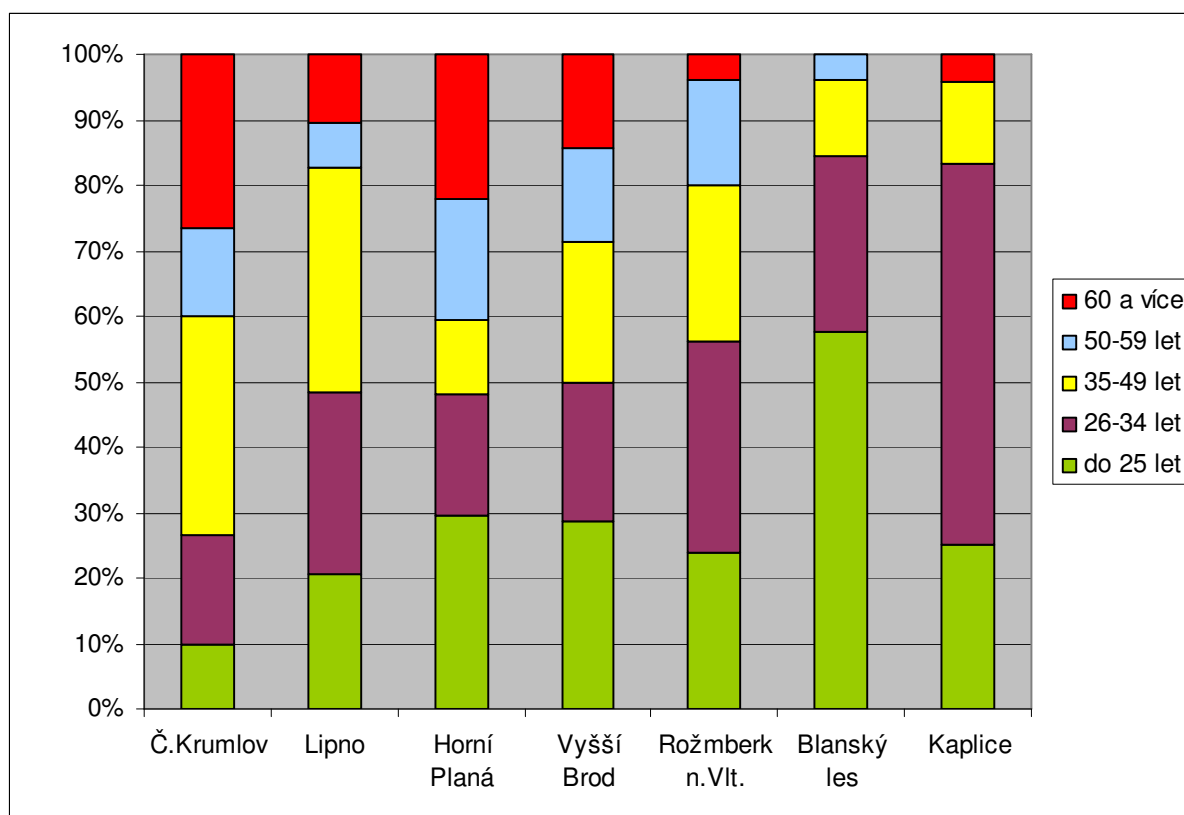
n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

Poslední dvě otázky byly identifikační a posloužily k rozdělení souboru podle věkových kategorií a výše vzdělání respondenta. Otázka č. 20 zjišťovala věkovou kategorii respondentů. Výběr respondentů byl co nejvíce objektivní a dotazovány byly všechna věkové kategorie. I přes to se v lokalitách objevily jisté odchylky a vyšší pravděpodobnost určité věkové kategorie. Procentuální zastoupení věkových kategorií v lokalitách Český Krumlov, Lipno nad Vltavou, Vyšší Brod a Horní Planá se jeví jako poměrně rovnoměrné. Český Krumlov a Horní Planá mají nejvyšší zastoupení kategorie 60 a více z celého regionu. Český Krumlov je bezpečné místo plné pamětihodností s dobrým standardem služeb a nenáročným terénem. Zdá se být proto vhodným místem pro trávení dovolené i pro turisty seniory (viz seniorský cestovní ruch kapitola 4.5.1). Horní Planá láká rovněž zajímavých programem pro seniory (viz otázka č. 1). Nejmladší spektrum turistů má Blanský les. Zde se turisté starší 60 let pohybují jen velmi zřídka. Věková struktura respondentů je zachycena v grafu č.14.

Graf č. 14.: Věková struktura respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

(Otázka č. 20)

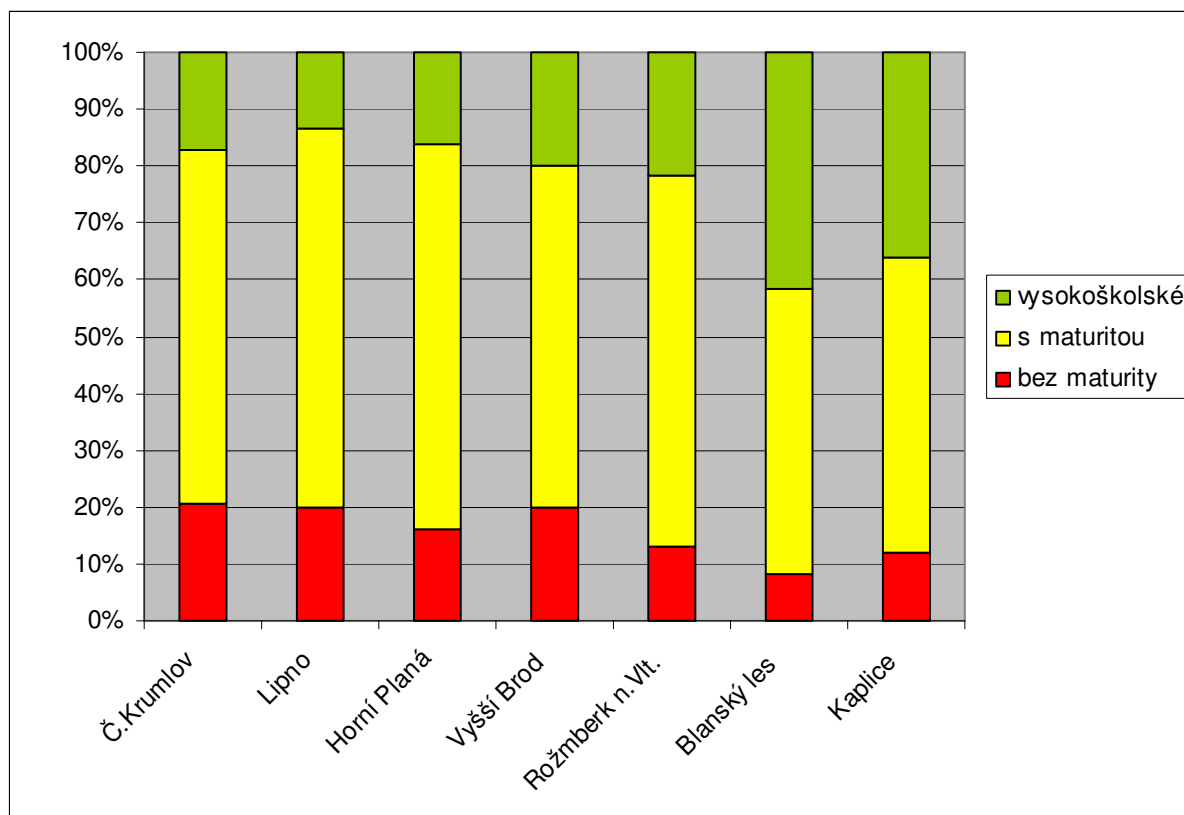
n = 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

Poslední otázka dotazníku zaměřeného na turisty zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Nejfrekventovanějším dokončeným vzděláním napříč lokalitami bylo vzdělání s maturitou. Zajímavým zjištěním je, že nejvyšší procento vysokoškolsky vzdělaných lidí se objevuje v periferních lokalitách Blanský les a Kaplicko. Tento jev do jisté míry koresponduje s charakteristikou fáze objevení v Butlerově životním cyklu destinace. Pro tuto fázi je typický turista jehož láká autenticita lokality a často je právě vysokoškolsky vzdělán (viz kapitola 2.7). Následující graf č. 15 opět shrnuje odpovědi na otázku č. 21.

Graf č. 15: Vzdělanostní struktura respondentů ve vybraných lokalitách (léto 2009)

(Otázka č. 21)

n= 310

vlastní šetření a zpracování, 2009

6.2 Řízené rozhovory

Řízený rozhovor vedený s vedoucími či zaměstnanci informačních a turistických center proběhl za účelem zpřesnění informací, které přineslo dotazníkové šetření. Neméně důležitá byla i konfrontace se zjištěnými odpověďmi a názor z „druhé strany“ (tedy od poskytovatelů služeb cestovního ruchu). Před vlastním rozhovorem byla formulována základní témata rozhovoru, která sloužila jako podpůrná osa. Základním tématem byl v tomto případě profil návštěvníka. Následovalo formulování konkrétních otázek, které se pak rozvinuly v složitější debatu. Řízených rozhovorů se zúčastnili zástupci informačních a turistických center v Horní Plané, Vyšším Brodu, Rožmberku nad Vltavou a Kaplici. Ostatní zástupci informačních a turistických center na Českokrumlovsku nebyli z různých důvodů k rozhovorům ochotní.

Výsledky rozhovorů v podstatě potvrdily zjištěné informace z výše uvedeného dotazníkového šetření. Převažující skupinou turistů jsou rodiny s dětmi. Dále se mezi lokalitami objevují drobné rozdíly. V případě Horní Plané dominantně převažují tuzemští turisté, dále se objevují zejména Rakušané (viz dotazníková otázka č. 1) a Nizozemci. Ti jsou nejčastěji ubytováni v okolí Lipna nad Vltavou nebo přímo v něm. Do Horní Plané pak podnikají spíše individuální jednodenní výlety. Mezi českými turisty je nejvíc oblíbená cykloturistika a pěší turistika.

Zásadním motivem návštěvy Vyššího Brodu je poznávání a turistika. Největší atraktivitou je zde cisterciácký klášter. Poměrně vysoký podíl zde mají turisté provozující vodní sporty (vodáctví). Vyšší Brod a okolí nejčastěji navštěvují Češi, Slováci, Rakušané a Nizozemci. Zahraniční turisté většinou nevyužívají ubytovacích kapacit. Nizozemci přijíždějí opět na jednodenní prohlídku města, kláštera a okolí z Lipna nad Vltavou, kde jsou ubytováni. Češi (zejména vodáci) naopak využívají levného ubytování v kempech. Podle vedoucího informačního centra chybí v lokalitě více levných ubytoven, po nichž je ze strany tuzemských turistů poptávka.

Do jisté míry obdobnou charakteristiku vykazuje i Rožmberk nad Vltavou a okolí. Opět zde dominuje jedna výrazná atraktivita (hrad Rožmberk), která je doplněna sportem a turistikou (opět převážně vodáctví). Struktura turistů je pestřejší než v případě Vyššího Brodu. Problémem lokality je koncentrace cestovního ruchu do centra Rožmberku nad Vltavou. Širší okolí je prakticky bez ubytovacích kapacit, ucelenější nabídky atraktivit a služeb. Jediným motivem zejména zahraničních turistů je prohlídka hradu. Maximálně využijí služeb

stravovacího zařízení a odjíždějí. Pozitivním zjištěním je však informace, že turisté pomalu začínají využívat alternativní způsoby cestovního ruchu. V okolí vznikají například jezdecké kluby a farmy zabývající se šetrnými formami turismu (viz kapitola 4.5.1). Tyto lokality potřebují cíleně vyprodukovat a nabídnout alternativní možnosti trávení volného času než jen pouhou návštěvu hradu v případě Rožmberku, jinak by mohlo dojít k postupnému úpadku lokality.

Kaplicko je specifickou lokalitou. Nedosahuje dominantního postavení jako je tomu v případě Českého Krumlova a Lipna, avšak potenciál je zde zřejmý. Nejčastějšími turisty jsou Češi, kteří zde volný čas tráví cykloturistikou a pěší turistikou. Jak již bylo nastíněno v otázce č. 1 do lokality často proudí rakouští občané za účelem hledání svých rodin a předků.

6.3 Shrnutí zjištěných informací

Dotazníkové šetření přineslo řadu cenných informací o regionu Český Krumlov i jednotlivých lokalitách, které přispěly k bližšímu poznání regionu a mohou pomoci sestavení návrhu pro následný rozvoj zejména periferních lokalit.

Jádra cestovního ruchu regionu Český Krumlov a Lipno potvrdily v dotazníku svou dominanci z pohledu faktické návštěvnosti. Zároveň figurují jako nejvíce známé a propagované lokality v regionu. Přes 40 % turistů tyto dvě lokality považuje za typické pro region a spojuje si je s ním. Dominance Českého Krumlova a Lipna je v rámci regionu mimořádná a mimo jiné i díky těmto zjištěním dochází v regionu k masivní koncentraci cestovního ruchu do těchto dvou lokalit.

Zdrojové oblasti turistů jádrových lokalit jsou rozmanité, projevuje se zde i pestřejší struktura zahraničních návštěvníků. Ačkoliv obě lokality svou charakteristikou splňují definici jádra cestovního ruchu, nelze je chápat jako identické. Jedním z nejvýraznějších rozdílů je délka pobytu v lokalitě. Lipno nabízející komplexní služby a širokou ucelenou nabídku aktivit je ideálním místem pro týdenní dovolenou převážně rodin s dětmi. Český Krumlov se potýká s problémem jednodenních návštěvníků. Ačkoliv město disponuje řadou kulturních a jiných aktivit, stále nejzásadnější se jeví hrad a zámek (viz návštěvnost tabulka č. 1). Město se snaží širokou nabídkou kulturních programů a festivalů přimět turisty k delšímu pobytu, což však řeší situaci pouze na předem stanovenou dobu. Nabídka ubytovacích a stravovacích služeb je přitom vedle Lipna jednoznačně nejlepší v regionu.

V jádrových lokalitách (zejména Lipno) je nabídka atraktivit a s nimi spojené motivy pro cestování velmi pestré. Atraktivita nejrozmanitějšího charakteru, rozmanité ubytovací služby i stravovací zařízení jsou zde hodnoceny nejlépe z celého regionu. Vysoký standard služeb předurčuje profil typického návštěvníka. Přestože jsou obě lokality chápány jako jádrové, profil návštěvníka není identický. Společným rysem je přítomnost náročnější klientely (vzhledem k přítomnosti rozmanitých služeb, ubytování v zařízeních vyšších standardů, vyšší cenová hladina lokalit). Následující tabulka č.2 shrnuje základní rozdíly v profilech návštěvníků těchto dvou lokalit.

Tabulka č.2: Rozdíly v profilu návštěvníka v jádrových oblastech

ČESKÝ KRUMLOV	LIPNO
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyváženější spektrum turistů, více seniorů ▪ spíše pasivnost ▪ jednodenní návštěva ▪ poznání 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodiny s dětmi ▪ aktivní pobyt ▪ delší pobyt ▪ sport

dotazníkové šetření, 2009

Ačkoliv je Lipno chápáno jako jádrová oblast, disponuje i prvky alternativního cestovního ruchu. Naopak Český Krumlov je typickou destinací masové cestovního ruchu (viz schéma č. kapitola 2.8).

Periferní lokality Kaplicko a zejména Blanský les se úzce profilují jako oblasti vhodné pro šetrné alternativní formy turistiky. Zásadní překážkou v rozvoji území se jeví nedostatek kvalifikovaných informačních center a s tím spojené nedostatečné využití propagace prostřednictvím dnes tolik využívaného internetu. Dotazníky ukázaly, že tento druh informačního média je v praxi velmi málo využíván. Vzhledem k věkové a vzdělanostní skladbě návštěvníků se dá předpokládat i aktivní využívání tohoto média.

Dotazníkové šetření nastínilo problém jednodenních návštěv těchto lokalit. Návštěvníci tak využívají přírodních atraktivit, ale nedají obcím a soukromým subjektům vydělat svou delší přítomností a nevyužíváním zdejších služeb v cestovním ruchu. Pozitivním zjištěním je fakt, že většina návštěvníků uvažuje o opakované návštěvě. V tomto zjištění je třeba vidět potenciál, se kterým je nutno náležitě pracovat a cílenou propagací přesvědčit návštěvníky trávit zde delší pobyt.

Profil návštěvníka je úzce vyhraněn na turisty mladších věkových skupin, zejména pak na rodiny s dětmi. Na tuto skupinu jsou často cíleny nabídky agroturistických farem (viz

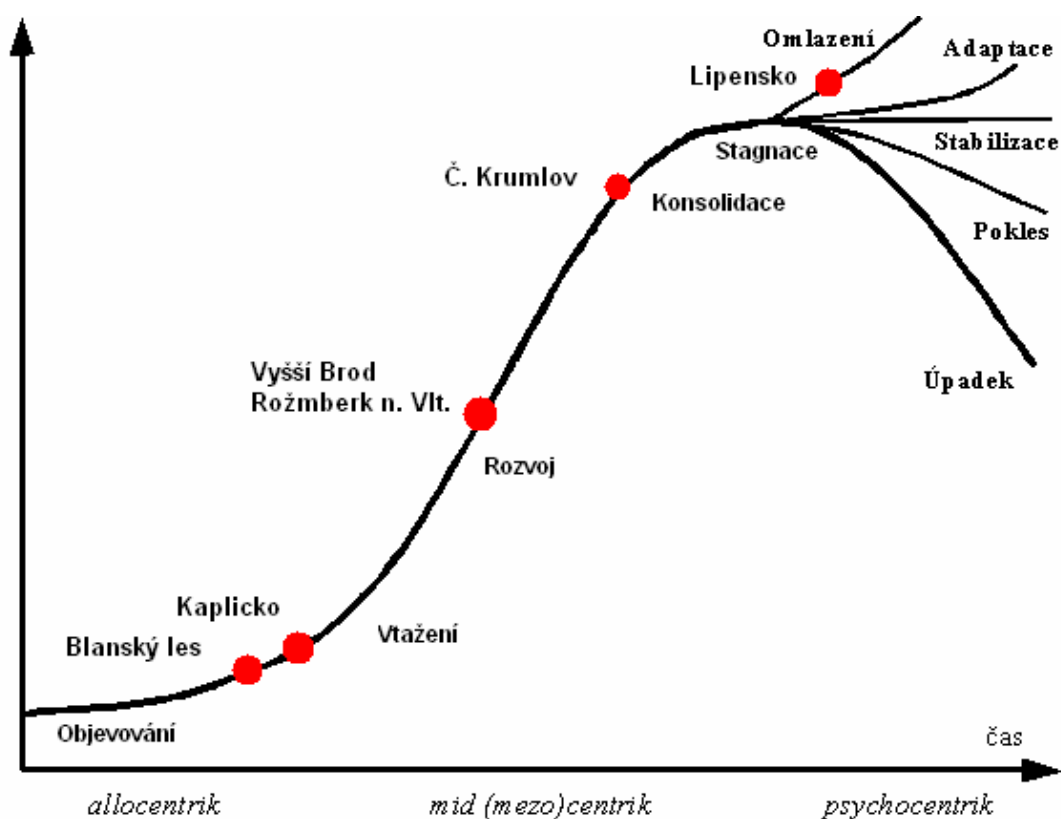
kapitola 2.5). Pro tento druh turistiky se Blanský les i Kaplicko jeví jako ideální místo. Je však zapotřebí investic do odpovídající infrastruktury.

Nezanedbatelné je rovněž zjištění, že turisté z Blanského lesa a Kaplicka mají poměrně široké znalosti o lokalitě a jeví zájem o jeho bližší poznání (návštěvy méně známých objektů). Disponují taky častěji vyšším vzděláním (viz kapitola 2.7).

Českokrumlovský region tedy disponuje lokalitami jádrového charakteru, které fungují jako centra cestovního ruchu v regionu a periferní oblasti, jenž mají potenciál stát se alternativou k masovému cestovnímu ruchu symbolizující Český Krumlov. S tímto potenciálem je nutno dále pracovat. Kromě těchto dvou podob cestovního ruchu, existují v regionu ještě lokality nejednoznačně vyhraněného charakteru (v případě výsledků šetření se jedná o Vyšší Brod a Rožmberk nad Vltavou). Tyto lokality mohou být vnímány jako rozhraní mezi masovým a alternativním cestovním ruchem. Velké množství návštěvníků těchto míst vykrytalizuje z jádrových oblastí. V návštěvnosti patří objekty Rožmberk nad Vltavou a klášter ve Vyšším Brodě mezi významné (NPÚ 2010, dotazníky 2009). Služby však nedosahují kvality jader. Je zde však možné zaznamenat méně obvyklé formy cestovního ruchu, jako církevní turistiku nebo vodáckou turistiku, která je úzce vázána na vodní zdroje. Proto je vhodné tyto formy, v tomto případě zejména církevní turistiku, dále prohlubovat.

Ze zjištěných informací a z nich plynoucích závěrů, je možné na základě Butlerova životního cyklu destinace (viz kapitola 2.7) zařadit jednotlivé lokality na křivku vývoje destinace (viz obrázek č. 6). Následující obrázek č. 11 vyjadřuje přibližnou pozici sledovaných lokalit na Butlerově křivce a může nastínit možné směry vývoje jednotlivých lokalit. V případě Českého Krumlova existuje riziko postupu vývoje do fáze konsolidace a posléze stagnace. Lipensko prošlo řadou kvalitativních i kvantitativních změn v nabídce cestovního ruchu a je možné zařadit jej do fáze omlazení. Blanský les a Kaplicko figurují na křivce v pozici „nových“ destinací vhodných k postupnému rozvoji a začlenění do cestovního ruchu v regionu. Lokality Rožmberk nad Vltavou a Vyšší Brod považují za velmi specifické. Obě jsou postaveny zejména na jedné dominantní atraktivitě. V poslední době však dochází k pomalému rozvoji alternativních aktivit (např. venkovská turistika). Jako celek je tedy možné zařadit lokality do rozvojové fáze. Je však nutné dbát nejvyšší opatrnosti a neustrnout na omezené nabídce v podobě pouhé jedné dominantní atraktivity (hrad Rožmberk – viz řízené rozhovory).

Obrázek č.11: Umístění lokalit na Butlerově křivce

Pásková 2003 + vlastní úprava 2010

6.4 Dotazníkové šetření zaměřené na informační a turistická centra

Dotazníkové šetření mezi turisty a návštěvníky na Českokrumlovsku identifikovalo jako jeden z problémů nedostatečnou propagaci některých lokalit. Následující dotazníkové šetření zaměřené na informační a turistická centra v regionu proběhlo za účelem zjištění podrobnější situace v informačním systému a nabídce informačních služeb v regionu. Dotazník mimo jiné zjišťoval faktickou kooperaci mezi informačními centry v regionu a možnosti další spolupráce.

Dotazníkového šetření se zúčastnila 4 turistická a informační centra v regionu: Český Krumlov (Náměstí Svornosti), Český Krumlov (Třída Míru), Horní Planá a Kaplice. I přes nižší počet zúčastněných, než bylo očekávání, mohou údaje poskytnout srovnání

informačních služeb v jádrových a periferních lokalitách, jelikož zúčastněná informační a turistická centra se nacházejí v obou typech lokalit.

Nejkomplexnější nabídku služeb nabízí v regionu městské infocentrum Český Krumlov se sídlem v centru města na náměstí Svornosti. Ze všech zúčastněných informačních center má nejpočetnější personál, čítající 9 stálých zaměstnanců, kteří jsou schopni domluvit se kromě rodného jazyka i v angličtině, němčině, francouzštině a španělštině. Zřizovatelem infocentra je Českokrumlovský rozvojový fond s.r.o. Infocentrum poskytuje klasické bezplatné informační služby a dále zprostředkovává ubytování, produktové balíčky pro jednotlivce i skupiny, prodej vstupenek na nejrůznější akce ve městě a prohlídky města. Nabízí rovněž různé volnočasové aktivity jako např. zprostředkování jízdy na koni, zapůjčení kánoí, raftů, vyhlídkové plavby na vorech. K infocentru náleží rovněž prodejna map, suvenýrů, knih a dalších informačních materiálů (další služby viz Oficiální informační systém Český Krumlov). Takto ucelenou nabídku služeb nenabízí žádné jiné informační centrum v regionu. Hlavní doménou je však pouze samotný Český Krumlov a blízké okolí.

Webové prezentace infocentra však kromě atraktivit v Českém Krumlově představuje i katalog turistických atraktivit v celém regionu. Nabídka je přehledně rozdělena dle základní motivace turistů (architektonické památky, sakrální architektura, přírodní památky a další zajímavosti). Tato nabídka pokrývá celé území Českokrumlovska a představuje i méně známé turistické atraktivity. Výčet atraktivit není zcela vyčerpávající, ale nedá se mu upřít velká snaha o zviditelnění méně známých lokalit a je možné jej považovat na základní kámen prezentace periferních lokalit. Chybí však sjednocující rámec. Otázkou ovšem zůstává, kolik turistů se inspiruje právě tímto výčtem atraktivit a zda tento katalog má šanci přesvědčit turisty k cílené vícedenní návštěvě i jiných lokalit než jen Českého Krumlova.

Počet zaměstnanců ve zbylých informačních centrech je výrazně nižší a pohybuje se kolem dvou stálých zaměstnanců, kteří disponují znalostmi převážně anglického a německého jazyka, popř. ruského jazyka. Zřizovatelem informačního centra v Českém Krumlově (Třída Míru) je soukromá osoba, jelikož se jedná o cestovní agenturu, která nabízí i služby informačního centra. U zbylých dvou infocenter jsou zřizovateli města působení, tady město Horní Planá a Kaplice. Nabízené služby jsou většinou identické. Jedná se zejména o informační služby, prodej upomínkových a informačních materiálů, prodej vstupenek a kopírovací služby. V případě Českého Krumlova je to i ubytovací servis. Tyto tři informační centra nedosahují rozsahu nabídky služeb informačního centra v Českém Krumlově na náměstí Svornosti. Všechna dotazovaná centra jsou shodně k dispozici celoročně. Dochází pouze k úpravám provozní doby s ohledem na stávající sezónu.

Spolupráci mezi informačními centry v regionu se věnuje otázka č. 4. Na tuto otázku odpověděla všechna dotázaná infocentra kladně. Intenzita spolupráce se však podle odpovědí liší. Českokrumlovské informační centrum na náměstí Svornosti spolupracuje s Jihočeskou centrálou cestovního ruchu a Svazkem Lipenských obcí. Jedná se zejména o poskytování propagačních materiálů a výměnu informací a aktualit jednotlivých měst a obcí. Druhé českokrumlovské informační centrum spolupracuje výhradně s městem Český Krumlov. Městské infocentrum Český Krumlov (nám. Svornosti) sem dodává propagační materiály, týkající se různých akcí pořádaných pouze v Českém Krumlově. Další spolupráce nebyla v dotazníku uvedena.

Nejvyšší míru spolupráce podle dotazníku vykazuje informační centrum v Horní Plané. Zde spolupracují s Asociací turistických informačních center České republiky. Stejně jako Český Krumlov se podílí i Horní Planá na společné prezentaci Svazku Lipenských obcí. Kromě jádrové lokality Lipenska spolupracuje Horní Planá i s informačním centrem ve Vyšším Brodě na bázi kulturních pořadů. Ani další možné spolupráci se v Horní Plané nevyhýbají a jsou ochotni spolupracovat kolegiálně se všemi. Ačkoliv informační centrum v Horní Plané není počtem kvalifikovaného personálu a nabídkou služeb srovnatelné s infocentrem v Českém Krumlově, vykazuje mnohem větší schopnost spolupráce nejen s jádrovými, ale i s periferními lokalitami. Tento fakt je velmi povzbudivý a dodává naději možné další spolupráci.

Informační centrum v Kaplici spolupracuje nejintenzivněji s infocentry na Novohradsku. Jde zejména o výměnu informací, vzájemnou propagaci kulturních akcí a společné akce pro veřejnost i pro pracovníky infocenter. Další spolupráce se pak děje víceméně pouze prostřednictvím elektronické pošty.

Odpovědi na tuto otázku odhalily fakt, že pouze kromě Horní Plané spolupracují informační centra převážně jen se stejně hierarchicky postavenými infocentry. Užší spolupráce mezi jádrovými a periferními lokalitami je velmi ojedinělá.

Všechna dotázaná informační centra se domnívají, že je jejich spádová lokalita dobře propagována. Jedinou výjimkou je Kaplice. Zde si jsou sami vědomi mezer v propagaci lokality. Tento fakt koresponduje se závěry dotazníkové šetření mezi návštěvníky lokalit. Periferní lokality postrádají ucelenější systém nabídky aktivit a větší míru propagace.

Aktivity, které se podle infocenter těší nejvyššímu zájmu ze strany turistů, korespondují s fyzicko-geografickými a kulturními možnostmi lokalit. V Českém Krumlově je největší zájem o návštěvy historického jádra města, návštěvy kulturních akcí (festivaly, divadlo, slavnosti) a objevují se i individuální výlety do okolí (zejména vrchol Kleť).

Fyzicko-geografické podmínky Lipenska předurčují jako dominantní aktivity vodní sporty a v zimě lyžování a také bruslení na Lipenské přehradě. Na Kaplicku je převažující aktivitou podle informačního centra v Kaplici cykloturistika a pěší turistika v oblasti předhůří Novohradských hor a podél řeky Malše. Do spektra zájmu turistů se pozvolna dostávají i návštěvy hradních zřícenin v lokalitě (blíže kapitola 4.5.1)

Další otázka zjišťovala zájem turistů o šetrné způsoby turistiky v lokalitě. V Českém Krumlově (obě dotázaná infocentra) se podle očekávání o tento způsob turistiky téměř nikdo nezajímá. Český Krumlov je pochopitelně zaměřen na naprosto odlišný způsob turistiky. Okolí však disponuje potenciálem pro šetrné způsoby turistiky (viz např. venkovská turistika), a proto by jistě stálo za zvážení možné nabídky zaměřené právě na tento způsob turistiky i v případě Českého Krumlova. Horní Planá a Kaplice na rozdíl do Českého Krumlova zájem o šetrné způsoby turistiky zaznamenávají. Děje tak stále ještě zřídka. Náznaky zájmu tu však jsou.

Předkládaná práce má rovněž odhalit nejpalčivější problémy bránící rozvoji cestovního ruchu v regionu. Vedle dotazníkové průzkumu mezi turisty byla otázka nedostatků a problémů položena i informačním a turistickým centrům. Právě informační centra jsou přínosným zdrojem informací v této problematice, jelikož své území a problémy v něm dobře znají. V Českém Krumlově se jako nejpalčivější problém jeví výrazná sezónnost. Zimní sezóna podle infocentra zaznamenává každoročně velký propad v návštěvnosti města v porovnání s letní. Dalším problémem se jeví nedostatečná profesionalita u poskytovatelů služeb. V Horní Plané se objevil problém nedostatečné spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem na společných zájmech. V případě infocentra v Kaplici se jako nejzávažnější problém objevil nedostatek levných ubytovacích kapacit (ubytovna, kemp) pro turisty v okolí Kaplice.

Dotazníkové šetření zaměřené na informační a turistická centra přineslo mnohé informace o stavu a fungování informačního systému v regionu a osvětlilo problematiku spolupráce mezi jednotlivými informačními centry. Následující řádky stručně shrnují získané informace.

Charakteristika informačního systému:

- nejkompaktnější a ucelenou nabídku služeb nabízí v regionu městské infocentrum Český Krumlov (jedno z jader cestovního ruchu v regionu)

- zaměřuje se zejména na nabídku atraktivit a služeb přímo ve městě, celý region je prezentován pouze na webu
- ostatní dotazovaná infocentra jsou na nižší úrovni v rozsahu poskytovaných služeb
- pouze kromě Horní Plané spolupracují informační centra převážně jen se stejně hierarchicky postavenými infocentry, užší spolupráce mezi jádrovými a periferními lokalitami je velmi ojedinělá
- v méně exponovaných lokalitách větší zájem o šetrné způsoby turistiky

Hlavní problémy

- sezónnost
- profesionalita/neprofesionalita poskytovatelů služeb
- mezery v propagaci lokalit
- nedostatečná spolupráce mezi infocentry a mezi veřejným a soukromým sektorem
- nevyhovující ubytovací kapacity v periferních lokalitách

7 Návrh na možnost dekoncentrace cestovního ruchu na Českokrumlovsku

Následující kapitola se snaží, na základě zjištěných faktů o lokalitách na Českokrumlovsku a informací z dotazníkových šetření a řízených rozhovorů, navrhnout optimální strategii vedoucí k dekoncentraci cestovního ruchu. Cílem navržené strategie je zvýšit prostorovou rovnoměrnost ve využívání potenciálu pro cestovní ruch na Českokrumlovsku.

Českokrumlovsko je tradičně velmi oblíbenou turistickou destinací. Není však využívána rovnoměrně. Výsledky vlastního šetření potvrdily trend koncentrace turistů do jádrových lokalit v regionu (Český Krumlov a levý břeh Lipenské přehrady). Návrhová část předkládané práce se zaměří na méně exponované lokality a pokusí se přinést pohled na jejich možné zapojení do nabídky cestovního ruchu.

Strategie se snaží navrhnout řešení pro periferní lokality (z pohledu cestovního ruchu) v celém regionu. Nezabývá se tedy jen jednou lokalitou. Strategie je plánována v zájmu udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Ochrana životního prostředí, citlivá obnova a udržování historických památek, uvážlivý rozvoj infrastruktury a zajištění bezpečnosti návštěvníků regionu jsou základními předpoklady pro dlouhodobě udržitelný rozvoj cestovního ruchu vyhledávaného turistického regionu.

Strategie preferuje individuální cestovní ruch před organizovaným. Českokrumlovsko by měla představit jako region, který nabízí nevšední dovolenou, která nabízí různorodé zážitky a aktivní vyžití stejně tak jako pohodu a klid pro strávení rodinné dovolené. Měla by rovněž využívat moderních a efektivních forem komunikace, které umožní oslovit koncového návštěvníka regionu a budovat s ním dlouhodobě stabilní vztah. Moderní turisté rádi vyhledávají destinace, které se něčím liší od běžné nabídky na trhu cestovního ruchu. Obecně na tyto turisty bude strategie zaměřena. Přinést by měla alternativu k tradiční nabídce cestovního ruchu a vyhranit se vůči masovému cestovnímu ruchu.

Struktura navržené strategie dekoncentrace cestovního ruchu je obdobná jako většina podobných projektů. Základní odrazovou rovinou je vytyčení vize rozvoje. Pro naplnění vize je nutno stanovit globální cíl. S navrženou vizí souvisí i řada specifických cílů a priorit, jejichž realizace pomůže v konečném důsledku naplnit samotnou vizi. Specifické cíle a priority mají za cíl omezit či úplně odstranit existující bariery rozvoje alternativního cestovního ruchu, které byly identifikovány v předchozím šetření. Pro lepší přehlednost jsou uvedeny níže:

Přehled překážek rozvoje:

1. Cestovní ruch soustředěný do několika málo turistických lokalit
2. Dopravní infrastruktura – chybějící napojení na dálniční síť a železniční koridor a také zhoršující se kvalita silničních komunikací v regionu
3. Nevyhovující ubytovací kapacity v periferních lokalitách
4. Sezónnost – nedostatečná nabídka v zimních měsících (kromě Lipna nad Vltavou)
5. Problém jednodenních návštěvníků (zejména v případě Českého Krumlova a Blanského lesa – viz dotazníkové šetření)
6. Nedostatečná spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem
7. Nedostatečná spolupráce mezi informačními a turistickými centry
8. Profesionalita/neprofesionalita poskytovatelů služeb
9. Mezery v propagaci lokalit

7.1 Vlastní strategie

Samotné strategii rozvoje předchází formulace základní vize. Vize je popis ideálního výsledného stavu rozvoje cestovního ruchu v delším časovém horizontu (cca 10 i více let), rámcově určující globální cíl a základní cíle a priority rozvojového procesu. Jak již bylo několikrát naznačeno, tato práce se snaží o zapojení alternativních forem cestovního ruchu (viz kapitola 2.8 a 4.5.1) do nabídky cestovního ruchu v regionu. Vize rozvoje je proto zvolena s ohledem na tento přístup. Strategická vize pro rozvoje méně exponovaných lokalit tedy zní:

„ČESKOKRUMLOVSKO ALTERNATIVNÍ“

Odůvodnění vize: Alternativa je podle slovníku cizích slov charakterizována jako „možnost volby mezi dvěma a více možnostmi“ (slovník-cizich-slov.abz.cz/). Právě tato strategie by měla nabízet možnost volby pro turisty, kteří nechtějí „jít s davem“, ale chtějí zkusit poměrně nevšední šetrné formy cestovního ruchu a poznávat region s ohledem k životnímu prostředí a tradičním místním kulturním zvyklostem.

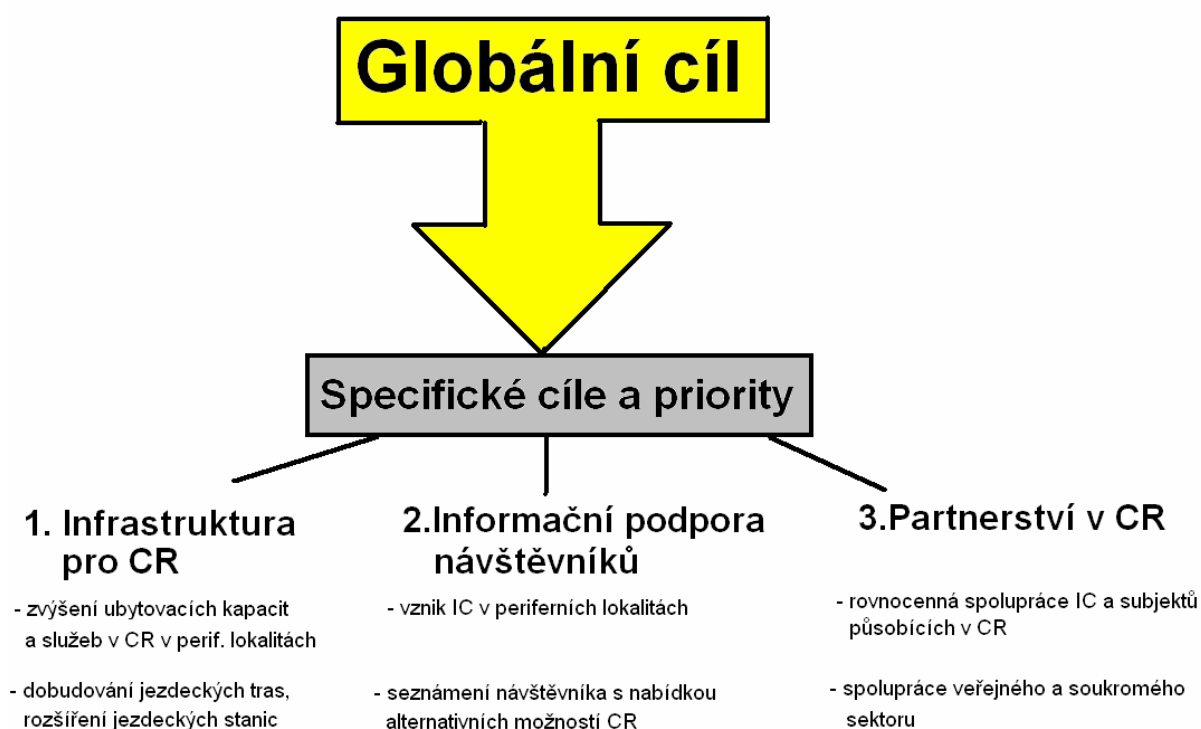
Pro naplnění strategické vize je vhodné stanovit si globální cíl, který určuje základní zaměření strategie.

Globálním cílem strategie je:

- vytvořit z Českokrumlovsko místo pro trávení aktivní vícedenní dovolené s ohledem na šetrné využívání přírodních a kulturních zdrojů s cílem rovnoměrnějšího prostorového rozložení atraktivit, služeb v cestovním ruchu a samotných účastníků cestovního ruchu

Naplnění globálního cíle mají napomoci specifické cíle a priority, které jsou pro přehlednost uvedeny v následujícím obrázku. Bližší charakteristika a odůvodnění jednotlivých cílů je uvedena níže.

Obrázek č.12: Struktura strategie návrhu dekoncentrace cestovního ruchu

vlastní zpracování 2010

1. Infrastruktura

Dotazníkové šetření a sběr dat (viz kapitoly 6.1.1, 6.2, 6.4) odhalil nevyhovující kapacity ubytovacích služeb zejména v levnějších kategoriích (Kaplicko, Vyšebrodsko). Podpora by rovněž měla směřovat k rozvoji agroturistických farem a dalších objektů vhodných pro venkovskou turistiku (viz kapitola 2.8). Agroturistické či jezdecké farmy jsou ideální k trávení vícedenní dovolené. Lokalita by pak nefungovala pouze pro jednodenní výlety, ale nabízela by možnosti vícedenního pobytu pro zájemce. Vhodné je rovněž podporovat zvyšování ubytovacího standardu a bezpečnosti turistů (náročnou klientelou v tomto ohledu jsou zejména senioři, jejichž vyšší zastoupení ve struktuře návštěvníků je možné předpokládat).

Podpora je rovněž nutná na dobudování jezdeckých tras a stanic jezdecké turistiky. Vhodné je rovněž propojení s rakouskými trasami.

2. Informační podpora návštěvníků

Nedostatek kvalitních informací o šetrném cestovním ruchu je jednou z nejpodstatnějších překážek v jeho rozvoji. Dokládá to nejen dotazníkové šetření mezi informačními a turistickými centry (viz kapitola 6.4), kde se o tento druh turistiky zajímá málo lidí (s výjimkou právě méně exponovaných lokalit), ale i šetření agentury Czechtourism (viz kapitola 2.8). Tento specifický cíl strategie se jeví jako velmi důležitý a nezbytný pro další rozvoj.

V periferních lokalitách (Blanský les) chybí kvalitní informační centrum. Právě tato lokalita je tuto formu cestovního ruchu ideální a nepřítomnost informačního média se jeví jako chybná. Chybí rovněž ucelený katalog nabídky šetrného cestovního ruchu.

Venkovská turistika a další šetrné formy cestovního ruchu jsou poměrně specifické a neoslovují širokou populaci. Nutné je tedy správně identifikovat určitý segment populace, na který pak zacílit propagaci produktu (viz níže).

S informační podporou souvisí i spolupráce jednotlivých subjektů v informačním systému v regionu.

3. Partnerství v CR

Cílem partnerství založeném na dlouhodobé a rovnocenné spolupráci je zvýšení návštěvnosti periferních lokalit a prodloužení průměrné délky pobytu. Dotazníkové šetření mezi informačními a turistickými centry (viz kapitola 6.4) odhalilo nedostatečnou spolupráci mezi těmito subjekty. Spolupráce s odlišně hierarchicky postavenými informačními centry (např.

Český Krumlov – Kaplice) je téměř nulová. Na propagaci klíčového produktu by se měl podílet pokud možno celý region. Českokrumlovský destinační management a informační systém je nejsilnější informační medium v regionu s přesahem i mimo hranice regionu. Město Český Krumlov patří k nejnavštěvovanějším lokalitám v celých jižních Čechách. Městské infocentrum logicky navštíví během roku vysoký počet turistů. Pokud by projekt „Českokrumlovsko alternativní“ propagovalo i toho informační centrum, mohlo by si získat řadu potenciálních klientů.

Partnerství, jako důležitý prostředek rozvoje, se nevyhýbá ani soukromému a veřejnému sektoru. V regionu funguje např. partnerství mezi organizací sdružující obce na Lipensku; Svazek lipenských obcí; a jednotlivými informačními centry či občanské sdružení Hrady na Malši, které spolupracuje s přílehlými obcemi a dalšími institucemi (Lesy ČR). V tomto pozitivním trendu by bylo vhodné pokračovat. Vítaná by byla zejména spolupráce s mikroregiony periferních oblastí, svazky obcí a dalšími institucemi.

Konkurenční boj v rámci cestovního ruchu je velice tvrdý a chce-li v něm šetrná turistika obstát, musí dokonale využít všech dostupných prostředků. Samozřejmě, že to není možné bez propojenosti poskytovatelů služeb v turistickém ruchu, státní správy (např. Ministerstvo pro místní rozvoj, zemědělství) i společenských (Spolek pro obnovu venkova, Sdružení podnikatelů ve venkovské turistice a agroturistice, Klub českých turistů) organizací, kterých se tato problematika týká.

Efektivní podpora rozvoje alternativních forem cestovního ruchu vyžaduje prioritizaci produktů, oblastí aktivit a zejména vhodný výběr cílových skupin účastníků cestovního ruchu. Na základě zjištěných dat, předpokladů pro rozvoj alternativních forem cestovního ruchu a dotazníkových šetření byly vybrány následující cílové skupiny jako klíčové (segmentace trhu viz kapitola 2.8):

- **Rodiny s dětmi**
- **Senioři**
- **Cykloturisté, pěší turisté, hypoturisté**

Rodiny s dětmi

Dovolená rodin s dětmi patří k nejperspektivnějším produktům cestovního ruchu. Vzhledem k nárůstu porodnosti v uplynulých deseti letech je možné očekávat růst poptávky po rodinné dovolené a službách, které s ní souvisejí. Kapitola naznačila častou inklinaci rodin s dětmi k venkovské turistice a pobytu na farmách. Geografické zacílení této skupiny klientů je možné zaměřit na obyvatele Česka žijící v městských aglomeracích a ze zahraničních klientů je možné nejlépe oslovit obyvatele sousedního Rakouska, Německa a také Nizozemska (vzhledem k poměrně vysokému podílu jejich příjezdů do regionu).

Tato cílová skupina často požaduje rozmanitou škálu služeb a produktů, a proto je v případě ubytování na venkově nutné spolupracovat i s jinými subjekty a nabídnout klientům i možnosti vyžití v případě nepříznivého počasí a také jako doplňkové aktivity (zejména v oblasti historických památek, návštěvy různých akcí, slavností a festivalů apod.). Trávení rodinné dovolené na venkově a poznávání tradičního způsobu života má nemalý vliv na utváření osobnosti dítěte a může se tak stát vhodným nástrojem pro podporu života v souladu s přírodou a tradicemi.

Senioři

Tato cílová skupina je vybrána s ohledem na zjištěné problémy sezónnosti a vysokému podílu jednodenních pobytů. V roli dekoncentračního faktoru není příliš rozhodující, avšak může být přínosem. Trend stárnutí populace se promítá i do cestovního ruchu a senioři se stávají velmi lukrativní klientelou. Cílová skupina seniorů má pro cestovní ruch příznivá specifika: vyvrácené a zodpovědné chování, dostatek finančních prostředků a volného času, časovou flexibilitu, vyhledávají okrajové termíny mimo hlavní sezónu aj. Dalším důležitým rysem starších turistů je fakt, že během svých dovolených uskutečňují ze všech věkových skupin největší počet přenocování. Podle statistického sledování Czechtourism připadá na české seniory v průměru 14,9 přenocování. Vzhledem k problematice sezónnosti a vysokého podílu jednodenních návštěvníků na Českokrumlovsku, se tato skupina jeví jako jedno z možných řešení v této problematice. Dovolené seniorů již nejsou jen lázeňské pobyty a odpočívání. Senioři chtějí nejen aktivně žít, ale také aktivně odpočívat a udržovat se tak ve fyzické i duševní kondici (Bunešová 2007). Českokrumlovsko nabízí ideální kombinaci kulturního poznání a možností aktivního odpočinku. Nutné je však dbát na specifické potřeby této klientely (viz kapitola 4.5.1). Geografické zacílení je opět zejména na obyvatele Česka a sousedních států (Rakousko, Německo, Slovensko)

Aktivní dovolená – pěší turisté, cykloturisté, hipoturisté

Pod tento pojem je možné zahrnout aktivní a šetrné formy cestovního ruchu (viz kapitola 2.8) jako je pěší turistika, cykloturistika a hipoturistika (účastníci jsou motivováni vyjížďkami na koních). Za šetrné lze považovat v případě, že turisté svou aktivitou nebudou poškozovat životní prostředí a budou se chovat v souladu s místními zvyklostmi a tradicemi.

Českokrumlovsko má předpoklady pro tyto formy cestovního ruchu (viz kapitoly 4.5, 4.5.1) v případě hipoturistiky však musí dojít ke kompletaci jezdecké infrastruktury. Nezbytné je propojení jednotlivých úseků hipostezek a rozšíření nabídky služeb. Důraz je v případě této cílové skupiny kladen na možnosti ubytování v periferních lokalitách s možností poznání méně exponovaných míst. Jako výhodu pěší turistiky a dnes tolik populárního nordic walking (chůze se speciálními hůlkami) lze rovněž spatřovat v neomezené sezónnosti (řadu stezek lze projít celoročně). Geograficky je opět možné zaměřit následnou propagaci na obyvatele Česka žijící zejména v aglomeracích, ale i jinde a ze zahraničních turistů se jako vhodní jeví obyvatelé sousedních států (Rakousko, Německo, Slovensko) a obyvatelé Nizozemska. Demograficky se jedná zejména o aktivní osoby mladšího až středního věku a rodiny s dětmi.

Vhodné je rovněž prohlubování spolupráce s Klubem českých turistů a pokračovat v nastavené úrovni značení a vytváření tras a stezek. Partnerství by se neměla vyhýbat ani spolupráce přeshraniční (propojování tuzemských stezek s rakouskými a německými) a se sousedními kraji.

Propagace vize „Českokrumlovsko alternativní“

V dnešním silně konkurenčním prostředí, které se nevyhýbá ani cestovnímu ruchu, je zapotřebí dbát zvýšené pozornosti při tvorbě produktů a její následní propagaci. Šanci na úspěch na trhu cestovního ruchu mají ti, kteří jsou schopni nabídnout produkt, který bude něčím výjimečný a odliší se tak od „běžné“ nabídky. Vize rozvoje „Českokrumlovsko alternativní“ nabízí možnost volby mezi masovou turistikou v centrech cestovního ruchu v regionu a možností trávení volného času jedinečném prostředí, nabízející mix kombinace malebné krajiny, kulturně-historického dědictví a infrastruktury pro strávení alternativní dovolené.

Kapitola 2.8 stručně představila trend aplikace určité značky, jako záruky kvality pro zákazníka. V případě nastíněné vize by bylo velmi vhodné poskytnout obdobný přístup i v případě Českokrumlovska. V Česku a v Evropě funguje pod záštitou ECEAT prestižní hodnocení podniků značkou, která zaručuje ekologické fungování podniků (viz kapitola 2.8).

V Česku tuto značku nemá příliš mnoho podniků. V rámci jednotného značení by bylo vhodně pracovat na zvýšení počtu subjektů oceněných právě touto značkou. Na tomto základě by pak mohla být postavena nabídka alternativního cestovního ruchu, která by byla rozšířena o další doplňující aktivity (aktivní turistika, hipoturistika atd.)

Podpora poptávky po projektu „Českokrumlovsko alternativní“ spočívá především v cílené propagaci napříč jednotlivými cílovými skupinami. Základní předpokladem propagace je vytvoření uceleného souboru informací o tomto projektu. Soubor informací by poskytoval základní přehled ubytovacích kapacit, nabídky alternativních a dalších doplňkových aktivit a prezentován by byl formou tištěných propagačních materiálů, nabízených na informačních a turistických centrech nejen na Českokrumlovsku. Vzhledem ke stále vzrůstajícímu využívání internetu (velké procento využívání internetu potvrdilo i dotazníkové šetření) pro vyhledávání informací nejrůznějšího charakteru, je vhodná prezentace i tímto způsobem. Další využitelná média možná k propagaci jsou televizní spoty, inzerce v tisku, rádio a rovněž i prezentace na veletrzích cestovního ruchu apod.

Efektivní propagace produktů a zejména jeho samotný vznik se neobejde bez odpovídajícího institucionálního zastřešení. Podpora cestovního ruchu se v Česku děje v několika hierarchických úrovních. Česko nebo Jihočeský kraj jako jeho nedílnou součást propagují instituce na centrální republikové úrovni, jako je Ministerstvo pro místní rozvoj. Za účelem propagace České republiky jako atraktivní turistické destinace na zahraničním a domácím trhu funguje státní příspěvková organizace Czechtourism.

Další úroveň je podpora ze strany kraje, tedy Krajského úřadu Jihočeského kraje. Krajský úřad vytváří základní koncepci a strategii podpory cestovního ruchu na území Jihočeského kraje. Jihočeský kraj je zřizovatelem příspěvkové organizace Jihočeská centrála cestovního ruchu. Hlavním úkolem Jihočeské centrály cestovního ruchu je především prezentace regionu na vybraných cílových trzích. Kromě dalších aktivit komunikuje s podnikateli, zástupci měst a obcí.

Nejstrategičtější přístup podpory cestovního ruchu by měl být na úrovni samotných podnikatelů, měst, obcí či mikroregionů nebo řady různých sdružení. Své aktivity cílí ve většině případů na propagaci konkrétních produktů cestovního ruchu nebo na úzce vymezený region (Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji 2009). Jak již bylo uvedeno (viz kapitola 5.1) na území Českokrumlovska funguje marketingová organizace Destinační management Český Krumlov, která se specializuje na destinaci Český Krumlov. Podpora tohoto subjektu v realizaci by byla velice přínosná. Management již spolupracuje například se

Svazkem lipenských obcí na propagaci oblasti. Obdobná spolupráce by jistě byla přínosem i pro obce v periferních lokalitách (Mikroregion Podkletí) při rozvoji alternativních forem cestovního ruchu, zejména v oblasti propagace. Jihočeská centrála cestovního ruchu je vhodným nástrojem pro prezentaci projektu na vybraných cílových trzích a a organizaci komplexní komunikace mezi zainteresovanými subjekty.

Strategie rozvoje cestovního ruchu pro Jihočeský kraj na roky 2009 – 2013 přináší jako hlavní vizi „Jižní Čechy harmonické“, jež má představovat jižní Čechy jako ideální místo pro trávení harmonické dovolené. Strategie rovněž uvažuje velmi podobné cílové skupiny jako výše uvedený návrh dekoncentrace (rodiny s dětmi, pěší turisté, cykloturisté). Výše nastíněný návrh by tak mohl představovat jeden z finálních produktů pro trávení harmonické a zároveň alternativní dovolené. Českokrumlovsko by mohlo poskytnout základní kámen pro tvorbu komplexněji pojatého produktu pro širší území Česka a eventuálně i propojení s příhraničními oblastmi.

8 Závěr

Hlavním cílem předkládané diplomové práce bylo zhodnotit proces koncentrace cestovního ruchu v případě okresu Český Krumlov. K naplnění toho cíle mohlo dojít teprve po splnění dílčích cílů. Prvním z nich bylo utřídění informací a dat o koncentraci cestovního ruchu ve zvoleném území.

Statistická data potvrdila trend koncentrace cestovního ruchu na různých regionálních úrovních. V České republice je trend koncentrace cestovního ruchu nejvíce markantní v případě hlavního města Prahy. Více než třetina všech hostů ubytovaných na území Česka se koncentruje do hlavního města.

Jihočeský kraj, jehož součástí je i zkoumané území, patří mezi 3 nejnavštěvovanější kraje v Česku (pokud nezahrnujeme Prahu). V počtu příjezdů hostů do ubytovacích zařízení dominuje Jihočeskému kraji okres Český Krumlov. Počet příjezdů hostů na Českokrumlovsko se pohybuje okolo 200 000-300 000 ročně.

Českokrumlovsko disponuje řadou atraktivit pro cestovní ruch. Přírodní téměř nenarušené životní prostředí a kulturně-historické předpoklady činí z Českokrumlovska jednu z nejvyhledávanějších oblastí v Česku. Rozložení využívaných atraktivit a návštěvníků je v případě Českokrumlovska velmi nerovnoměrné.

Cestovní ruch se ve sledovaném území koncentruje do dvou středisek odlišného charakteru. Jedná se o město Český Krumlov, kde je hlavní formou cestovního ruchu poznávací městský cestovního ruchu a levý břeh Lipenské přehrady, kde hlavním motivem návštěvy je sportovní vyžití popř. relaxace a odpočinek.

Návštěvnost lokalit či počet hostů v ubytovacích zařízeních je vedle vybavenosti službami jedním z možných ukazatelů koncentrace cestovního ruchu. V celkovém počtu příjezdů hostů dominuje sledovanému území město Český Krumlov. Od roku 2006 počet příjezdů hostů přesáhl 100 000 (v roce 2008 to bylo přes 115 000 příjezdů). Zámek Český Krumlov je nejnavštěvovanějším historickým objektem v Jihočeském kraji. Český Krumlov má rovněž nejvyšší procento příjezdů zahraničních hostů. Zahraničních hostů v ubytovacích zařízeních je v průměru třikrát více než tuzemských. Vyšší procento zahraničních návštěvníků je charakteristické i pro druhou jádrovou lokalitu. Nejvyšší počet příjezdů (tuzemských i zahraničních turistů) mají obce Horní Planá, Frymburk, Černá v Pošumaví a Lipno nad Vltavou. V posledních letech však dochází ke zpomalování tempa růstu návštěvnosti. S výjimkou Českého Krumlova, nedochází k významnějšímu nárůstu příjezdů hostů do

ubytovacích zařízeních v ostatních obcích území. Tento jev potvrzuje tendenci koncentrace cestovního ruchu do jednoho jádrového střediska. Český Krumlov je tak nejvýznamnějším místem koncentrace cestovního ruchu v regionu z pohledu příjezdů turistů.

Ubytovací kapacita prošla na Českokrumlovsku od devadesátých let 20. století výrazným kvantitativním i kvalitativním vývojem. Ubytovací kapacita je v Českém Krumlově koncentrována v centru města. Od roku 2003 Český Krumlov dominuje celkovému počtu ubytovacích zařízení ve sledovaném území. Za Českým Krumlovem opět následují obce na levém břehu Lipenské přehrady (Lipno nad Vltavou, Frymburk, Horní Planá a Černá v Pošumaví). Na Lipensku probíhají v posledních letech masivní investice do infrastruktury. Vznikají zde moderní hotely a apartmány.

Lokality mimo tyto dvě střediska koncentrace cestovního ruchu ve sledovaném území, zaznamenávají v posledních letech mírný nárůst ubytovacích kapacit. Většinou se jedná o penziony rodinného charakteru.

Nabídka forem cestovního ruchu ve sledovaném území je poměrně bohatá. Nejrozšířenější je poznávací a rekreační turistika. Kromě toho se již pozvolna objevují i alternativní formy cestovního ruchu jako je venkovská turistika. Zázemí (jezdecké stanice, ubytování, trasy) pro tuto formu turistiky již na Českokrumlovsku existuje. Trend venkovské turistiky je jedním z možných inovativních přístupů k dekoncentraci cestovního ruchu.

Dalším dílčím úkolem bylo stanovit za pomoci dotazníkové šetření mezi turisty profil návštěvníka. Vzhledem k různorodosti Českokrumlovska není možné stanovit jeden profil platný pro celé území.

Jádra cestovního ruchu Český Krumlov a Lipno figurují v odpovědích respondentů jako nejvíce známé a propagované lokality a potvrdily v dotazníku svou dominanci z pohledu faktické návštěvnosti. Přes 40 % turistů tyto dvě lokality považuje za typické pro region a spojuje si je s ním. Toto zjištění je zároveň odpovědí na jednu z výzkumných otázek stanovených v úvodu práce. Přestože jsou Český Krumlov a Lipno chápány jako jádrové lokality, profil návštěvníka není identický. Profil návštěvníka Lipenska ukazuje, že nejčastějšími návštěvníky jsou rodiny s dětmi, téměř vždy se jedná o delší pobyt v řádu několika dnů (nejčastěji týden). Hlavní motivací je zejména aktivní odpočinek a sportovní vyžití. V případě Českého Krumlova jde o vyváženější spektrum návštěvníků, vyšší procento zaujímají senioři. Velmi často se jedná o krátkodobé návštěvy, často jednodenní fakultativní výlety. Hlavním motivem je poznání. Společným rysem je přítomnost náročnější klientely (vzhledem k přítomnosti rozmanitých služeb, ubytování v zařízeních vyšších standardů, vyšší

cenová hladina lokalit). Turistický profil periferních lokalit je víceméně stejný. Často se jedná o rodiny s dětmi a aktivně žijící turisty spíše mladší generace a vyššího vzdělání.

Nejzásadnějšími problémy bránící rozvoji cestovního ruchu na Českokrumlovsku a zejména v periferních lokalitách je nedostatečná propagace a jednotící rámec nabídky cestovního ruchu. Jako zásadní se jeví nutnost větší spolupráce jádrových oblastí a periférií. Dalším problémem je nevyhovující ubytovací kapacita. Chybí zejména ubytovací kapacity nižších standardů (ubytovny) a dále je třeba rozšířit nabídku kvalitních venkovských ubytovacích zařízení. S tím souvisí i problém profesionality (resp. neprofessionality poskytovatelů služeb). Problém týkající se celého území je sezónnost a vysoké procento jednodenních návštěv. Pro většinu regionu je charakteristická letní sezóna, která je dána zejména geomorfologickou stavbou území a méně vhodnými podmínkami pro zimní turistiku. Jediným místem, kde se letní sezóně přibližuje zimní, je Lipenská přehrada a přilehlé okolí. Neméně závažným zjištěním je fakt nedostatečná spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem.

Na základě výše uvedených poznatků je možné potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy práce. Hypotézu číslo 1 není možné zcela jednoznačně potvrdit či vyvrátit. Výzkum prokázal, že na Českokrumlovsku existují lokality, které mají dosud skrytý potenciál pro rozvoj cestovního ruchu a jsou navštěvovány specifickou klientelou. Druhou část hypotézy již není možné jednoznačně potvrdit. Výsledky výzkumu prokázaly částečnou znalost periferních lokalit respondenty z jádrových oblastí. V porovnání s respondenty „periferních lokalit“ však stále nedosahují takových kvalit. Druhou část první hypotézy tak můžeme spíše zamítnout.

Naopak hypotézu číslo 2 lze jednoznačně přijmout. Český Krumlov a Lipensko jsou významným symbolem Českokrumlovska pro účastníky cestovního ruchu ve všech lokalitách. Respondenti uváděli tyto dvě jádrové oblasti cestovního ruchu ve všech zkoumaných lokalitách, avšak v „periferních lokalitách“ byl podíl uvedení těchto středisek nižší než u ostatních.

Periferní lokality na Českokrumlovsku nejčastěji navštěvuje specifický druh klientely. Tito lidé preferují udržitelné formy cestovního ruchu, zejména cyklistiku a pěší turistiku. Ačkoliv si jsou účastníci cestovního ruchu situovaného do periferních lokalit vědomi nedostatků tamní infrastruktury cestovního ruchu, v porovnání s jádrovými lokalitami se jeví jako více tolerantní. Výzkum v lokalitách naznačil trend přímé úměrnosti mezi náročností klientů a standardem služeb v lokalitě.

Českokrumlovsko má kromě dvou významných středisek Českého Krumlova a Lipna potenciál i pro méně obvyklé formy cestovního ruchu, zejména pro venkovskou turistiku.

Nabídce však chybí jednotící rámec. Na základě výše zjištěných informací bylo přistoupeno k návrhu dekoncentračního procesu. Ten tkví v projektu „Českokrumlovsko alternativní“, jež má zvýšit prostorovou rovnoměrnost ve využívání potenciálu pro cestovní ruchu na Českokrumlovsku. Strategie preferuje individuální cestovní ruch před organizovaným. Globálním cílem strategie je vytvořit z Českokrumlovska místo pro trávení aktivní vícedenní dovolené s ohledem na šetrné využívání přírodních a kulturních zdrojů s cílem rovnoměrnějšího prostorového rozložení atraktivit, služeb v cestovním ruchu a samotných účastníků cestovního ruchu. Specifické cíle a priority jsou navrženy s ohledem na zjištěné nedostatky sledovaného území. Jedná se o zvýšení kvalitní ubytovací kapacity a služeb v periferních lokalitách a podpora infrastruktury. Dalším cílem je informační podpora návštěvníků. Jde zejména o vznik informačních a turistických center i v periferních lokalitách a hlavně seznámení návštěvníka s nabídkou alternativních možností cestovního ruchu. Třetím cílem je podpora spolupráce v cestovním ruchu. Jedná se o rovnocennou spolupráci informačních center a subjektů působících v cestovním ruchu a spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

Jako nejvhodnější cílové skupiny se jeví rodiny s dětmi, senioři a aktivně žijící turisté. Podpora poptávky po projektu „Českokrumlovsko alternativní“ spočívá především v cílené propagaci napříč jednotlivými cílovými skupinami. Institucionální zastřešení projektu je nejvhodnější zaměřit zdola, tedy od místních institucí a subjektů. V tomto případě se jako vhodné jeví zainteresované mikroregiony, Destinační management Český Krumlov a Jihočeská centrála cestovního ruchu. Výše uvedený návrh může posloužit jako základní kámen pro tvorbu komplexněji pojatého produktu pro širší území Česka a eventuálně i propojení s příhraničními oblastmi.

Rozvoj cestovního ruchu Českokrumlovska by se měl ubírat zejména stranou podpory šetrných forem cestovního ruchu. Jako velmi nevhodné se jeví eventuelní vznik dalšího „jádra“ postaveného na masovém cestovním ruchu.

Navržené opatření k dekoncentraci cestovního ruchu by mělo turistům ukázat možnost volby a seznámit je s možností rekreace i v méně exponovaných lokalitách.

9 ZDROJE

LITERATURA

ATTL, P., NEJDL, K. (2004): Turismus. 1. vydání, Vysoká škola hotelová, Praha, 178 s.

BALATKA, B., KALVODA, J. (2006): Geomorfologické členění reliéfu Čech. 1. vydání, Kartografie Praha, Praha, 79 s.

BENEŠOVÁ, K. (2005): Cestovní ruch a rekreace v oblasti Lipenska. Diplomová práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 106 s.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. 1. vydání, Karolinum, Praha, 211 s.

BÍNA, J. (2002): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. Urbanismus a územní rozvoj, V., č. 1, s. 2-11

BOISSEVAIN, J. (1996): Coping with tourists: European reactions to mass tourism. Providence, Berghahn, 264 s.

BUNEŠOVÁ, H. (2007): Problematika starší generace v cestovním ruchu na Chomutovsku. Diplomová práce, Katedra obchodu a cestovního ruchu Ekonomická fakulta JČU, České Budějovice, 60 s.

Cestovní ruch a udržitelný rozvoj (2007). MMR ČR, Praha, 142 s.

COOPER, CH. (2003): Classic reviews in tourism. Channel View Publication, Bufalo, 264 s.

DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (2000): Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku. Šumava-Lipno. S&D. Praha, 104 s.

DAVID, P., SOUKUP, V. a kol. (2006): Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku-Českokrumlovsko. S&D, Praha, 135 s.

DAVID, P., SOUKUP, V. (2008): Velká turistická encyklopedie Jihočeský kraj. Euromediagroup, Praha, 368s

DOHNAL, V. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. 1. vydání, Merkur, Praha, 167 s.

DUMBROVSKÁ, V. (2010): Fakultativní výlety jako produkt cestovního ruchu. Bakalářská práce, PřF UK, Praha, 72 s.

FELLEGGIOVÁ, E. (2008): Destinační management: příležitost i pro váš region. 1. vydání, Ekonomická fakulta JČU, České Budějovice, 29 s.

FLAŠKOVÁ, Z. (2002): Český Krumlov historická část města, hrad a zámek. Unios, České Budějovice, 64 s.

GALVASOVÁ, I. a kol. (2008): Průmysl cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 264 s.

GOELDNER, Ch. R., RITCHIE, J. R. (2009): Tourism Principles, Practices, Philosophies. John Wiley&sons, New Persey, 624 s.

HALL, C. M., PAGE, S. J. (1999): The geography of tourism and recreation: Environment, place and space. 1st ed., Routledge, London, 309 s.

HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHNEL, K. (1989): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. 1. vydání, Univerzita Karlova, Praha, 255 s.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. 2. vydání, Portál, Praha, 407 s.

HESKOVÁ, M. (2006): Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 1. vydání, Fortuna, Praha, 223 s.

HLOUŠEK, P. a kol. (2004): Českokrumlovsko, Novohradské hory: turistický průvodce. 1. vydání, Kartografie, Praha, 113 s.

HOŘEJŠÍ, L. (2005): Možnosti rozvoje cestovního ruchu ve vybraném regionu. Diplomová práce, Zemědělská fakulta JČU, České Budějovice, 62 s.

KLUSTROVÁ, S. (2002): Česká republika-sešitový atlas. 1. vydání, Kartografie, Praha, 32 s.

KOTLER, P. (2000): Marketing podle Kotlera: jak vytvářet a ovládnout nové trhy. 1. vydání, Management Press, Praha, 258 s.

KIRALOVÁ, A. (2003): Marketing destinace cestovního ruchu. Ekopress, Praha, 173 s.

KOPŠO, E. (1992): Geografie cestovního ruchu. 1.vydání, SPN, Bratislava, 327 s.

KRIPPENDORF, J. (1975): Die Landschaftsfresser: Tourismus und Erholungslandschaft, Verderben oder Segen?, Hallwag, 160 s.

KUČEROVÁ, J. (1999): Trvalo udržitelný rozvoj cestovního ruchu. 1. vydání, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 83 s.

LANGOVÁ, J. (2008): Možnosti rozvoje venkovského cestovního ruchu v podhůří Šumavy. Diplomová práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 122 s.

MALÁ, V. (1999): Cestovní ruch (vybrané kapitoly), Fakulta mezinárodních vztahů VŠE, Praha, 83 s.

MARIOT, P. (1983): Geografie cestovního ruchu. Veda, Bratislava, 248 s.

NOŽIČKOVÁ, V. (2010): Nově vzniklé rekreační lokality v kontextu sídelní struktury a ochrany krajiny v Česku. Diplomová práce. KSGRR PřF UK, Praha, 119 s.

NEJDL, K. (2008): Českokrumlovsko – model opatření k rozvoji domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vhodných oblastech – oblast s převažujícími kulturně-historickými předpoklady. *Hotelnictví, lázeňství, turismus*, 2008, č. 3, s. 39-61

PALATKOVÁ, M. (2006): Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: jak získat více příjmů z cestovního ruchu. 1. vydání, Grada Publishing, Praha, 341 s.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 448 s.

PÁSKOVÁ, M. (2003): Změny geografického prostředí vyvolené rozvojem cestovního ruchu ve světle kriticko-realistické metodologie. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 201 s.

PETRŮ, Z. (2007): Základy ekonomiky cestovního ruchu. Idea servis, Praha, 124 s.

Ročenka cestovního ruchu, ubytování a pohostinství České republiky 2007. 1. vydání, MAG Consulting, Praha, 218 s.

RŮŽIČKA, M. (1998): Využití státního zámku Český Krumlov pro cestovní ruch v regionu. Bakalářská práce, Zemědělská fakulta JČU, České Budějovice, 55 s.

RŮŽIČKA, J., KRAML, Š. (2007): Jižní Čechy do kapsy. KMa s.r.o., Praha, 320 s.

SEIDL, T. (2008): Proces integrace marginálního území do regionálního systému: příklad vojenského újezdu Boletice. Diplomová práce, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 119 s.

SHAW, G., WILLIAM A. (2002): Critical issues in tourism: a geographical perspective. 2nd ed., Malden, Blackwell, 371 s.

SLAVÍK, L. (2009): Dekoncentrace poznávacího cestovního ruchu v Česku. Bakalářská práce, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 83 s.

SMITH, P. (2000): Moderní marketing. 1. vydání, Computer Press, Brno, 518 s.

SMOLKOVÁ, H. (2005): Řízení cestovního ruchu v regionech Lipensko a Českokrumlovsko. Diplomová práce, Zemědělská fakulta JČU, České Budějovice, 66 s.

ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.

ŠVEHLA, Z. (2000): Analýza předpokladů pro cestovní ruch v okrese Český Krumlov se zaměřením na bližší zázemí toku Vltavy v úseku Vyšší Brod-Boršov nad Vltavou. Diplomová práce, Katedra geografie PF JČU, České Budějovice, 60 s.

VÁGNER, J., PERLÍN, R. (2010): Turistické regiony České republiky. Geografie-Sborník ČGS, 115, č. 1, s. 16

VALENE, R. S., WILLIAM, R. E. (1992): Tourism alternatives, potentials and problems in the development of tourism. University of Pennsylvania, Philadelphia, 276 s.

VALENTOVÁ, E. (2004): Potenciál cestovního ruchu Českokrumlovsko. Diplomová práce, Katedra geografie PF JČU, České Budějovice, 90 s.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích (1999). 4. svazek, Diderot, Praha, 493 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 157 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. 1. vydání, Masarykova univerzita, Brno, 98 s.

WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace. 1. vydání, SPN, Praha, 255 s.

ZÁRUBOVÁ, A. (2008): Potenciál cestovního ruchu na Českokrumlovsku se zaměřením na venkovskou turistiku. Bakalářská práce, katedra geografie FPE ZČU, Plzeň, 59 s.

MAPY

Novohradské hory (1:50 000). Kartografie Praha, 2007, 5. vydání

Šumava (1:50 000): Lipno. Kartografie Praha, 2007, 5. vydání

Turistika na koni (1:200 000). Geodézie ČS, České Budějovice, 2008. 3. vydání

Vltava (1:50 000): pod Vyšším Brodem a Blanský les. Kartografie Praha, 2007, 3. vydání

INTERNETOVÉ ZDROJE

Active Wellness (online, citováno 7.5.2010), Dostupné z <http://www.activewellness.cz>

Collection of Tourism Expenditure Statistics (1995). (online, citováno 20.3.2010), dostupné z <http://pub.unwto.org/WebRoot/Store/Shops/Infoshop/Products/1034/1034-1.pdf>

Cyklotrans (online, citováno 5.5.2010), Dostupné z <http://www.cyklotrans.cz>

Czech Specials (online, citováno 5.5.2010). Dostupné z <http://www.czechspecials.cz/>

Czechtourism Česká centrála cestovního ruchu (online, citováno 23.3.2010). Dostupné z [http:// www.czechtourism.cz](http://www.czechtourism.cz)

(<http://www.czechtourism.cz/aktuality-z-ciziny/ceska-republika-se-i-nadale-predstavuje-ve-spanelsku-jako-idealni-destinace-pro-cestovani-senioru.html>

<http://www.czechtourism.cz/statistiky-2/clanky-a-komentare/>

<http://www.czechtourism.cz/statistiky-2/aktualni-informace/>

<http://www.czechtourism.cz/tiskove-zpravy/nejnavstevovanejsi-turisticke-cile-v-cesku-2008.html>

<http://www.czechtourism.cz/festivalyslavnosti-a-jine-zajimave-akce-v-cr/ceska-republika.html>

<http://www.czechtourism.cz/edice/brozury-v-pdf/>)

Czechtourism, Monitoring návštěvníků turistických oblastí České republiky (online, citováno 4.5.2009). Dostupné z <http://www.czechtourism.cz/profil-navstevniku-v-turistickych-regionech-cr/>

České dráhy (online, citováno 15.4.2010). Dostupné z <http://www.cd.cz>

ČSÚ Český statistický úřad (online, citováno 25.3.2010). Dostupné z <http://www.czso.cz>
([http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/engt/3E0043A391/\\$File/4032060102.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/engt/3E0043A391/$File/4032060102.pdf)
[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/50004003A3/\\$File/40340914.XLS](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/50004003A3/$File/40340914.XLS)
<http://www.cbudejovice.czso.cz/>
<http://www.cbudejovice.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/krajp/311302-10-xc>
http://www.cbudejovice.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/cestovni_ruch-xc)

Destinační management Český Krumlov (online, citováno 13.4.2010), Dostupné z http://www.business.ckrumlov.info.cz/docs/cz/běb_dm.xml

ECEAT (online, citováno 14.5.2010). Dostupné z <http://www.eceat.cz>

ECEAT travel (online, citováno 14.5.2010). Dostupné z <http://www.eceat.travel/>

Freetime Lipno (online, citováno 18.5.2010). Dostupné z <http://www.freetimelipno.cz>

Hrady na Malši sdružení (online, citováno 18.4.2010). Dostupné z <http://www.hradynamalsi.cz/osdruzeni.htm>

IDOS jízdní řády (online, citováno 15.4.2010). Dostupné z <http://www.jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/>

Info Česko (online, citováno 2.5.2010). Dostupní z <http://www.infocesko.cz>

Informační centrum Český Krumlov (online, citováno 16.5.2010). Dostupné z <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/kpr2.xml>

Informační servis pro finanční ředitele (online, citováno 14.4.2010). Dostupné z <http://www.cfoworld.cz>

Informační systém cestovního ruchu Jihočeského kraje (online, citováno 16.4.2010).

Dostupné z <http://www.jiznycechy.cz>

Jihočeská centrála cestovního ruchu JCCR (online, citováno 2.5.2010). Dostupní

z <http://www.jccr.cz>

Kudy z nudy (online, citováno 23.4.2010). Dostupné

z <http://www.kudyznudy.cz/cs/index.html>

Landal Marina Lipno (online, citováno 12.5.2010). Dostupné z <http://www.landal.cz/hotel>

Lipno servis (online, citováno 12.5.2010). Dostupné z <http://www.lipnoservis.cz>

Mapový portál Google maps (online, citováno 2.5.2010). Dostupné

z <http://www.maps.google.com>

Marketingový plán cestovního ruchu Český Krumlov 2009, 2010 (online, citováno

15.5.2010). Dostupné z http://www.business.ckrumlov.info/docs/cz/b2b_dm.xml

Mikroregion Podkletí (online, citováno 15.5.2010). Dostupné z <http://www.podkleti.ois.cz>

Oficiální informační systém Český Krumlov (online, citováno 16.5.2010). Dostupné

z <http://www.ckrumlov.info/php/>

Oficiální rozcestník cestovního ruchu turistického regionu Šumava (online, citováno 16.5.

2010). Dostupné z <http://www.isumava.cz/>

Ochrana přírody CHKO Blanský les (online, citováno 17.5.2010). Dostupné

z <http://www.blanskyles.ochranaprirody.cz>

Our common future 1987 (online, citováno 23.4.2010). Dostupné

z <http://www.sknworldwide.net/library/capacity/brundtland%20report%201987.pdf>

Plán marketingových aktivit Český Krumlov (online, citováno 16.5.2010). Dostupní z http://business.ckrumlov.info/dosc/cz/b2b_dm.xml

Ředitelství silnic a dálnic (online, citováno 15.4.2010). Dostupné z <http://www.rsd.cz>

Skitrans (online, citováno 15.4.2010). Dostupné z <http://www.skitrans.cz>

Slovník cizích slov (online, citováno 16.4.2010). Dostupné z <http://www.slovník-cizich-slov.abz.cz>

Současnost regionu Český Krumlov (online, citováno 6.5.2010). Dostupné z http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/i_rsouc.htm

Státní správa (online, citováno 16.5.2010). Dostupné z <http://www.statnisprava.cz>

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Jihočeském kraji na roky 2009-2013 (online, citováno 10.6.2010). Dostupné z [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1540&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1540&par[lang]=CS)

Strategie rozvoje mikroregionu Podkletí (online, citováno 10.6.2010). Dostupné z http://www.ckrumlov.cz/cz1250/region/podkleti/i_podkle.htm

Svazek Lipenských obcí (online, citováno 19.4.2010). Dostupné z <http://www.lipensko.cz>

UNWTO (online, citováno 16.4.2010). Dostupné z <http://www.unwto.org>
(<http://www.unwto.org/aboutwto/why/en/why.php?op=1>
http://www.unwto.org/media/key/en/str_messg.php?op=4&subop=7
<http://www.world-tourism.org/facts/tmt.html>
<http://www.world-tourism.org/facts/tmt.html>)

ÚAMK, Rizikové mapy EuroRAP (online, citováno 15.4.2010). Dostupné z http://www.uamk.cz/cs/index.php?option=com_content&view=article&id=139:rizikove-mapy-eurorap&catid=3:newsflash&Itemid=50

Veřejná databáze ČSÚ (online, citováno 15.5.2010). Dostupné z <http://www.vdb.czso.cz>
(http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=653&vo=tabulka
http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=654&vo=tabulka)

Vše o historii dálnic (online, citováno 15.4.2010),. Dostupné z <http://www.dalnice.com>

Vyšebrodská elektrická dráha (online, citováno 15.4.2010). Dostupné
z <http://spz.logout.cz/trate/lipno.html>

Wellness hotel Frymburk (online, citováno 2.5.2010). Dostupné
z <http://www.hotelfrymburk.cz>

Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí 100/2001 Sb. (online, citováno 20.5. 2010).
Dostupné z <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb01100&cd=76&typ=r>

Zpravodajský server České televize, Novohradské hory nemají statut CHKO (online, citováno
8.4.2010). Dostupné z <http://www.ct24.cz/regionalni/krazy-ceske-prirody/65197-novohradske-hory-nemaji-statut-chko/>

Zpravodajský server Novinky.cz, Ekologické cestování vytlačuje masový turismus (online,
citováno 8.4.2010). Dostupné z <http://www.novinky.cz/cestovani/148044-ekologicke-cestovani-vytlacuje-masovy-turismus.html>

OSTATNÍ

Národní památkový ústav České Budějovice (NPÚ ČB), 2010

Poznáváme Šumavu. příloha MF Dnes, XXI / 89

Přednášky z předmětu Cestovní ruch České republiky, zimní semestr 2008, Katedra sociální
geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha

Informační a propagační materiály regionálních informačních a turistických center – Český
Krumlov, Horní Planá, Lipno nad Vltavou, Rožmberk nad Vltavou, Kaplice, 2010

